

Д Е Р Ж С Т А Т
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ
У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ДОВКІЛЛЯ ЧЕРНІГІВЩИНИ – 2016

Статистичний збірник

**ЧЕРНІГІВ
2017**

Держстат
Головне управління статистики у Чернігівській області

Управління обробки даних економічної статистики
відділ обробки даних статистики сільського господарства
та навколишнього середовища

Відповідальна за випуск **Г. М. Зінич**

У збірнику вміщено дані про стан навколишнього природного середовища Чернігівщини за 2000–2016рр.

Розрахований на широке коло читачів.

- адреса: вул. Гонча, 37, м.Чернігів, 14000, Україна
- телефони: (462) 676-534, 774-925
- факс: (462) 675-082
- електронна пошта: post@chernivstat.gov.ua
- веб-сайт: www.chernivstat.gov.ua

Книжкова виставка-продаж (постійно діюча)

- адреса: вул. Гонча, 37, м.Чернігів, 14000, Україна
- телефон: (462) 676-423

ПЕРЕДМОВА

Статистичний збірник «Довкілля Чернігівщини – 2016» містить дані про стан навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, а також заходи щодо поліпшення екологічної ситуації області.

Наведена в збірнику інформація базується на системі показників державних статистичних спостережень підприємств, установ, організацій з питань статистики навколишнього середовища.

Сфера статистики природних ресурсів та охорони довкілля охоплює повітряний басейн, водні, земельні ресурси, лісовий фонд, а система статистичних показників включає надходження шкідливих речовин в атмосферне повітря, використання води та водовідведення, утворення та розміщення відходів у довкіллі, наявність та обсяги використання земельних, рослинних і тваринних ресурсів та витрати на охорону навколишнього середовища.

Статистичну інформацію в збірнику подано як за 2016 рік, так і в динаміці за останні 17 років, загалом по області й у розрізі районів та видів економічної діяльності. Аналітичні та табличні матеріали доповнено графіками та діаграмами, методологічними поясненнями. Для порівняння розміщено матеріали про основні показники, що характеризують стан довкілля регіонів України.

З метою більш повної характеристики стану та охорони навколишнього природного середовища області у збірнику вміщується статистична інформація, отримана на підставі адміністративних даних Деснянського басейнового управління водних ресурсів та Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області.

Збірник підготовлений відділом обробки даних статистики сільського господарства та навколишнього середовища та відділом аналізу даних демографічної та соціальної статистики Головного управління статистики у Чернігівській області.

СКОРОЧЕННЯ В ЗБІРНИКУ

%	– відсоток
га	– гектар
грн	– гривня
км ²	– квадратний кілометр
кг	– кілограм
м ³	– кубічний метр
млн.	– мільйон
р.	– рік
т.ін.	– таке інше
тис.	– тисяча
т	– тонна

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ В ЗБІРНИКУ

Тире (–)	– явищ не було
Крапки (...)	– відомості відсутні
Нуль (0; 0,0)	– явища відбулися, але у вимірах, менших за ті, що можуть бути виражені використаними в таблиці розрядами
Символ (х)	– заповнення рубрики за характером побудови таблиці не має сенсу
“з них”, “у тому числі”	– наведено не всі доданки загальної суми

Передмова.....	3
Скорочення в збірнику. Умовні позначення в збірнику.....	4
Статистично-аналітичний огляд стану навколишнього природного середовища у 2016 році.....	10
1. Охорона атмосферного повітря.....	16
1.1. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря.....	17
1.2. Викиди основних забруднюючих речовин в атмосферне повітря.....	17
1.3. Динаміка викидів діоксиду сірки, оксидів азоту та оксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення.....	18
1.4. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на 1 км ²	18
1.5. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на одну особу....	18
1.6. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного значення та районах.....	19
1.7. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах.....	20
1.8. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на площу міст обласного значення та районів.....	21
1.9. Викиди основних забруднюючих речовин і діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного значення та районах.....	22
1.10. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрізі виробничих та технологічних процесів, технологічного устаткування (установок) у 2016 році.....	23
1.11. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами економічної діяльності у 2016 році.....	25
1.12. Упровадження повітроохоронних заходів у 2016 році.....	26
2. Охорона та використання водних ресурсів.....	27
2.1. Основні показники використання й відведення води.....	29
2.2. Структура використання свіжої води у 2016 році.....	29
2.3. Забір води з природних водних об'єктів у містах обласного значення та районах.....	30
2.4. Забір води з підземних водних об'єктів у містах обласного значення та районах.....	31
2.5. Використання свіжої води в містах обласного значення та районах.....	32
2.6. Економія забору води за рахунок оборотного та повторно-послідовного водопостачання в містах обласного значення та районах.....	33
2.7. Загальне водовідведення в містах обласного значення та районах.....	34
2.8. Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти в містах обласного значення та районах.....	35

2.9. Потужність очисних споруд у містах обласного значення та районах....	36
3. Земельні ресурси та їх охорона.....	37
3.1. Земельний фонд області.....	39
3.2. Земельні площі сільськогосподарських підприємств.....	39
3.3. Площа меліорованих сільськогосподарських угідь.....	40
3.4. Унесення мінеральних та органічних добрив під сільськогосподарські культури.....	40
3.5. Унесення мінеральних й органічних добрив під урожай 2016 року сільськогосподарськими підприємствами в містах обласного значення та районах.....	41
3.6. Проведення вапнування ґрунтів та площа, на якій застосовувалися засоби захисту рослин сільськогосподарськими підприємствами, у містах обласного значення та районах у 2016 році.....	42
4. Утворення та поводження з відходами.....	43
4.1. Основні показники утворення та поводження з відходами	44
4.2. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів за класами небезпеки.....	44
4.3. Утворення відходів за класами небезпеки.....	45
4.4. Основні показники поводження з відходами за класами небезпеки у 2016 році.....	45
4.5. Утворення та накопичення відходів за групами небезпечних складників.....	46
4.6. Утворення відходів у містах обласного значення та районах.....	51
4.7. Утворення відходів у розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах	52
4.8. Утворення відходів за категоріями матеріалів у 2016 році.....	53
4.9. Утворення відходів у містах обласного значення та районах у 2016 році.....	54
4.10. Утилізовано відходів у містах обласного значення та районах	55
4.11. Видалення відходів у спеціально відведені місця чи об'єкти в містах обласного значення та районах.....	56
4.12. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у містах обласного значення та районах.....	57
4.13. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах.....	58
4.14. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у розрахунку на квадратний кілометр у містах обласного значення та районах.....	59
5. Охорона та використання лісових ресурсів.....	60
5.1. Лісовий фонд.....	62
5.2. Основні показники ведення лісового господарства.....	62
5.3. Темпи росту обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства.....	63
5.4. Заготівля ліквідної деревини за категоріями технічної придатності.....	63

5.5. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства в містах обласного значення та районах.....	64
5.6. Площа рубок лісу та заходів у містах обласного значення та районах....	65
5.7. Площа рубок лісу та заходів лісгосподарської діяльності в містах обласного значення та районах у 2016 році.....	66
5.8. Заготівля ліквідної деревини в містах обласного значення та районах.....	67
5.9. Заготівля лісоматеріалів круглих у містах обласного значення та районах.....	68
5.10. Площа відтворення лісів у містах обласного значення та районах.....	69
5.11. Площа відтворення лісів.....	70
5.12. Лісові пожежі на території області.....	70
5.13. Лісові пожежі.....	71
5.14. Лісозахисні роботи в лісовому фонді.....	71
5.15. Структура загибелі лісових насаджень у 2016 році за причинами.....	72
5.16. Порушення лісового законодавства	72
6. Мисливське господарство.....	73
6.1. Основні показники ведення мисливського господарства.....	74
6.2. Площа угідь, охоплених мисливським упорядкуванням, у містах обласного значення та районах.....	75
6.3. Витрати на ведення мисливського господарства в містах обласного значення та районах.....	76
6.4. Витрати на охорону, відтворення та облік мисливських тварин, упорядкування мисливських угідь у містах обласного значення та районах.....	77
6.5. Загальна кількість копитних тварин	78
6.6. Загальна кількість хутрових звірів	78
6.7. Загальна кількість пернатої дичини.....	79
7. Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі.....	80
7.1. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища.....	81
7.2. Витрати на охорону навколишнього природного середовища.....	81
7.3. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах.....	82
7.4. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах.....	83
7.5. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах	84
7.6. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2016 році.....	85
7.7. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування у 2016 році.....	86
7.8. Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення за джерелами фінансування у 2016 році.....	86

7.9. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування у 2016 році.....	87
7.10. Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення та поточні витрати на охорону природи.....	88
7.11. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування в містах обласного значення та районах у 2016 році.....	89
7.12. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування в містах обласного значення та районах у 2016 році.....	90
7.13. Екологічні платежі.....	91
7.14. Структура екологічного податку, пред'явленого підприємствам, організаціям, установам у 2016 році.....	91
7.15. Екологічні платежі, пред'явлені підприємствам, організаціям, установам за забруднення навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах	92
7.16. Екологічні платежі, фактично сплачені підприємствами, організаціями, установами за забруднення навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах	93
7.17. Екологічний податок та штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства, пред'явлені підприємствам, організаціям, установам в містах обласного значення та районах у 2016 році.....	94
7.18. Екологічний податок та штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства, фактично сплачені підприємствами, організаціями, установами в містах обласного значення та районах у 2016 році.....	95
8. Населення.....	96
8.1. Територія, щільність населення та кількість адміністративно-територіальних одиниць.....	97
8.2. Чисельність наявного населення в містах обласного значення та районах.....	98
8.3. Народжуваність, смертність та природний приріст (скорочення) населення.....	101
8.4. Розподіл померлих за статтю та віковими групами.....	102
8.5. Смертність населення за причинами смерті.....	103
9. Охорона здоров'я.....	104
9.1. Захворюваність населення області за класами хвороб.....	105
9.2. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення в містах обласного значення та районах	107
9.3. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення за окремими локалізаціями.....	108
10. Деякі міжрегіональні порівняння.....	109
10.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за регіонами.....	110
10.2. Упровадження повітроохоронних заходів за регіонами у 2016 році.....	111
10.3. Утворення відходів за регіонами.....	112

ЗМІСТ

10.4. Поводження з відходами за регіонами у 2016 році.....	113
10.5. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства за регіонами.....	114
10.6. Заготівля ліквідної деревини за регіонами.....	115
10.7. Площа мисливських угідь за регіонами.....	116
10.8. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за регіонами у 2016 році.....	117

Статистично-аналітичний огляд стану навколишнього природного середовища у 2016 році

Аналіз динаміки показників техногенного навантаження на навколишнє природне середовище свідчить про те, що екологічна ситуація в регіоні залишається досить складною.

Основні показники техногенного навантаження на навколишнє природне середовище у 2000–2016 роках

	2000	2005	2010	2014	2015	2016
Викиди забруднюючих речовин у повітря ¹ , тис.т	64,2	83,4	96,7	87,4	73,3	37,1
Викиди діоксиду вуглецю ² , тис.т	...	1494,7	2456,7	2259,0	2031,1	1694,2
Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, млн.м ³	32,3	30,0	18,8	19,0	5,0	6,3
Утворення відходів I–IV класів небезпеки ³ , тис.т	...	...	366,6	848,3	867,3	720,6
у тому числі I–III класів небезпеки	18,2	9,0	3,5	0,8	0,8	1,0
Витрати на охорону навколишнього природного середовища, млн.грн.	31,2	65,9	201,5	223,2	249,9	258,4

¹У 2000 – 2005рр. відображені викиди від стаціонарних джерел забруднення та автотранспорту, у 2010, 2014, 2015рр. – від стаціонарних та пересувних джерел забруднення, у 2016р. – від стаціонарних джерел забруднення.

²У 2005р. відображені викиди діоксиду вуглецю від стаціонарних джерел забруднення, у 2010, 2014, 2015рр. – від стаціонарних та пересувних джерел забруднення, у 2016р. – від стаціонарних джерел забруднення.

³До 2010р. відображені дані від економічної діяльності підприємств та організацій, з 2014р. – з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах.

В області в розрахунку на 1 квадратний кілометр її площі у 2016р. стаціонарними джерелами забруднення викинуто в атмосферу 1,2 т забруднюючих речовин та 53,1 т діоксиду вуглецю, який відноситься до парникових газів, скинуто 196,6 м³ забруднених зворотних вод, утворено 22,6 т відходів, у тому числі 31,2 кг відходів I–III класів небезпеки.

Атмосферне повітря. Протягом 2016р. від стаціонарних джерел забруднення в атмосферу надійшло 37,1 тис.т забруднюючих речовин, що на 3,2 тис.т (на 9,4%) більше, ніж у 2015 році.

У сумарній кількості забруднюючих речовин викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, становили, відповідно, 10,9 тис.т та 28,8 т. Крім цих речовин, в атмосферу було викинуто 1694,2 тис.т діоксиду вуглецю, який також впливає на зміну клімату.

Щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на 1 км² території області становила 1163 кг небезпечних речовин, а на 1 особу – 36 кг. Проте в окремих містах та районах ці показники значно перевищили середній рівень по області. Зокрема, у м.Ніжині обсяги викидів у розрахунку на

1 км² були більшими у 22,9 раза, м.Прилуках – у 14,4 раза, м.Новгород-Сіверському – у 8,2 раза. Підприємствами м.Чернігова в розрахунку на 1 км² території було викинуто 237716кг забруднюючих речовин, що перевищило середній показник по області у 204,4 раза. У Варвинському районі обсяги викидів у розрахунку на одну особу перевищили середньообласний показник у 4,5 раза.

Порівняно з 2015р. збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферу відмічалось в 7 районах та всіх містах області, найбільше – у Носівському (в 1,5 раза) та Талалаївському (на 41,6%) районах. Половина викинутих стаціонарними джерелами забруднюючих речовин припадає на підприємства м.Чернігова.

Основними забруднювачами повітря області у 2016р. були підприємства – постачальники електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; сільського, лісового та рибного господарства (відповідно 46,9% та 29,4% шкідливих викидів).

З метою охорони атмосферного повітря та клімату підприємствами здійснено 9 природоохоронних заходів, на які було витрачено 894,2 тис.грн. Упровадження заходів сприяло зменшенню надходжень небезпечних речовин у повітряний басейн на 29 т.

Водні ресурси. За даними Деснянського басейнового управління водних ресурсів у 2016р. з природних водних об'єктів області було забрано 121,6 млн.м³ води – майже на рівні 2015 року.

Водокористувачами в області спожито 109,1 млн.м³ прісної води, що на 3,2 млн.м³ (або на 3,0%) більше порівняно з 2015р. Зокрема, на виробничі потреби підприємств у 2016р. припало 60,7% (66,2 млн.м³) усієї використаної води, на побутово-питні потреби – 24,8% (27,1 млн.м³), на сільськогосподарське водопостачання та інші потреби – 14,5% (15,8 млн.м³). Використання свіжої води збільшилося за рахунок її витрат на виробничі потреби на 8,9 млн.м³ (або на 15,5%).

Потреби промисловості задовольнялися також шляхом залучення води в оборотні і повторно-послідовні системи, за рахунок цього протягом 2016р. зекономлено 137,3 млн.м³ свіжої води.

Загальне водовідведення у 2016р. склало 93,9 млн.м³, що на 8,7 млн.м³ (на 10,2%) більше проти попереднього року.

Скидання забруднених стоків та безповоротний водозабір негативно впливають на водні ресурси. Протягом 2016р. у водойми скинуто 6,3 млн.м³ забруднених стоків, що на 1,3 млн.м³ (на 26,0%) більше, ніж у 2015р. При цьому, частка забруднених зворотних вод у загальному водовідведенні становила 6,7%. Необхідно зазначити, що наявна потужність очисних споруд (64,0 млн.м³) дозволяла повністю очистити забруднені зворотні води.

СТАТИСТИЧНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД
СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА У 2016 РОЦІ

Земельні ресурси. На початок 2016р., за даними Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області, земельний фонд області складав 3190,3 тис.га і структурно розподілявся таким чином:

	Площа, тис.га	Частка в загальному фонді, %
Усього земель (територія)	3190,3	100,0
Землі сільськогосподарського призначення	2067,5	64,8
Ліси та лісовкриті площі	740,5	23,2
Забудовані землі	100,3	3,2
Землі під водою	68,0	2,1
Відкриті заболочені землі	129,7	4,1
Інші землі	84,3	2,6

Значна частка земельної площі (64,8%, або 2067,5 тис.га) – це сільськогосподарські угіддя, у структурі яких 68,6% (1419,2 тис.га) припадає на рілля. Сільськогосподарська освоєність території становить 65%, а ступінь розораності земельної площі – 44%.

Одним із визначальних елементів у системі заходів щодо нарощування обсягів і підвищення врожайності сільськогосподарських культур є застосування добрив. Під урожай 2016р. сільськогосподарськими підприємствами, крім малих, на площу 860,0 тис.га (88,7% посівних площ) унесено 125,4 тис.т мінеральних добрив (у поживних речовинах) – на 28,7% більше, ніж у попередньому році. У середньому на 1 га посівної площі внесено 129 кг добрив проти 102 кг у 2015р. Із загального обсягу мінеральних добрив 71,7% використано під культури зернові, 24,7% – під технічні, 2,2% – під кормові, 1,4% – під картоплю та культури овочеві. У структурі внесених мінеральних добрив найбільшу питому вагу займали азотні добрива (68,5%), на фосфатні та калійні припадало, відповідно, 16,4% та 15,1% загального обсягу.

Органічні добрива (610,2 тис.т, або на 26,5% менше обсягу 2015р.) внесено на площі 22,9 тис.га, що складає лише 2,4% загальної площі посівів. Органіка переважно вносилося під зернові (216,8 тис.т) та кормові (306,1 тис.т) культури.

Для покращення якості ґрунтів аграрними підприємствами, крім малих, у 2016р. проведено їхнє вапнування на площі 13,4 тис.га. У ґрунт унесено 20,5 тис.т вапняного борошна й інших вапнякових матеріалів. Засоби захисту сільськогосподарських рослин застосовано на площі 763,5 тис.га, у т.ч. пестициди – на 737,8 тис.га.

Відходи. Протягом 2016р. в області утворилося 720,6 тис.т відходів, що на 16,9% менше порівняно з 2015р., у т.ч. від економічної діяльності підприємств та організацій, які отримали дозволи на утворення відходів – 506,6 тис.т (на 9,2% менше), у домогосподарствах – 214,0 тис.т (на 30,9% менше). Із загального обсягу утворених відходів 719,6 тис.т становили відходи IV класу небезпеки, 316,9 т – III класу небезпеки, 581,9 т – II класу небезпеки, 95,5 т – I класу небезпеки.

У 2016р. сумарний обсяг відходів, що утворилися в м.Чернігові та Прилуцькому районі, складає 50,2% від загального обсягу утворених відходів.

Відходи I–III класів небезпеки становлять незначну частку від загальної кількості, проте саме вони створюють ризики для здоров'я і навколишнього середовища. У 2016р. сумарний обсяг утворення відходів I–III класів небезпеки від економічної діяльності підприємств та організацій міст Чернігів і Прилуки, Варвинського та Ічнянського районів становить 87,2% від загального обсягу таких відходів.

Відходи рослинного походження, побутові та подібні відходи у 2016р. були домінуючими в структурі утворення відходів за категоріями матеріалів (45,7% від загального обсягу утворених відходів).

Переважна більшість утилізованих відходів за категоріями матеріалів – тваринні екскременти, сеча та гній. Обсяг їх утилізації становив 71622,4 т, або 68,7% від загального обсягу утилізації.

Порівняно з 2015р. загальний обсяг утилізації відходів зменшився на 21,9%. Більше половини обсягу утилізованих у 2016р. відходів припадає на підприємства Городнянського, Ічнянського та Чернігівського районів.

Загальний обсяг спалення відходів порівняно з 2015р. збільшився на 39,6%, у тому числі з метою їх теплової переробки у 2,3 рази та отримання енергії – на 39,4%.

Видалення відходів у спеціально відведені місця чи об'єкти у 2016р. залишається домінуючим методом поводження з відходами. Їх обсяг порівняно з 2015р. збільшився на 11,2%, відходів I–III класів небезпеки – зменшився у 2 рази. Частка відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти або спалених (без отримання енергії), у загальному обсязі утворених відходів у 2016р. порівняно з 2015р. зменшилася на 14,7 в.п. і становила 58,1%.

Станом на 1 січня 2017р. загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах підприємств області, які були активні протягом 2016р., становив 10930,8 тис.т відходів, з них 0,5 тис.т належать до III класу небезпеки, 10930,3 тис.т – до IV класу небезпеки.

На території міст Чернігів та Ніжин зберігається 88,9% обсягу накопичених в області відходів.

За 2016р. зібрано, отримано для утилізації та видалення 504,0 тис.т відходів, у тому числі 503,9 тис.т побутових та подібних відходів. Найбільше відходів отримано від перевізників (збирачів) та домогосподарств, відповідно, 43,5% та 42,5% від усіх отриманих зі сторони відходів.

Лісові ресурси. Лісогосподарськими підприємствами у 2016р. реалізовано продукції (товарів, послуг) лісового господарства на суму 968,1 млн.грн, у т.ч. 906,9 млн.грн становила продукція лісозаготівель. Заготовлено 1727,7 тис.куб.м ліквідної деревини, що на 9,7% більше, ніж у попередньому році. З неї 989,1 тис.куб.м, або 57,2%, становили лісоматеріали круглі та 738,6 тис.куб.м (42,8%) – паливна деревина. Із загальної кількості паливної деревини заготовлено 464,8 тис.куб.м дров для опалення (на 4,5%

більше, ніж рік тому) та 273,8 тис.куб.м дров'яної деревини для технологічних потреб (на 14,0% більше). Крім основної продукції лісового господарства, протягом року заготовлено 21,9 тис.шт новорічних ялинок, 333,1 т деревних соків, 2,0 т сіна та 0,8 т лікарських рослин.

За рік від пошкоджень шкідливими комахами, хвороб лісу, впливу несприятливих погодних умов та лісових пожеж загинуло 1287 га лісових насаджень. У лісах області було зафіксовано 29 випадків лісових пожеж, якими заподіяні збитки на суму 2,2 млн.грн.

Протягом 2016р. в області було зареєстровано 139 випадків незаконних рубок дерев і чагарників, внаслідок яких знищено або пошкоджено 6249 куб.м деревини. Лісовому господарству заподіяно шкоду на суму майже 5,5 млн.грн.

З метою забезпечення відтворення вилучених запасів деревини, підвищення продуктивності лісів, запобігання ерозійним процесам, поліпшення навколишнього природного середовища на 4,7 тис.га земель лісового фонду протягом року було проведено відтворення лісів. Садіння та висівання лісу відбулося на 4,0 тис.га, природне поновлення – на 0,7 тис.га. У вкриті лісовою рослинністю землі в лісовому фонді переведено 2,8 тис.га лісових культур та 0,6 тис.га ділянок із природним поновленням.

Заходи зі знищення осередків шкідників і хвороб лісу проведено на площі 17,7 тис.га, що на 4,0 тис.га більше, ніж у попередньому році. У результаті проведення лісозахисних робіт на кінець 2016р. залишилося 57,3 тис.га (на 19,1% менше рівня попереднього року) осередків шкідників і хвороб лісу, з них 5,6 тис.га потребує негайних заходів боротьби.

Мисливське господарство. На початок 2016р. в Чернігівській області діяло 55 мисливських господарств. В якості мисливських угідь ними використовувалося 2708,9 тис.га (84,9% земельного фонду області).

У 2016р. мисливський фонд області налічував 7 видів копитних тварин, 15 видів хутрових звірів та 21 вид птахів. Порівняно з попереднім роком кількість копитних тварин зменшилася на 1187 голів і становила 12287 голів, хутрових звірів – збільшилася на 1347 голів (71510 голів), пернатої дичини – збільшилася на 58944 голови (865010 голів).

У мисливських угіддях області мешкали 1059 лосів, 671 олень, 632 кабани, 9741 козуля, 44,9 тис. зайців, 8,8 тис. ондатр, 6,0 тис. бобрів, 2,9 тис. лисиць, 2,6 тис. куниць, 287,1 тис. качок, 126,0 тис. лисок, 142,1 тис. перепілок, 97,1 тис. куликів, 65,0 тис. курочок водяних та інші.

Окремі мешканці мисливських угідь (видри, тхори чорні, рисі) занесено до Червоної книги України.

Частка добутих копитних тварин у загальній кількості тих, які мешкають у мисливських угіддях, становила 4,2% (12,9% у попередньому році), хутрових звірів – 13,1% (11,5%), пернатої дичини – 9,1% (8,2%).

Загальні витрати на ведення мисливського господарства зросли порівняно з 2015р. на 4,6% і становили 20,1 млн.грн. На охорону, відтворення, облік диких

тварин та впорядкування мисливських угідь витрачено 30,7% (25,1% у попередньому році) усіх коштів.

У 2016р. в області діяло 8 розплідників зі штучного розведення копитних тварин, в яких утримувались олені благородні та плямисті, лані та муфлони. Загальне поголів'я мисливських тварин у розплідниках становило 278 голів, що на 63 голови більше, ніж у 2015р. Кількість ланей збільшилась на 34 голови і становила 159 голів, оленів благородних – на 18 (88), муфлонів – на 5 (25). У розпліднику утримувалось 6 оленів плямистих, яких не було у попередні роки.

Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічний податок. Протягом 2016р. на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами було витрачено 258,4 млн.грн (без ПДВ), що на 3,4% більше порівняно з 2015р. Із загальної кількості витрат на охорону навколишнього природного середовища 235,4 млн.грн, або 91,1% становлять поточні витрати, 23,0 млн.грн, або 8,9% – капітальні інвестиції, у тому числі 1,2 млн.грн – витрати на капітальний ремонт природоохоронного обладнання.

За рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів було освоєно 80,2% капітальних інвестицій і здійснено 5,0% поточних витрат. Основним джерелом фінансування поточних витрат на охорону довкілля, як і в попередні роки, були власні кошти підприємств та організацій – 94,9%.

Майже 94% капітальних інвестицій від сумарного обсягу по області було освоєно підприємствами, які зареєстровані в м.Чернігові (21,6 млн.грн). Понад 72% поточних витрат від загальної суми було здійснено підприємствами, які зареєстровані в містах Чернігів (83,2 млн.грн), Ніжин (17,2 млн.грн), Прилуки (16,2 млн.грн) та Корюківському районі (54,0 млн.грн).

У 2016р. підприємствам, організаціям та установам області за забруднення навколишнього природного середовища і порушення природоохоронного законодавства пред'явлено екологічних платежів та штрафних санкцій на загальну суму 14,9 млн.грн, з них 14,6 млн.грн становить екологічний податок та 0,3 млн.грн – штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства.

Понад 56% екологічного податку області становлять платежі за розміщення відходів, 36% – викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин, більше 7% – за скиди забруднюючих речовин у водойми.

Підприємствами, організаціями, установами області фактично сплачено протягом 2016р. 13,2млн.грн екологічних платежів (з урахуванням погашення заборгованості за попередні роки), що становить 90,2% від загальної суми пред'явлених екологічних платежів.

Протягом 2016р. до підприємств, організацій, установ області надійшло 155,5 млн.грн за надання екологічних послуг та 34,4 млн.грн від продажу відходів, побічної продукції, отриманої при здійсненні природоохоронних заходів.

1. ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Атмосферне повітря – життєво важливий компонент навколишнього природного середовища, який являє собою природну суміш газів, що знаходиться за межами жилих, виробничих та інших приміщень.

Викиди – надходження в атмосферне повітря забруднюючих речовин або суміші таких речовин від стаціонарних та пересувних джерел забруднення.

Забруднення атмосферного повітря – змінення складу і властивостей атмосферного повітря в результаті надходження або утворення в ньому фізичних, біологічних факторів і (або) хімічних сполук, що можуть несприятливо впливати на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища.

Забруднююча речовина – будь-яка речовина чи матеріал фізичного, хімічного або біологічного походження, що справляє негативний вплив на повітря, воду, землю чи біоту.

Парникові гази – гази, які затримують інфрачервоне випромінювання земної поверхні, що призводить до глобального потепління на планеті. До основних парникових газів належать: діоксид вуглецю (CO_2), метан (CH_4), оксид азоту (N_2O), гідрофторвуглеці (ГФВ), перфторвуглеці (ПФВ) та гексафторид сірки (SF_6).

Стаціонарне джерело забруднення – підприємство, цех, агрегат, установка або інший нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу та здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу.

Пересувне джерело забруднення – транспортний засіб, рух якого супроводжується викидом в атмосферу забруднюючих речовин. Зокрема, автомобільний, залізничний, авіаційний, водний транспорт та виробнича техніка.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел – загальна кількість забруднень, що надійшли в повітряний басейн від стаціонарних джерел викидів як після проходження пилогазоочисних установок у результаті неповного уловлення й очищення на організованих джерелах забруднення, так і без очищення від організованих і неорганізованих джерел забруднення.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел – загальна кількість забруднень, що надійшли в повітряний басейн під час роботи двигунів автомобільного, авіаційного, залізничного, водного транспорту та виробничої техніки.

Охорона атмосферного повітря – система заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану атмосферного повітря, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього хімічних сполук, фізичних та біологічних факторів.

1.1. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Викиди забруднюючих речовин у повітря, усього, т	64183	96725	93545	91026	87371	73315	...
Стаціонарними джерелами	20164	47388	45782	43678	41869	33909	37102
Пересувними джерелами	44019	49337	47763	47348	45502	39406	...
Крім того, викиди діоксиду вуглецю, усього, тис.т	...	2456,7	2454,8	2403,0	2259,0	2031,1	...
Стаціонарними джерелами	...	1884,0	1862,0	1799,5	1676,0	1517,6	1694,2
Пересувними джерелами	...	572,7	592,8	603,5	583,0	513,5	...

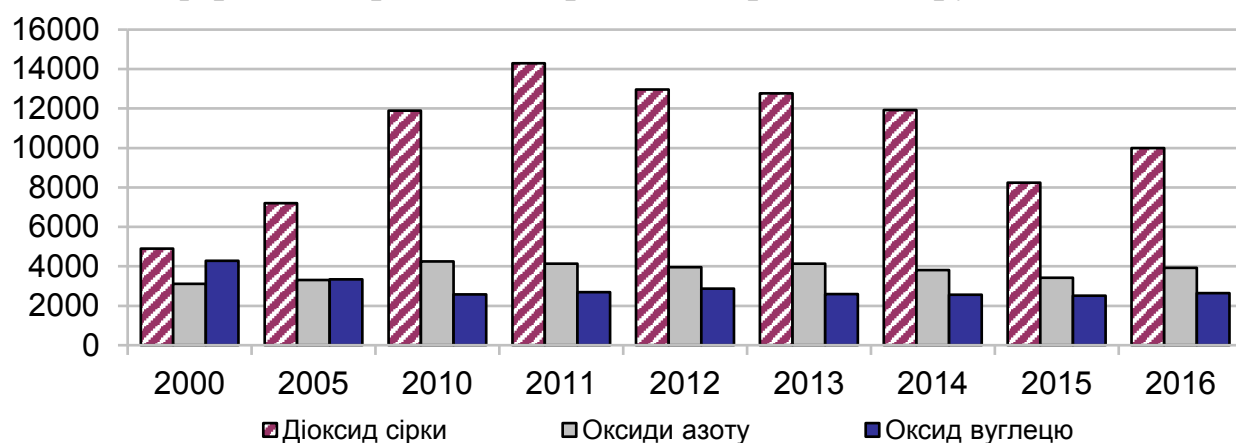
1.2. Викиди основних забруднюючих речовин в атмосферне повітря

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Діоксид сірки	5058	12380	13513	13348	12494	8782	...
Стаціонарними джерелами	4902	11897	12962	12769	11917	8245	9986
Пересувними джерелами	156	483	551	579	577	537	...
Оксиди азоту	5616	9369	9391	9724	9282	8404	...
Стаціонарними джерелами	3107	4243	3959	4137	3811	3421	3918
Пересувними джерелами	2509	5126	5432	5587	5471	4983	...
Оксид вуглецю	38852	39995	38580	37764	36270	31513	...
Стаціонарними джерелами	4286	2576	2872	2598	2566	2514	2643
Пересувними джерелами	34566	37419	35708	35166	33704	28999	...
Метан¹	9589	18524	15730	14474	13735	10756	...
Стаціонарними джерелами	2922	18372	15579	14326	13590	10630	10851
Пересувними джерелами	6667	152	151	148	145	126	...
Неметанові леткі органічні сполуки²	2050	7399	7234	7016	7169	6156	...
Стаціонарними джерелами	2050	1727	1873	1755	2165	1943	1851
Пересувними джерелами	...	5672	5361	5261	5004	4213	...
Сажа	171	510	592	629	620	590	...
Стаціонарними джерелами	50	27	35	26	21	46	68
Пересувними джерелами	121	483	557	603	599	544	...
Викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на одну особу, кг	15,8	42,9	42,3	40,7	39,5	32,3	35,7
у тому числі							
діоксиду сірки	3,8	10,8	12,0	11,9	11,2	7,8	9,6
оксидів азоту	2,4	3,8	3,7	3,9	3,6	3,3	3,8

¹ У 2000р. – вуглеводні.

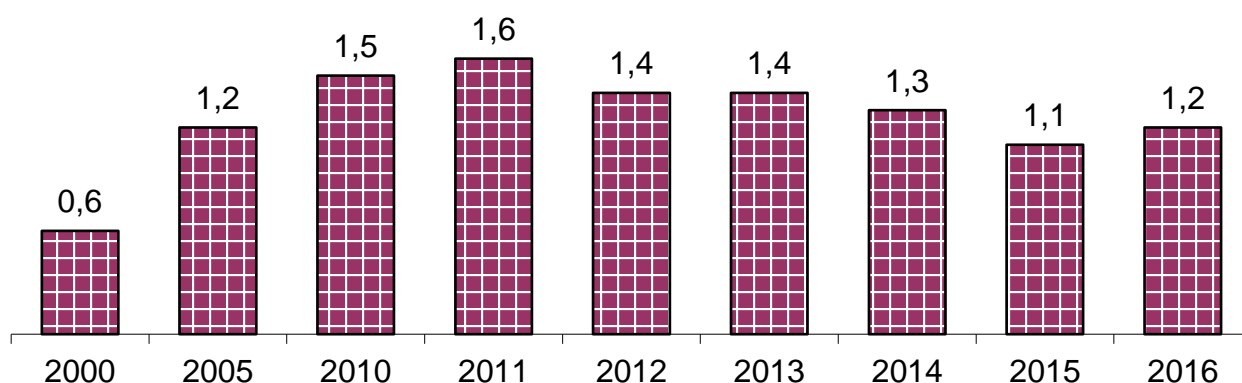
² У 2000р. – леткі органічні сполуки.

1.3. Динаміка викидів діоксиду сірки, оксидів азоту та оксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення

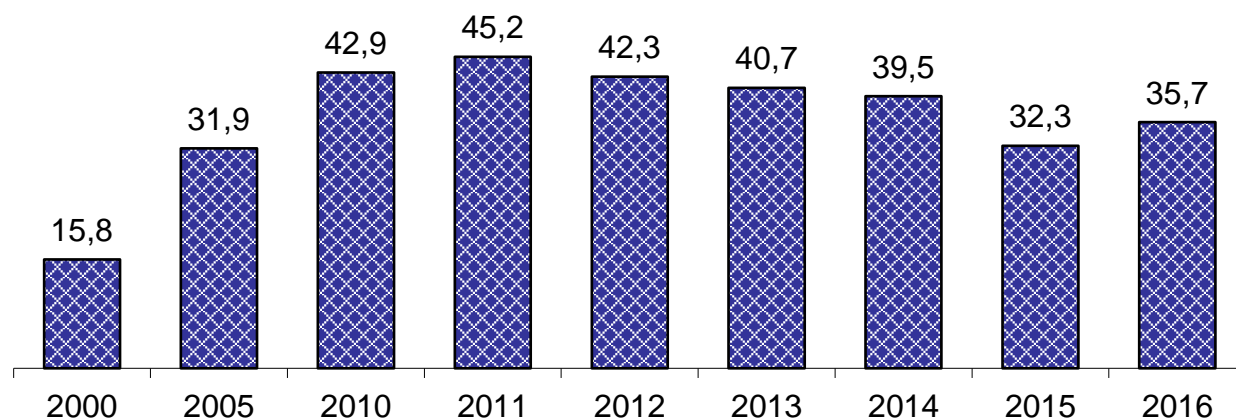
1.4. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на 1 км²

(т)

1.5. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в розрахунку на одну особу

(кг)

1.6. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного значення та районах

	<i>(т)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	20164	47388	45782	43678	41869	33909	37102
м.Чернігів	8001	19815	21358	21060	20027	15096	18542
м.Ніжин	1199	1010	1030	973	1103	1115	1147
м.Н.-Сіверський	...	...	...	...	92	123	171
м.Прилуки	470	536	724	834	807	707	719
райони							
Бахмацький	563	1988	1841	1653	1527	1616	1300
Бобровицький	398	619	470	603	475	380	357
Борзнянський	410	1199	1207	914	1031	952	774
Варвинський	2957	2404	2227	2314	2928	2595	2582
Городнянський	97	938	748	784	612	711	627
Ічнянський	238	1465	1355	1256	1162	1121	1168
Козелецький	120	760	707	634	555	646	495
Коропський	88	536	467	445	432	490	435
Корюківський	640	1678	1612	1552	1455	1265	1616
Куликівський	39	695	784	799	794	819	790
Менський	322	1036	1037	985	795	676	714
Ніжинський	123	428	266	377	335	406	176
Н.-Сіверський	177	591	526	488	370	355	331
Носівський	1838	2891	1755	1454	1272	1108	1670
Прилуцький	94	1204	1378	1051	903	921	882
Ріпкинський	252	598	460	360	534	468	395
Семенівський	232	628	638	570	558	543	516
Сновський	119	277	240	215	95	70	71
Сосницький	31	237	202	187	163	160	175
Срібнянський	21	461	462	462	427	545	413
Талалаївський	75	457	472	318	301	280	397
Чернігівський	1660	4937	3816	3390	3116	741	639

**1.7. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від
стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на одну особу
в містах обласного значення та районах**

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
(кг)							
Чернігівська область	15,8	42,9	42,3	40,7	39,5	32,3	35,7
м.Чернігів	25,7	66,7	72,1	71,2	67,8	51,3	63,3
м.Ніжин	15,1	13,6	14,0	13,3	15,2	15,5	16,1
м.Н.-Сіверський	...	...	...	...	6,7	9,0	12,6
м.Прилуки	6,7	9,1	12,3	14,3	13,9	12,3	12,7
райони							
Бахмацький	9,6	41,2	39,1	35,5	33,2	35,5	29,0
Бобровицький	9,6	17,4	13,5	17,6	14,0	11,3	10,8
Борзнянський	9,2	33,8	35,3	27,3	31,4	29,6	24,5
Варвинський	143,5	137,4	130,9	137,5	176,0	158,0	159,4
Городнянський	2,5	30,4	24,9	26,5	21,0	24,8	22,1
Ічнянський	5,7	42,2	40,3	38,0	35,8	35,1	37,2
Козелецький	1,9	14,9	14,4	13,1	11,7	13,9	10,8
Коропський	2,7	20,5	18,6	18,1	17,9	20,6	18,7
Корюківський	18,6	57,9	57,0	55,6	52,7	46,3	59,9
Куликівський	1,8	36,6	42,8	44,5	45,0	47,4	46,6
Менський	7,0	26,2	26,9	25,9	21,2	18,3	19,7
Ніжинський	3,3	14,1	9,1	13,1	11,8	14,5	6,4
Н.-Сіверський	4,8	20,0	18,4	17,3	26,5	26,2	25,0
Носівський	48,2	91,3	56,7	47,7	42,4	37,4	57,1
Прилуцький	2,0	31,3	36,8	28,5	24,9	25,7	24,8
Ріпкинський	6,6	19,5	15,6	12,4	18,8	16,8	14,5
Семенівський	9,7	32,6	33,8	30,6	30,4	30,0	28,8
Сновський	3,7	10,8	9,6	8,7	3,9	2,9	3,0
Сосницький	1,2	11,4	10,1	9,5	8,5	8,4	9,4
Срібнянський	1,4	37,6	38,6	39,1	36,7	47,6	36,5
Талалаївський	4,4	32,1	33,9	23,2	22,3	21,1	30,4
Чернігівський	26,2	92,1	72,3	64,6	59,7	14,3	12,2

1.8. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на площу міст обласного значення та районів

	<i>(т на км²)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	0,6	1,5	1,4	1,4	1,3	1,1	1,2
м.Чернігів	102,6	254,0	273,8	270,0	256,8	193,5	237,7
м.Ніжин	27,9	23,5	24,0	22,6	25,7	25,9	26,7
м.Н.-Сіверський	...	...	...	...	5,1	6,8	9,5
м.Прилуки	11,8	12,5	16,8	19,4	18,8	16,4	16,7
райони							
Бахмацький	0,4	1,3	1,2	1,1	1,0	1,1	0,9
Бобровицький	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Борзнянський	0,3	0,7	0,8	0,6	0,6	0,6	0,5
Варвинський	5,0	4,1	3,8	3,9	5,0	4,4	4,4
Городнянський	0,1	0,6	0,5	0,5	0,4	0,5	0,4
Ічнянський	0,2	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7
Козелецький	0,0	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Коропський	0,1	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3
Корюківський	0,4	1,2	1,1	1,1	1,0	0,9	1,1
Куликівський	0,0	0,7	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8
Менський	0,2	0,8	0,8	0,7	0,6	0,5	0,5
Ніжинський	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1
Н.-Сіверський	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Носівський	1,6	2,5	1,5	1,3	1,1	1,0	1,4
Прилуцький	0,1	0,7	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5
Ріпкинський	0,1	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2
Семенівський	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Сновський	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Сосницький	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Срібнянський	0,0	0,8	0,8	0,8	0,7	0,9	0,7
Талалаївський	0,1	0,7	0,7	0,5	0,5	0,4	0,6
Чернігівський	0,7	1,9	1,5	1,3	1,2	0,3	0,3

1.9. Викиди основних забруднюючих речовин і діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в містах обласного значення та районах у 2016 році

<i>(т)</i>								
	Усього	У тому числі						Крім того, діоксиду вуглецю, тис.т
		діоксиду сірки	оксидів азоту	оксиду вуглецю	метану	неметанових летких органічних сполук	сажі	
Чернігівська область	37102	9986	3918	2643	10851	1851	68	1694,2
м.Чернігів	18542	9657	2907	345	1209	171	3	1333,6
м.Ніжин	1147	33	72	780	2	23	35	45,7
м.Н.-Сіверський	171	8	9	36	91	0	—	3,5
м.Прилуки	719	78	53	49	345	90	1	30,4
райони								
Бахмацький	1300	15	39	71	799	34	3	5,8
Бобровицький	357	0	22	29	150	2	8	14,7
Борзнянський	774	0	7	18	556	5	—	1,9
Варвинський	2582	1	497	249	508	1146	1	97,9
Городнянський	627	2	7	8	432	1	—	4,1
Ічнянський	1168	4	15	14	846	10	0	11,2
Козелецький	495	33	20	22	297	3	—	14,3
Коропський	435	4	2	9	329	2	—	1,0
Корюківський	1616	35	94	500	592	212	1	48,2
Куликівський	790	—	6	16	580	0	—	4,8
Менський	714	49	21	83	363	3	0	5,6
Ніжинський	176	2	3	4	98	15	0	2,1
Н.-Сіверський	331	—	0	0	259	—	—	—
Носівський	1670	—	30	60	1378	1	0	17,1
Прилуцький	882	8	51	82	391	106	7	23,1
Ріпкинський	395	6	16	32	245	4	0	3,3
Семенівський	516	32	14	80	289	0	—	4,3
Сновський	71	0	7	19	28	5	1	3,9
Сосницький	175	0	1	83	59	2	—	4,2
Срібнянський	413	1	1	1	317	—	1	0,6
Талалаївський	397	1	7	16	269	11	2	0,2
Чернігівський	639	17	17	37	419	5	5	12,7

1.10. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрізі виробничих та технологічних процесів, технологічного устаткування (установок) у 2016 році

	Кількість підприємств, які мали викиди ¹	Обсяги викидів, т	Відсотків до загального підсумку	Викинуто в середньому одним підприємством, т
Усі виробничі та технологічні процеси, технологічне устаткування (установки)	446	37101,8	100,0	83,2
<i>Енергетика</i>	<i>212</i>	<i>20502,7</i>	<i>55,3</i>	<i>96,7</i>
процеси спалювання в енергетиці та переробній промисловості (стаціонарні джерела)	29	17870,9	48,2	616,2
електростанції загального використання	1	16623,0	44,8	16623,0
системи централізованого теплозабезпечення	26	381,0	1,0	14,7
нафтопереробні підприємства	1	866,6	2,4	866,6
видобуток вугілля, нафти/газу, компресори трубопроводів	1	0,3	0,0	0,3
непромислові установки для спалювання	132	1173,7	3,1	8,9
установки для спалювання на комерційних підприємствах та в установах	64	318,8	0,8	5,0
установки для спалювання в житлово-комунальному секторі	37	563,9	1,5	15,2
установки для спалювання в сільському та лісовому господарствах і в секторі культивування водних організмів	33	291,0	0,8	8,8
спалювання в промисловості	91	1458,1	4,0	16,0
процеси спалювання в котлоагрегатах, газових турбінах і стаціонарних двигунах	38	611,5	1,7	16,1
контактні технологічні процеси	69	846,6	2,3	12,3
<i>Виробничі процеси (стаціонарні джерела)</i>	<i>144</i>	<i>2154,9</i>	<i>5,7</i>	<i>15,0</i>
технологічні процеси в нафтовій промисловості	3	949,2	2,5	316,4
технологічні процеси в чорній металургії та вугільній промисловості	1	0,3	0,0	0,3
технологічні процеси в кольоровій металургії	2	0,9	0,0	0,5
технологічні процеси в машинобудуванні, деревообробній, целюлозно-паперовій та харчовій промисловості, промисловості з виробництва напоїв та в інших секторах	141	1203,4	3,2	8,5
холодильні установки	1	1,1	0,0	1,1

Продовження табл. 1.10

	Кількість підприємств, які мали викиди ¹	Обсяги викидів, т	Відсотків до загального підсумку	Викинуто в середньому одним підприємством, т
<i>Видобуток і розподіл викопного палива та геотермальної енергії</i>	54	1900,8	5,2	35,2
видобуток та первинна обробка твердого викопного палива	4	132,0	0,4	33,0
видобуток, первинна обробка та завантаження рідкого викопного палива	4	535,1	1,4	133,8
розподіл рідкого палива (за винятком бензину)	5	57,4	0,2	11,5
розподіл бензину	33	90,8	0,2	2,8
мережі розподілу газу	10	1085,5	3,0	108,5
<i>Використання розчинників та інших продуктів</i>	46	493,8	1,3	10,7
нанесення лакофарбового покриття	37	460,2	1,2	12,4
знежирення, хімічне очищення та електронне обладнання	2	0,3	0,0	0,2
виробництво або обробка хімічних продуктів	7	11,1	0,0	1,6
інші види використання розчинників та супутні види діяльності	3	22,2	0,1	7,4
використання гідрофторвуглецю, оксиду азоту, аміаку, перфторвуглецю, гексафториду сірки	2	0,0	0,0	0,0
<i>Обробка та видалення відходів</i>	8	1798,0	4,9	224,7
спалювання відходів	2	22,9	0,1	11,4
обробка інших відходів	6	1775,1	4,8	295,9
<i>Сільське і лісове господарство, землекористування та зміна лісової біомаси</i>	156	10251,6	27,6	65,7
виращування сільськогосподарських культур з використанням добрив (за винятком гною)	2	5,3	0,0	2,7
виращування сільськогосподарських культур без використання добрив	1	0,5	0,0	0,5
ентеральна (кишкова) ферментація	154	6784,1	18,3	44,1
прибирання, збереження та використання гною, а також органічних сполук	156	3461,7	9,3	22,2

¹ Дані по підсумкових кодах можуть не дорівнювати сумі складових тому, що одне й те ж саме підприємство може мати декілька виробничих та технологічних процесів, технологічного устаткування (установок).

1.11. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами економічної діяльності у 2016 році

	Обсяги викидів			
	забруднюючих речовин		діоксиду вуглецю	
	т	відсотків до загального підсумку	тис.т	відсотків до загального підсумку
Усього	37102	100,0	1694,2	100,0
Сільське, лісове та рибне господарство	10898	29,4	34,1	2,0
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	557	1,5	4,6	0,3
у тому числі добування сирової нафти та природного газу	535	1,4	2,0	0,1
Переробна промисловість	4696	12,7	214,7	12,7
у тому числі				
виробництво харчових продуктів	595	1,6	51,9	3,1
виробництво напоїв	40	0,1	10,7	0,6
виробництво тютюнових виробів	13	0,0	2,8	0,2
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	1978	5,3	95,7	5,7
виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	113	0,3	8,0	0,5
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	17392	46,9	1371,9	81,0
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1170	3,2	5,9	0,3
Будівництво	77	0,2	0,0	0,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	183	0,5	3,5	0,2
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1393	3,8	38,1	2,3
Операції з нерухомим майном	87	0,2	13,8	0,8
Державне управління і оборона; обов'язкове соціальне страхування	378	1,0	5,5	0,3
Освіта	17	0,0	1,1	0,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	239	0,6	0,5	0,0
Інші види економічної діяльності	15	0,0	0,5	0,0

1.12. Упровадження повітроохоронних заходів у 2016 році

	Кількість заходів	Загальний обсяг витрат за кошторисною вартістю, тис.грн	Фактично витрачено з початку виконання заходів, тис.грн	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря після впровадження заходів, т	
				очікуване	фактичне
Усього	9	894,2	894,2	28,4	29,0
Підвищення ефективності роботи існуючих очисних установок (включаючи їх модернізацію, реконструкцію і ремонт)	5	804,3	804,3	23,6	24,5
Ліквідація джерел забруднення	1	—	—	0,1	0,1
Інші заходи	3	89,9	89,9	4,7	4,4

2. ОХОРОНА ТА ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Інформацію розділу сформовано за даними Деснянського басейнового управління водних ресурсів.

Прісна вода – природна вода з низьким вмістом солей. Зазвичай вважається придатною для забору та очищення з метою отримання питної води.

Забір прісної води – вода, узята з будь-яких джерел (джерел поверхневих вод, таких як ріки, озера, водосховища або зливі опади і джерел підземних вод) назавжди або тимчасово. Включає забір води сферою водопостачання для розділу і прямий забір води для інших видів діяльності та для власних потреб.

Втрата води при транспортуванні – втрата води від місця забору до місця споживання (використання) на випаровування, фільтрування та інш. В показник не включаються обсяги води, яка передається для використання сторонньому споживачеві.

Використання свіжої води – обсяг води забраної з природних джерел або отриманої з системи водопостачання інших водокористувачів, яка використовується для задоволення різних потреб. До складу водовикористання не включаються обсяги зворотного і послідовного (повторного) використання вод (за винятком води, що надійшла на відшкодування втрат у ці зворотні і послідовні водогосподарчі системи), а також колекторно-дренажні стоки.

Використання води для виробництва (за винятком потреб сільського господарства) – обсяг використаної води для технічних (технологічних) потреб промисловості, транспорту, будівництва та підприємств інших видів економічної діяльності, включаючи надходження свіжої води для поповнення систем оборотного водопостачання, а також обсяги води, яка використовувалась у ставковому господарстві.

Використання води для побутово-питних потреб – обсяг води, яка використовувалась для задоволення побутових і комунальних потреб населення (у тому числі на потреби працівників підприємств).

Використання води на зрошення – обсяг води, яка використана для зрошення сільськогосподарських угідь.

Використання води на сільськогосподарське водопостачання – обсяг води, яка використовується у сільському господарстві для задоволення всіх потреб, за виключенням зрошення.

Оборотне та повторно-послідовне водопостачання – обсяг економії забору свіжої води за рахунок застосування системи зворотного і повторного водопостачання, включаючи використання стічних та колекторно-дренажних вод. До оборотного використання не відносяться витрати води в системах комунального та виробничого теплопостачання.

Забруднені зворотні води – виробничі та побутові (комунальні) стоки (включаючи шахтні, рудникові, пластові, дренажні), а також залпові скиди, що надходять у поверхневі водні об'єкти без очищення або після недостатнього очищення і містять забруднюючі речовини в кількості, що призводить до

порушення встановлених норм якості води у контрольному створі. До них не належать обсяги стоків, що надходять на поля фільтрації, в накопичувачі, на рельєф місцевості тощо.

Нормативно–очищені зворотні води – стоки, які пройшли очищення на відповідних спорудах та відведення яких після очищення у водні об'єкти не призводить до порушення встановлених норм якості води в контрольному створі або пункті водокористування.

Загальне водовідведення – обсяг води, скинутої у природні водні об'єкти та переданої іншим водокористувачам.

Скидання зворотних вод у поверхневі водойми – обсяг нормативно-чистих, нормативно-очищених і забруднених стоків (виробничих і комунальних), скинутих у поверхневі водойми.

Потужність очисних споруд – це максимальний обсяг зворотних вод, які можна очистити на очисних спорудах на кінець звітнього періоду.

Інформацію по м.Н.-Сіверському включено до показників Н.-Сіверського району.

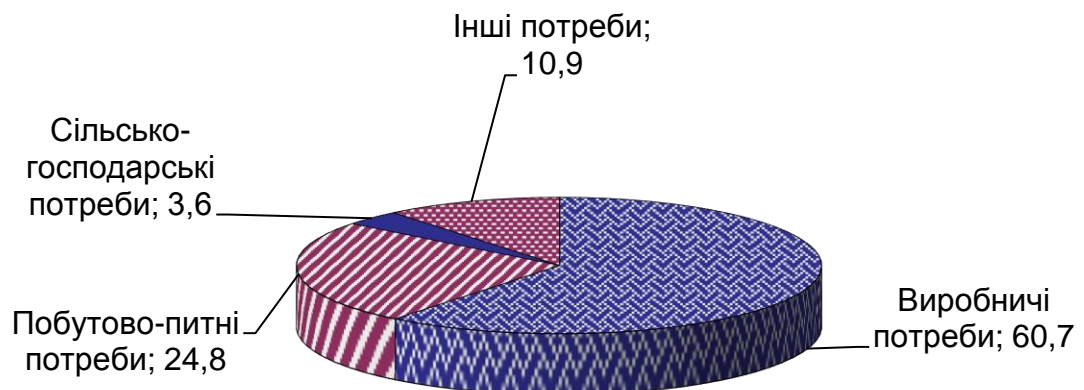
2.1. Основні показники використання й відведення води

	(млн.м ³)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Забрано води з природних водних об'єктів, усього	134,8	156,8	172,7	170,1	156,2	119,1	121,6
у тому числі з підземних водних об'єктів	75,3	55,8	50,0	49,7	48,4	45,1	43,8
Використано свіжої води	122,0	142,4	163,2	156,3	142,4	105,9	109,1
у тому числі							
для виробництва	62,7	105,8	105,4	103,8	91,8	57,3	66,2
для побутово-питних потреб	47,7	31,2	31,4	30,6	29,8	27,4	27,1
для зрошення	–	0,04	0,10	0,06	0,05	0,2	0,1
для сільськогосподарських потреб	6,8	4,3	4,1	4,1	4,0	3,8	3,9
для ставково-рибного господарства	3,4	–	17,4	17,0	16,1	17,2	11,8
Обсяг оборотної та послідовно (повторно) використаної води	177,2	145,2	138,6	146,2	147,9	124,9	137,3
Загальне водовідведення ¹	96,3	127,0	125,6	121,4	109,1	85,2	93,9
у тому числі							
у поверхневі водні об'єкти	87,1	119,2	117,2	114,0	100,7	78,0	86,8
з них забруднених	32,3	18,8	18,5	17,0	19,0	5,0	6,3
з них без очищення	–	–	–	–	–	–	–
нормативно очищених	10,1	5,5	4,6	6,6	4,7	16,4	15,2
нормативно чистих без очистки	44,7	94,9	94,1	90,4	77,0	56,6	65,3
Скинуто стічних вод	92,2	123,4	120,8	117,2	103,8	80,8	89,7
Потужність очисних споруд	60,4	74,0	66,3	65,6	64,3	63,8	64,0

¹У цій та табл. 2.7 – включає скиди стічних, шахтно-кар'єрних та колекторно-дренажних вод без транзиту та скиду в канали.

2.2. Структура використання свіжої води у 2016 році

(відсотків)

2.3. Забір води з природних водних об'єктів у містах обласного значення та районах

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	(млн.м ³) 2016
Чернігівська область	134,8	156,8	172,7	170,1	156,2	119,1	121,6
м.Чернігів	88,0	110,2	102,8	99,7	88,9	70,4	79,1
м.Ніжин	4,6	4,2	3,6	3,6	3,4	3,2	3,1
м.Прилуки	10,6	9,1	8,2	8,4	9,8	8,5	8,0
райони							
Бахмацький	1,3	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Бобровицький	0,9	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
Борзнянський	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Варвинський	2,1	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Городнянський	0,7	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
Ічнянський	3,2	1,2	4,0	4,3	4,5	2,7	2,0
Козелецький	2,4	2,0	1,6	1,5	1,3	1,6	1,7
Коропський	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3
Корюківський	1,6	1,2	1,0	0,8	0,8	1,1	1,2
Куликівський	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5
Менський	1,1	1,3	1,2	1,4	1,1	1,0	0,9
Ніжинський	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Н.-Сіверський	2,6	1,8	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
Носівський	0,8	0,7	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
Прилуцький	1,7	8,8	25,4	26,0	23,5	12,3	7,4
Ріпкинський	1,3	1,2	2,7	2,6	1,8	0,5	0,5
Семенівський	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Сновський	1,0	0,9	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3
Сосницький	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
Срібнянський	0,3	0,2	3,5	3,3	3,2	1,7	1,4
Талалаївський	0,3	0,2	2,9	2,4	2,1	1,2	1,3
Чернігівський	7,3	7,7	8,0	8,4	8,2	7,7	7,8

2.4. Забір води з підземних водних об'єктів у містах обласного значення та районах

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	(млн.м ³) 2016
Чернігівська область	75,3	55,8	50,0	49,7	48,4	45,1	43,8
м.Чернігів	39,8	27,6	24,6	23,9	22,1	20,3	19,4
м.Ніжин	4,6	4,2	3,5	3,6	3,4	3,2	3,1
м.Прилуки	10,4	9,1	8,2	8,4	9,8	8,5	8,0
райони							
Бахмацький	1,3	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Бобровицький	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
Борзнянський	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Варвинський	1,1	0,7	0,7	0,6	0,7	0,6	0,7
Городнянський	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
Ічнянський	1,0	1,2	1,1	1,2	1,2	1,2	1,1
Козелецький	2,3	2,0	1,5	1,5	1,3	1,5	1,6
Коропський	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3
Корюківський	1,2	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Куликівський	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5
Менський	1,0	1,3	1,2	1,4	1,1	1,0	0,9
Ніжинський	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Н.-Сіверський	1,2	1,1	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
Носівський	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Прилуцький	1,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
Ріпкинський	1,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5
Семенівський	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Сновський	0,8	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Сосницький	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
Срібнянський	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Талалаївський	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
Чернігівський	2,0	0,8	0,8	0,9	0,7	0,8	0,8

2.5. Використання свіжої води в містах обласного значення та районах

	(млн.м ³)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	122,0	142,4	163,2	156,3	142,4	105,9	109,1
м. Чернігів	86,5	103,5	100,7	97,1	87,2	68,4	77,5
м. Ніжин	4,3	3,2	2,6	2,6	2,5	2,4	2,4
м. Прилуки	5,9	4,7	7,5	3,7	3,6	3,4	3,1
райони							
Бахмацький	1,2	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Бобровицький	0,9	0,6	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5
Борзнянський	0,8	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
Варвинський	2,0	1,5	1,3	1,4	1,3	1,3	1,2
Городнянський	0,7	0,8	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Ічнянський	3,2	1,2	3,7	4,1	4,3	2,5	1,9
Козелецький	2,3	1,7	1,3	1,2	1,1	1,3	1,3
Коропський	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,2	0,3
Корюківський	1,2	1,1	0,9	0,8	0,8	1,0	1,1
Куликівський	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Менський	0,9	1,3	1,2	1,3	1,1	0,9	0,8
Ніжинський	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Н.-Сіверський	2,5	1,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6
Носівський	0,8	0,6	0,7	0,6	0,5	0,5	0,4
Прилуцький	1,7	8,7	22,9	23,5	21,2	10,0	5,1
Ріпкинський	1,3	1,1	2,5	2,5	1,8	0,4	0,4
Семенівський	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Сновський	0,9	0,8	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
Сосницький	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Срібнянський	0,3	0,2	3,2	3,2	3,1	1,6	1,3
Талалаївський	0,3	0,2	2,8	2,3	2,0	1,1	1,2
Чернігівський	2,1	6,7	7,0	7,3	7,1	6,7	6,7

2.6. Економія забору води за рахунок оборотного та повторно-послідовного водопостачання в містах обласного значення та районах

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	(тис.м ³) 2016
Чернігівська область	177217	145204	138570	146158	147921	124907	137344
м.Чернігів	70290	70760	68420	75380	77670	50890	63145
м.Ніжин	954	242	321	311	148	128	198
м.Прилуки	14280	8583	5237	5866	8756	9390	8642
райони							
Бахмацький	1159	4	1	—	—	—	1
Бобровицький	2481	126	215	168	146	73	73
Борзнянський	486	—	—	—	—	—	—
Варвинський	58540	51390	49580	51570	49900	53510	55115
Городнянський	43	84	48	45	45	45	—
Ічнянський	2054	700	700	700	700	700	700
Козелецький	424	313	135	104	33	—	—
Коропський	69	—	—	—	—	15	15
Корюківський	994	1584	1481	1395	1474	874	977
Куликівський	776	744	730	730	730	730	730
Менський	1920	2167	2159	2160	2124	2123	2116
Ніжинський	—	318	395	261	325	240	—
Н.-Сіверський	1671	1461	1467	1411	1411	1418	1418
Носівський	8026	3297	2394	1370	—	—	—
Прилуцький	437	1118	2859	1998	2595	3169	2666
Ріпкинський	419	129	2398	2678	1859	1597	1531
Семенівський	147	6	5	5	5	5	5
Сновський	104	56	6	5	—	—	12
Сосницький	2	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	1	1	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	11940	2121	19	1	—	—	—

2.7. Загальне водовідведення в містах обласного значення та районах¹

	(тис.м ³)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	96270	127012	125569	121371	109115	85190	93907
м.Чернігів	70134	97250	92640	89500	81210	62654	70840
м.Ніжин	3684	2006	1714	2191	1862	1573	1548
м.Прилуки	6481	5571	6166	5821	6934	5885	5677
райони							
Бахмацький	655	379	359	376	374	403	405
Бобровицький	595	320	248	218	199	200	144
Борзнянський	277	162	139	117	127	133	144
Варвинський	612	469	164	166	121	95	111
Городнянський	491	449	194	175	165	151	162
Ічнянський	2034	498	1634	1785	1879	1506	487
Козелецький	1014	881	719	630	569	623	675
Коропський	188	73	92	214	208	82	85
Корюківський	1344	751	565	396	389	528	669
Куликівський	141	70	93	75	84	108	128
Менський	531	703	613	644	592	447	358
Ніжинський	84	69	90	71	62	72	67
Н.-Сіверський	1288	993	216	204	191	184	187
Носівський	269	307	190	145	109	87	75
Прилуцький	1063	8362	9470	9390	4957	3384	4392
Ріпкинський	570	593	752	739	141	133	150
Семенівський	127	110	106	95	95	101	93
Сновський	367	544	117	93	49	46	99
Сосницький	132	71	62	60	67	59	57
Срібнянський	66	37	1491	1094	1315	45	1020
Талалаївський	75	37	1074	504	870	416	17
Чернігівський	4048	6307	6661	6668	6546	6275	6317

¹ Див. виноску до табл. 2.1.

2.8. Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти в містах обласного значення та районах

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	(тис.м ³) 2016
Чернігівська область	32340	18852	18550	16940	18977	4968	6272
м.Чернігів	31420	18090	18090	16110	18300	4259	5624
м.Ніжин	—	—	—	—	—	—	—
м.Прилуки	—	71	—	—	—	—	—
райони							
Бахмацький	112	181	169	178	184	188	202
Бобровицький	—	—	—	153	1	—	—
Борзнянський	—	50	—	—	—	—	—
Варвинський	508	102	97	87	80	73	95
Городнянський	—	—	—	—	—	—	—
Ічнянський	—	—	73	253	234	304	249
Козелецький	45	30	26	50	49	22	23
Коропський	2	12	13	15	15	14	15
Корюківський	—	—	—	—	—	—	—
Куликівський	77	46	26	25	25	24	25
Менський	5	40	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	143	136	8	—	8	—	—
Носівський	—	—	—	—	—	—	—
Прилуцький	20	42	—	23	38	35	—
Ріпкинський	—	—	—	—	—	—	—
Семенівський	—	—	—	—	—	—	—
Сновський	8	52	48	46	43	38	39
Сосницький	—	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	—	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	—	—	—	—	—	11	—

2.9. Потужність очисних споруд у містах обласного значення та районах

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	(тис.м ³) 2016
Чернігівська область	60435	74000	66278	65574	64324	63788	64036
м.Чернігів	35060	40760	34750	34750	34750	34750	34750
м.Ніжин	5250	5447	5447	5447	5447	5447	5447
м.Прилуки	4213	5826	5475	5475	5475	5475	5490
райони							
Бахмацький	1001	803	803	803	803	803	803
Бобровицький	770	770	770	770	770	783	783
Борзнянський	511	852	27	27	27	27	27
Варвинський	402	1095	1095	219	219	219	219
Городнянський	949	418	365	365	364	369	380
Ічнянський	547	2002	2226	2226	2226	2226	2226
Козелецький	1980	2630	2150	2150	2150	1807	1807
Коропський	330	272	263	263	272	272	272
Корюківський	2302	2308	1977	2308	2308	1971	2302
Куликівський	292	292	372	372	372	372	226
Менський	1278	1356	1356	1356	1435	1435	1436
Ніжинський	—	23	23	23	23	77	78
Н.-Сіверський	332	709	709	672	672	709	681
Носівський	73	1238	1238	1238	116	116	116
Прилуцький	1823	3742	3742	3742	3742	3742	3742
Ріпкинський	439	543	646	620	620	564	591
Семенівський	757	680	680	680	680	680	680
Сновський	992	511	511	511	263	263	320
Сосницький	—	219	219	219	219	219	219
Срібнянський	—	—	—	—	—	18	18
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	1134	1504	1434	1338	1371	1444	1423

3. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ОХОРОНА

Загальна земельна площа – площа поверхні суші разом із внутрішніми водами, які знаходяться в межах державного кордону.

Ліси та інші лісовкриті землі – земельні лісові ділянки та інші лісовкриті землі незалежно від того, на яких землях за основним цільовим призначенням вони розміщені. Ліси та інші лісовкриті землі не включають зелені насадження у межах населених пунктів (парки, сади, сквери, бульвари тощо), які не віднесені в установленому порядку до лісів та інших лісовкритих земель; господарські будівлі і двори, господарські шляхи і прогони на сільськогосподарських угіддях, болота, води, а також сільськогосподарські угіддя, які розміщені у таких лісах.

Забудовані землі – всі землі, що зайняті об'єктами промисловості, забудовані житловими будинками, дорогами, шахтами, відкритими розробками та будь-якими іншими спорудами, створеними для здійснення різних видів людської діяльності, включаючи території для їх обслуговування. До цієї категорії також включено деякі види відкритих земель (незабудованих земель), які тісно пов'язані з такою діяльністю, наприклад: звалища; землі, відведені під будівництво, зайняті поточним будівництвом. До цієї категорії не включені господарські будівлі та двори, господарські шляхи на сільськогосподарських землях, а також на сільськогосподарських угіддях земель інших категорій (обліковані у відповідних показниках сільськогосподарських земель).

Сільськогосподарські землі – земельні ділянки, які використовують для виробництва сільськогосподарської продукції, обслуговування сільського господарства (виробничі будівлі й двори, господарські шляхи, прогони); землі, які перебувають у стадії меліоративного будівництва, відновлення родючості; землі тимчасової консервації та інші (кургани, ями, траншеї), а також сільськогосподарські угіддя на землях інших категорій землекористувачів.

Рілля – земельні ділянки, які систематично обробляють і використовують під посіви сільськогосподарських культур, включаючи посіви багаторічних трав, а також чисті пари, площі парників і теплиць. До ділянок ріллі не належать сіножаті і пасовища, що розорані з метою їх докорінного поліпшення і використовуються постійно під трав'яними кормовими культурами для сінокосіння та випасання худоби, а також міжряддя садів, які використовуються під посіви.

Багаторічні насадження – сільськогосподарські угіддя, які використовуються під штучно створеними деревними, чагарниковими або трав'янистими багаторічними насадженнями, призначеними для отримання врожаю плодо-ягідних, технічних, лікарських культур, а також декоративного оформлення територій. До цих земель належать також землі під деревно-чагарниковою рослинністю, яку вирощують для реалізації квітів (троянд, жасмину та ін.), а також розсадники (за винятком лісових).

Сіножаті – сільськогосподарські угіддя, які систематично використовуються для сінокосіння.

Пасовища – сільськогосподарські угіддя, які систематично використовуються для випасання худоби.

Меліорація земель – комплекс гідротехнічних, культуртехнічних, хімічних, агротехнічних, агролісотехнічних, інших меліоративних заходів, що здійснюються з метою регулювання водного, теплового, повітряного і поживного режиму ґрунтів, збереження і підвищення їх родючості та формування екологічно збалансованої раціональної структури угідь.

Площа зрошуваних земель включає землі, які мають постійну зрошувальну систему (канали, трубопроводи, лотки), зв'язану з джерелами зрошування.

Площа осушених земель – землі, що мають осушувальну систему, яка забезпечує нормальний водно-повітряний режим для використання їх під сільськогосподарські угіддя.

Посівна площа (площа посівів) сільськогосподарських культур – частина ріллі або інших розораних угідь, яка фактично зайнята посівами: озимими, які посіяні восени минулого року та збереглися до закінчення весняної сівби, та ярими культурами під урожай поточного року.

Удобрена площа (фізична) – фізична площа, на якій фактично вносились добрива під посіви сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Вона розрахована як різниця між загальною уточненою посівною площею сільськогосподарських культур і площею тих ділянок, на яких зовсім не вносились добрива під урожай звітного року.

Унесення добрив на 1 га посівної площі сільськогосподарської культури – середній показник, який характеризує внесення в ґрунт добрив на одиницю посівної площі. Він розрахований як співвідношення загального обсягу внесених добрив під відповідну культуру до посівної площі під цією сільськогосподарською культурою.

Інформація про земельний фонд області на 1 січня 2017 року Головним управлінням Держгеокадастру у Чернігівській області не розроблялася.

3.1. Земельний фонд області¹

	<i>(на кінець року; тис.га)</i>						
	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Загальна земельна площа¹	3190,3	3190,3	3190,3	3190,3	3190,3	3190,3	3190,3
Землі сільськогосподарського призначення	2163,8	2125,9	2125,4	2125,0	2124,9	2124,7	2124,0
у тому числі сільськогосподарські угіддя	2106,8	2069,5	2069,0	2068,4	2068,4	2068,1	2067,5
Ліси та лісовкриті площі	712,2	738,1	738,8	739,4	739,4	739,5	740,5
Забудовані землі	100,8	99,8	99,8	99,9	99,9	100,1	100,3
Землі під водою	67,5	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0
Відкриті заболочені землі	118,2	130,3	130,1	130,1	130,2	130,3	129,7
Відкриті землі без рослинного покриву	27,8	28,2	28,2	27,9	27,9	27,7	27,8

¹У цій та наступних таблицях (3.2, 3.3) – за даними Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області.

3.2. Земельні площі сільськогосподарських підприємств¹

	<i>(на кінець року; тис.га)</i>						
	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Земельна площа сільськогосподарських підприємств	1303,0	904,4	933,0	985,2	996,6	1005,9	1034,8
у тому числі сільськогосподарські угіддя	1271,2	877,7	906,6	960,1	971,5	980,9	1009,9
з них							
рілля	866,1	784,7	814,6	855,5	864,6	870,6	893,7
багаторічні насадження	7,6	0,8	0,8	1,0	1,0	0,9	1,0
сіножаті та пасовища	325,3	91,9	91,1	103,6	105,9	109,4	115,2

¹ Див. виноску до табл. 3.1.

3.3. Площа меліорованих сільськогосподарських угідь¹

	(на кінець року; тис.га)						
	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Осушені землі	272,5	269,8	299,8	299,8	269,7	269,7	269,7
Зрошені землі	3,5	2,1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

¹ Див. виноски до табл. 3.1.

3.4. Унесення мінеральних та органічних добрив під сільськогосподарські культури¹

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Посівна площа, тис.га	900,4	774,9	912,6	934,0	906,9	959,5	969,7
Мінеральні добрива							
Унесено в ґрунт у поживних речовинах, тис.ц	87,9	548,4	718,9	925,8	969,5	974,0	1253,5
у тому числі							
азотні	72,6	409,5	509,4	667,2	699,4	703,0	858,5
фосфорні (вкл. фосфоритне борошно)	6,9	72,9	99,8	126,9	138,0	126,8	205,2
калійні	8,4	66,0	109,7	131,7	132,1	144,2	189,8
Удобрена площа, тис.га	124,6	507,3	679,4	778,9	782,1	829,6	860,0
Унесено в ґрунт у поживних речовинах, кг на 1 га							
посівної площі	10	71	79	99	107	102	129
удобреної площі	71	108	106	119	124	117	146
Органічні добрива							
Усього внесено, тис.т	1582,5	697,6	676,2	626,4	704,7	830,3	610,2
Удобрена площа, тис.га	35,8	22,7	20,8	41,9	23,5	24,8	22,9
Унесено т на 1 га							
посівної площі	1,8	0,9	0,7	0,7	0,8	0,9	0,6
удобреної площі	44	31	32	15	30	33	27

¹ У цій та наступних таблицях (3.5, 3.6) інформацію наведено по сільськогосподарських підприємствах, які мають у власності та користуванні понад 100 гектарів сільськогосподарських угідь.

3.5. Унесення мінеральних й органічних добрив під урожай 2016 року сільськогосподарськими підприємствами¹ в містах обласного значення та районах

	Мінеральні добрива в перерахунку на 100% поживних речовин, ц					Органічні добрива, т	
	усього	азотні	фосфорні (вкл. фосфоритне борошно)	калійні	на 1 га посівної площі, кг	усього	на 1 га посівної площі, т
Чернігівська область	1253542	858558	205188	189796	129	610243	0,6
райони							
м.Ніжин	1100	691	181	228	55	–	–
м.Прилуки	212	158	27	27	15	–	–
Бахмацький	97051	62662	16182	18207	123	69844	0,9
Бобровицький	123323	94425	11036	17862	169	10094	0,1
Борзнянський	90631	60666	14602	15363	138	45972	0,7
Варвинський	106294	76246	27110	2938	310	16000	0,5
Городнянський	22210	14884	3819	3507	70	34738	1,1
Ічнянський	80043	53667	11562	14814	117	45876	0,7
Козелецький	50571	29372	9677	11522	102	25548	0,5
Коропський	24853	16580	4021	4252	83	6484	0,2
Корюківський	19069	12060	3096	3913	109	17030	1,0
Куликівський	23414	17034	3169	3211	87	51061	1,9
Менський	45392	29015	7162	9215	108	35830	0,9
Ніжинський	62531	41867	10256	10408	115	10000	0,2
Н.-Сіверський	27188	20557	3732	2899	78	35302	1,0
Носівський	65620	44827	8810	11983	131	16442	0,3
Прилуцький	161289	118326	26213	16750	175	29656	0,3
Ріпкинський	27622	18990	3755	4877	105	34529	1,3
Семенівський	11470	8191	1465	1814	46	17564	0,7
Сновський	21524	13591	3081	4852	101	6160	0,3
Сосницький	20709	13492	3390	3827	105	5996	0,3
Срібнянський	54989	36696	11553	6740	194	29500	1,0
Талалаївський	43496	28190	8605	6701	139	27504	0,9
Чернігівський	72941	46371	12684	13886	114	39113	0,6

¹ Див. виноску до табл. 3.4.

3.6. Проведення вапнування ґрунтів та площа, на якій застосовувалися засоби захисту рослин сільськогосподарськими підприємствами¹, у містах обласного значення та районах у 2016 році

	Вапнування ґрунтів		Площа, на якій застосовувались засоби захисту рослин, га	
	площа, га	внесено вапнякового борошна та інших вапнякових матеріалів, т	усього	у тому числі пестициди
Чернігівська область	13374	20491	763508	737853
райони				
м.Ніжин	155	30	828	828
м.Прилуки	—	—	1203	1203
Бахмацький	—	—	67784	67784
Бобровицький	—	—	68014	67904
Борзнянський	377	1000	42110	40956
Варвинський	—	—	33326	32953
Городнянський	655	1268	17437	17437
Ічнянський	—	—	48614	48186
Козелецький	811	436	23763	23763
Коропський	—	—	14741	14741
Корюківський	20	32	13345	13345
Куликівський	—	—	24115	21483
Менський	1288	5187	34411	34411
Ніжинський	—	—	47438	44737
Н.-Сіверський	177	149	27630	27630
Носівський	180	885	39502	38830
Прилуцький	936	4845	86306	70414
Ріпкинський	2055	2173	23075	23075
Семенівський	320	256	11870	11843
Сновський	—	—	17671	17671
Сосницький	—	—	14305	14305
Срібнянський	—	—	26786	26786
Талалаївський	—	—	28972	28469
Чернігівський	6400	4230	50262	49099

¹ Див. виноску до табл. 3.4.

4. УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються в процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення.

Небезпечні відходи – відходи, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та які потребують спеціальних методів та засобів поводження з ними.

Поводження з відходами – дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення.

Видалення відходів – способи видалення відходів, у тому числі звалища сміття, локалізація, підземне захоронення тощо.

Утилізація відходів – використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів.

Спалювання відходів – теплова обробка відходів на спалювальній установці з вилученням або без вилучення енергетичних ресурсів.

Накопичення відходів – остаточне розміщення відходів, які не підлягають утилізації чи переробленню, у спеціально відведених місцях чи об'єктах.

Спеціально відведені місця та об'єкти видалення – місця чи об'єкти остаточного розміщення відходів, на використання яких отримано дозвіл спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами.

Відходи домогосподарств – відходи, що утворились у результаті власного кінцевого споживання товарів та послуг домашніми господарствами, які збираються та транспортуються до місць їх утилізації чи видалення виконавцями послуг із вивезення твердих побутових відходів.

4.1. Основні показники утворення та поводження з відходами

	(тис.т)						
	2010	2012	2013	2014	2015	2016	
						I-IV класу небезпеки	у тому числі I-III класу небезпеки
Утворено ¹	366,6	740,6	674,7	848,3	867,3	720,6	1,0
Отримано зі сторони	428,5	418,3	381,3	488,1	486,6	504,0	0,0
Утилізовано ²	83,2	103,1	233,4	107,3	133,5	104,3	0,4
Спалено, усього	11,2	10,2	8,2	8,6	11,2	15,6	0,0
спалено без отримання енергії	0,8	0,3	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0
спалено з метою отримання енергії	10,4	9,9	8,1	8,4	11,2	15,6	—
Передано на сторону	424,2	514,8	444,6	426,2	473,1	396,3	0,3
Видалено в спеціально відведені місця або об'єкти	1027,9	460,9	325,9	396,3	376,2	418,4	0,1
Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів на кінець року ³	8883,2	9723,9	9891,0	10184,5	10445,9	10930,8	0,5

¹ У цій та таблицях (4.3–4.9) у 2010р. наведено дані від економічної діяльності підприємств та організацій, з 2012р. – з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах.

² У цій та таблицях (4.4, 4.10) у 2014–2016рр. – без оброблених (перероблених) відходів.

³ У цій та наступних таблицях (4.2, 4.4, 4.5, 4.12–4.14) до 2013р. включно наведено дані про загальний обсяг відходів на кінець року, які були постійно та тимчасово розміщені в спеціально відведених місцях чи об'єктах економічно активних підприємств і організацій.

4.2. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів за класами небезпеки

	(на кінець року; тис.т)					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Усього	8883,2	9723,9	9891,0	10184,5	10445,9	10930,8
I класу небезпеки	2,3	1,8	0,2	—	—	—
II класу небезпеки	0,2	0,2	0,1	—	—	—
III класу небезпеки	1,1	0,4	0,6	0,3	0,4	0,5
IV класу небезпеки	8879,6	9721,5	9890,1	10184,2	10445,5	10930,3

¹ Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.3. Утворення відходів за класами небезпеки¹

	2010	2012	2013	2014	2015	2016
	<i>(тис.т)</i>					
Усього²	366,6	740,6	674,7	848,3	867,3	720,6
I класу небезпеки	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
II класу небезпеки	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,6
III класу небезпеки	2,9	0,6	0,3	0,3	0,4	0,3
IV класу небезпеки	363,1	739,6	673,9	847,5	866,5	719,6

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.4. Основні показники поводження з відходами за класами небезпеки у 2016 році

	Утворено ¹	Отримано зі сторони	Утилізовано ²	Спалено відходів	Передано на сторону	Видалено у спеціально відведені місця або об'єкти	Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ³
	<i>(т)</i>						
Усього	720585,9	503955,6	104251,0	15602,9	396336,9	418430,3	10930827,0
I класу небезпеки	95,5	8,0	—	—	84,4	—	—
II класу небезпеки	581,9	11,4	405,2	24,2	196,0	—	—
III класу небезпеки	316,9	—	4,6	—	52,7	74,4	483,3
IV класу небезпеки	719591,6	503936,2	103841,2	15578,7	396003,8	418355,9	10930343,7

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

² Див. другу виноску до табл. 4.1.

³ Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.5. Утворення та накопичення відходів за групами небезпечних складників

(т)						
	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Усього	848276,7	867339,7	720585,9	10184515,4	10445886,4	10930827,0
Відходи, що містять метали та їхні сполуки	10511,1	6076,3	4205,9	—	—	—
відходи, що містять алюміній та його сполуки	36,6	44,8	25,2	—	—	—
відходи, що містять вольфрам та його сполуки	0,0	0,0	0,0	—	—	—
відходи, що містять залізо та його сполуки	5315,1	2925,7	1854,3	—	—	—
відходи, що містять кадмій та його сполуки	0,2	0,2	—	—	—	—
відходи, що містять мідь та її сполуки	442,8	469,4	74,2	—	—	—
відходи, що містять нікель та його сполуки	0,0	0,0	0,0	—	—	—
відходи, що містять ртуть та її сполуки (у тому числі люмінесцентні лампи)	13,5	15,0	21,4	—	—	—
відходи, що містять свинець та його сполуки (у тому числі батареї акумуляторні)	119,7	67,6	74,1	—	—	—
відходи, що містять срібло та його сполуки	—	—	—	—	—	—
відходи, що містять хром та його сполуки	1,5	2,5	202,4	—	—	—
інші відходи, що містять метали та їх сполуки	4581,7	2551,1	1954,3	—	—	—
Відходи, що містять неметали та їхні сполуки	15,2	0,0	0,0	—	—	—
відходи, що містять арсен та його сполуки	15,2	—	—	—	—	—
інші відходи, що містять кремній та його сполуки (за виключенням хлорсиланів і кремній органічних мономерів)	0,0	0,0	0,0	—	—	—
інші відходи, що містять неметали та їх сполуки	—	—	—	—	—	—
Відходи, що містять корозійні речовини	0,0	0,0	—	—	—	—

УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Продовження табл. 4.5

	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
відходи, що містять кислотні розчинники чи кислоти у твердому стані, відпрацьовані кислоти	—	0,0	—	—	—	—
відходи, що містять основні розчини чи основи у твердому стані, відпрацьовані основи, луки	—	—	—	—	—	—
відходи, що містять азбест, шифер некондиційний чи розламаний	0,0	—	—	—	—	—
Відходи виробництва та застосування органічної хімії, чи такі, що містять органічні сполуки інші	819,0	529,1	135,4	344,4	—	—
відходи, що містять формальдегід	—	—	—	—	—	—
відходи, що містять феноли та фенолові сполуки (у т.ч. хлорфеноли)	13,6	9,5	36,7	—	—	—
відходи, що містять галогеновані органічні розчинники	2,4	2,5	2,0	—	—	—
відходи, що містять органічні розчинники (за виключенням галогенованих розчинників)	12,1	0,0	0,1	—	—	—
відходи, що містять поліциклічні чи гетероциклічні ароматичні органічні сполуки	—	—	—	—	—	—
відходи, що містять поліхлоровані дифеніли, поліхлоровані терфеніли, поліхлоровані нафталіни, полібромовані дифеніли, у тому числі мастила трансформаторні	89,4	22,2	90,0	—	—	—
відходи оброблення металевих та пластмасових поверхонь включно з відходами гальванічного виробництва	—	—	—	—	—	—

УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Продовження табл. 4.5

	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
відходи виробництва, приготування та використання чорнил, фарб, барвників, пігментів, лаків, оліфи, мастики, друкарської фарби та аналогічної продукції	14,1	7,8	3,8	—	—	—
відходи виробництва, виготовлення та використання синтетичних смол, каучуку, латексу, пластифікаторів, клеїв та інших зв'язувальних матеріалів	687,3	486,7	2,0	344,4	—	—
відходи виробництва, приготування та використання хімікатів та фотоматеріалів	—	0,1	0,2	—	—	—
відходи оброблення металевих та пластмасових поверхонь включно з відходами гальванічного виробництва	—	0,2	0,5	—	—	—
відходи, що містять бензин(а)пірен та інші поліароматичні вуглеводні	0,1	0,1	0,1	—	—	—
Відходи пестицидів і агрохімікатів, непридатні чи заборонені пестициди	—	2,9	2,3	—	—	—
відходи виробництва, приготування та використання пестицидів, непридатні та заборонені до використання не ідентифіковані пестициди	—	2,9	2,3	—	—	—
Відходи медичного, ветеринарного чи сільськогосподарського походження, фармацевтичної продукції та від лікування людей чи тварин	44780,0	73879,6	111635,3	—	30932,6	31236,9

УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Продовження табл. 4.5

	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
прилади медичного призначення, що не відповідають установленим вимогам, відповідним чином не маркировані, зіпсовані чи використані (у тому числі шприци, термометри, набори для діагностики аналізів, медичні інструменти тощо)	6,2	6,3	3,8	—	—	31236,9
відходи, що містять інфекційні речовини	8,0	8,0	5,2	—	—	—
відходи сільськогосподарського виробництва (за виключенням пестицидів та отрутохімікатів, які прийшли в непридатність або заборонені для використання)	44765,8	73865,3	111626,3	—	30932,6	—
Відпрацьовані нафтопродукти, продукти нафтопереробки	486,4	602,3	532,2	314,6	408,9	483,3
нафтовідходи та нафтошлами	90,4	184,7	106,1	314,6	408,9	483,3
відходи, що містять відпрацьовані та непридатні до використання за їх первинним призначенням мінеральні масла, у тому числі масляні фільтри	130,3	176,9	184,5	—	—	—
відходи, що містять відпрацьовані мастильно-охолоджувальні рідини, масляно-водяні, вуглеводнево-водяні суміші й емульсії	77,4	47,3	59,8	—	—	—
відходи, забруднені нафтопродуктами – ґрунт, деревина, дрантя	188,3	193,4	181,8	—	—	—

УТВОРЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Продовження табл. 4.5

	Утворено ¹			Накопичено протягом експлуатації в місцях видалення відходів ²		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Відходи, що містять забруднений ґрунт, пісок, глину включно з відходами драгування	–	0,1	1922,0	3,1	3,1	3,1
відходи, що містять забруднений ґрунт, пісок, глину включно з відходами драгування	–	0,1	1922,0	3,1	3,1	3,1
Відходи пилогазоочищувальних споруд та установок	101228,8	83598,8	105075,5	3017121,5	3100703,7	3205593,3
відходи пилогазоочищувальних споруд та установок	101228,8	83598,8	105075,5	3017121,5	3100703,7	3205593,3
Відходи від очищення промислових та комунальних стічних вод	149582,0	111502,1	109162,6	296181,6	198693,6	305809,0
відходи від очищення промислових та комунальних стічних вод	149582,0	111502,1	109162,6	296181,6	198693,6	305809,0
Відходи, що містять тару з під хімічних речовин	0,3	0,6	0,6	–	–	–
відходи, що містять тару з під хімічних речовин, яка не має маркування або незворотну тару, що забруднена потенційно небезпечними речовинами (крім тари з під пакування пестицидів)	0,3	0,6	0,6	–	–	–
Залишки від операцій по видаленню промислових відходів	–	214,5	–	–	–	–
залишки від операцій по видаленню промислових відходів	–	214,5	–	–	–	–
Інші відходи, що мають небезпечні властивості	540853,9	590933,4	387914,1	6870550,2	7115144,5	7387701,4

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

² Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.6. Утворення відходів у містах обласного значення та районах¹

	(m)					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	366612,4	740579,6	674689,2	848276,7	867339,7	720585,9
м.Чернігів	137305,3	387333,3	367964,1	350440,1	324522,5	205359,8
м.Ніжин	11974,4	23085,6	7219,4	10710,6	17872,2	34982,9
м.Н.-Сіверський	...	...	...	–	3494,4	3691,7
м.Прилуки	7859,6	37533,2	38903,5	27643,2	34190,0	33905,6
райони						
Бахмацький	2820,4	4863,6	4433,0	4955,2	4134,4	4806,2
Бобровицький	635,8	4613,9	2106,8	1842,2	1857,0	3920,8
Борзнянський	6656,1	9040,7	10075,9	8583,0	5447,1	6416,9
Варвинський	632,0	13381,5	7810,4	41018,9	41701,6	2498,1
Городнянський	591,6	6262,3	4202,6	118296,9	84169,8	108269,9
Ічнянський	961,0	879,4	755,7	1136,0	26637,2	23484,2
Козелецький	5424,9	5107,2	4674,6	2234,9	4038,9	4425,8
Коропський	445,6	688,6	913,3	895,2	814,7	551,5
Корюківський	23303,6	17144,0	14766,8	15840,3	13632,6	8051,9
Куликівський	3152,1	3427,8	3624,7	1766,5	5397,2	8731,2
Менський	4188,0	5917,2	16043,3	5374,8	6081,0	28583,3
Ніжинський	28,2	68,8	115,5	166,1	115,7	126,7
Н.-Сіверський	4067,8	3113,1	4794,4	4085,9	90,2	50,1
Носівський	2114,7	2035,2	9016,6	3335,2	4433,7	3752,0
Прилуцький	138959,8	169105,5	138037,2	171617,0	215614,8	156325,9
Ріпкинський	1592,3	1845,5	2339,4	2023,4	9373,8	8483,6
Семенівський	4931,6	20849,3	12999,1	27677,6	28964,2	32433,0
Сновський	1495,5	15650,0	16422,1	14563,1	10911,0	10310,5
Сосницький	26,6	1783,7	1929,9	4792,8	6280,0	10369,2
Срібнянський	976,2	472,4	569,1	863,0	956,8	888,2
Талалаївський	2894,5	618,7	359,4	150,8	136,4	139,8
Чернігівський	3574,8	5759,1	4612,4	28264,0	16472,5	20027,1

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.7. Утворення відходів у розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах¹

	(кг)					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	332,1	683,7	629,2	799,3	825,8	693,4
м. Чернігів	462,2	1306,8	1243,6	1187,1	1102,3	701,2
м. Ніжин	161,4	314,4	98,8	147,4	247,8	489,6
м. Н.-Сіверський	...	...	...	–	254,9	271,8
м. Прилуки	133,2	639,8	666,9	476,9	595,3	598,0
райони						
Бахмацький	58,4	103,2	95,3	107,7	90,9	107,1
Бобровицький	17,9	132,8	61,4	54,2	55,3	118,2
Борзнянський	187,5	264,7	301,0	261,8	169,4	202,8
Варвинський	36,1	786,8	464,3	2465,5	2538,3	154,1
Городнянський	19,1	208,6	142,3	4066,7	2932,7	3817,8
Ічнянський	27,7	26,1	22,8	35,0	834,5	747,5
Козелецький	106,6	103,8	96,6	47,1	86,7	96,8
Коропський	17,1	27,4	37,0	37,0	34,3	23,6
Корюківський	803,6	606,5	529,0	573,6	499,3	298,4
Куликівський	165,9	187,2	201,9	100,2	312,2	514,7
Менський	105,8	153,8	422,5	143,6	165,0	788,6
Ніжинський	0,9	2,3	4,0	5,9	4,2	4,6
Н.-Сіверський	137,4	108,9	170,5	147,6	6,7	3,8
Носівський	66,7	65,8	295,9	111,1	149,7	128,2
Прилуцький	3609,3	4519,5	3745,7	4728,9	6022,6	4399,5
Ріпкинський	51,9	62,4	80,7	71,3	337,1	310,6
Семенівський	256,9	1104,9	697,3	1505,4	1599,2	1814,2
Сновський	58,4	625,2	664,5	596,4	452,6	434,1
Сосницький	1,3	88,9	98,0	248,3	331,2	555,5
Срібнянський	79,4	39,4	48,2	74,2	83,6	78,6
Талалаївський	203,8	44,5	26,2	11,2	10,3	10,7
Чернігівський	66,7	109,1	87,9	541,3	316,7	383,4

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.8. Утворення відходів за категоріями матеріалів у 2016 році¹

	Обсяги утворення відходів			(т)
	Т	у % до 2015р.	відсотків до загального підсумку	
Усього	720585,9	83,1	100,0	
Використані розчинники	2,1	8,2	0,0	
Відходи кислот, лугів чи солей	6,5	130,0	0,0	
Відпрацьовані оливи	317,7	129,6	0,1	
Хімічні відходи	10639,6	74,1	1,5	
Осад промислових стоків	5608,3	20,4	0,8	
Відходи від медичної допомоги та біологічні	9,4	71,9	0,0	
Відходи чорних металів	3919,8	84,4	0,5	
Відходи кольорових металів	177,1	29,6	0,0	
Змішані відходи чорних та кольорових металів	29,0	52,1	0,0	
Скляні відходи	2328,3	109,3	0,3	
Паперові та картонні відходи	2939,4	51,8	0,4	
Гумові відходи	280,4	86,4	0,0	
Пластикові відходи	354,4	92,6	0,1	
Деревні відходи	29467,0	109,8	4,1	
Текстильні відходи	89,6	263,1	0,0	
Непридатне обладнання	27,4	135,1	0,0	
Непридатні транспортні засоби	60,8	3,6	0,0	
Відходи акумуляторів та батарей	74,1	109,3	0,0	
Відходи тваринного походження та змішані харчові відходи	3925,3	133,9	0,6	
Відходи рослинного походження	188905,0	77,4	26,2	
Тваринні екскременти, сеча та гній	104726,3	106,1	14,5	
Побутові та подібні відходи	140138,9	57,0	19,5	
Змішані та недиференційовані матеріали	599,4	247,7	0,1	
Залишки сортування	132,7	241,9	0,0	
Звичайний осад	100460,2	105,4	13,9	
Мінеральні відходи будівництва та знесення, у тому числі змішані будівельні відходи	57,1	4,1	0,0	
Інші мінеральні відходи (за виключенням відходів будівництва та знесення, згорання, ґрунтів, порожньої породи від днопоглиблення, відходів від очистки стічних вод)	1140,5	121,8	0,2	
Відходи згорання	114869,4	125,5	15,9	
Ґрунтові відходи	9300,2	511,3	1,3	

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.9. Утворення відходів у містах обласного значення та районах у 2016 році¹

		(т)			
	Усього	I класу небезпеки	II класу небезпеки	III класу небезпеки	IV класу небезпеки
Чернігівська область	720585,9	95,5	581,9	316,9	719591,6
м. Чернігів	205359,8	17,7	384,5	30,5	204927,1
м. Ніжин	34982,9	3,6	2,9	0,0	34976,4
м. Н.-Сіверський	3691,7	0,5	—	4,3	3686,9
м. Прилуки	33905,6	15,8	59,6	177,9	33652,3
райони					
Бахмацький	4806,2	27,3	0,2	2,3	4776,4
Бобровицький	3920,8	3,1	2,4	—	3915,3
Борзнянський	6416,9	0,3	—	—	6416,6
Варвинський	2498,1	8,0	25,4	89,3	2375,4
Городнянський	108269,9	0,1	0,4	0,0	108269,4
Ічнянський	23484,2	2,8	55,6	0,1	23425,7
Козелецький	4425,8	0,8	0,2	—	4424,8
Коропський	551,5	0,3	2,8	0,0	548,4
Корюківський	8051,9	0,7	1,2	0,3	8049,7
Куликівський	8731,2	8,2	1,2	4,9	8716,9
Менський	28583,3	0,4	1,2	0,4	28581,3
Ніжинський	126,7	0,1	0,0	0,0	126,6
Н.-Сіверський	50,1	—	0,1	—	50,0
Носівський	3752,0	1,6	19,5	0,3	3730,6
Прилуцький	156325,9	2,3	2,8	2,4	156318,4
Ріпкинський	8483,6	0,3	2,7	2,1	8478,5
Семенівський	32433,0	0,0	0,3	—	32432,7
Сновський	10310,5	0,1	0,1	0,3	10310,0
Сосницький	10369,2	0,1	—	—	10369,1
Срібнянський	888,2	—	—	1,6	886,6
Талалаївський	139,8	0,0	—	—	139,8
Чернігівський	20027,1	1,4	18,8	0,2	20006,7

¹ Див. першу виноску до табл. 4.1.

4.10. Утилізовано відходів у містах обласного значення та районах¹

	(т)					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	83198,1	103089,9	233391,7	107312,2	133450,2	104251,0
м.Чернігів	40101,0	40878,8	47916,0	21048,6	24121,5	10482,2
м.Ніжин	31,7	3025,5	375,4	255,0	4104,5	5899,5
м.Н.-Сіверський	...	...	...	–	48,1	44,9
м.Прилуки	633,7	396,7	297,0	1780,5	181,0	130,3
райони						
Бахмацький	1,5	0,3	288,6	1195,0	11,1	1,6
Бобровицький	0,2	204,8	164,4	–	–	–
Борзнянський	1081,6	850,1	164763,0	1050,0	–	–
Варвинський	92,0	98,9	649,4	43232,4	49292,1	113,8
Городнянський	0,2	0,0	0,1	–	–	22216,0
Ічнянський	51,1	41,2	42,3	47,8	15292,5	13530,7
Козелецький	2,8	22,0	0,6	0,2	0,3	0,2
Коропський	1,1	0,1	0,0	0,1	–	–
Корюківський	82,5	18,8	15,1	–	–	–
Куликівський	679,3	1208,4	1575,2	675,4	4142,0	4404,0
Менський	0,3	0,5	0,6	0,6	252,4	0,4
Ніжинський	13,0	13,0	11,0	–	–	–
Н.-Сіверський	43,8	42,7	44,2	54,4	0,1	0,0
Носівський	0,2	0,6	0,1	2,3	0,6	–
Прилуцький	3,6	815,3	842,1	800,0	799,2	8022,5
Ріпкинський	559,2	812,9	341,8	295,7	5793,8	3325,6
Семенівський	36529,7	42729,5	9503,8	8379,2	9793,3	11258,7
Сновський	47,0	8125,5	4675,0	–	–	–
Сосницький	0,1	0,0	–	3396,0	6133,0	8296,0
Срібнянський	0,0	1,3	1,1	0,9	1,0	1,6
Талалаївський	0,0	0,0	0,0	–	–	–
Чернігівський	3242,5	3803,0	1884,9	25098,1	13483,7	16523,0

¹ Див. другу виноску до табл. 4.1.

4.11. Видалення відходів у спеціально відведені місця або об'єкти в містах обласного значення та районах

	<i>(т)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	1027877,2	460927,2	325922,9	396276,9	376247,6	418430,3
м. Чернігів	247239,6	236491,1	235291,6	224325,8	206232,1	234907,2
м. Ніжин	616376,7	19912,3	24333,5	16416,9	15044,5	23987,2
м. Н.-Сіверський	...	...	...	–	1446,0	854,0
м. Прилуки	967,7	21901,7	21185,4	–	21843,1	20246,9
райони						
Бахмацький	2598,8	93270,6	4492,5	5293,6	4749,5	5369,8
Бобровицький	117702,9	6563,1	3331,7	3072,9	1924,0	230,8
Борзнянський	5333,0	6381,0	6874,0	5411,2	1004,1	994,0
Варвинський	17,9	12019,5	2059,3	33,4	147,7	74,4
Городнянський	5474,3	40713,1	3670,8	118890,5	104110,8	104835,0
Ічнянський	–	831,5	702,5	1089,5	1084,5	1090,7
Козелецький	109,3	3435,5	3248,5	92,1	1681,1	781,1
Коропський	–	207,5	176,5	–	122,8	209,9
Корюківський	3111,5	4246,3	4297,0	4474,3	4324,2	4810,9
Куликівський	45,9	975,7	1035,9	1122,5	–	3031,3
Менський	25033,3	4390,6	4539,0	6119,6	3894,2	5733,5
Ніжинський	–	–	–	–	–	–
Н.-Сіверський	116,1	972,8	1676,9	1124,0	–	–
Носівський	–	2810,0	3413,0	4422,8	4176,3	5210,6
Прилуцький	–	–	–	–	–	–
Ріпкинський	240,0	358,2	388,6	394,5	343,9	325,6
Семенівський	–	1776,5	1476,8	922,0	1140,0	1356,5
Сновський	–	675,5	1667,7	1261,2	1271,4	1236,5
Сосницький	332,0	328,0	325,0	493,7	463,4	1734,8
Срібнянський	–	54,5	59,7	–	131,5	115,6
Талалаївський	3177,7	897,4	562,0	170,0	160,0	150,0
Чернігівський	0,5	1714,8	1115,0	1146,4	952,5	1144,0

4.12. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у містах обласного значення та районах¹

	<i>(на кінець року; т)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	8883231,8	9723931,7	9891021,1	10184515,4	10445886,4	10930827,0
м.Чернігів	7640395,9	8108765,9	8343337,0	8565695,4	8742099,6	9006980,7
м.Ніжин	624128,4	663081,1	687429,5	703133,0	718177,4	708428,1
м.Н.-Сіверський	...	...	...	—	26657,0	27511,0
м.Прилуки	5046,5	24181,9	44764,9	—	85897,2	106143,2
райони						
Бахмацький	3762,3	100514,7	104064,1	108536,7	113234,5	118616,2
Бобровицький	117703,3	130307,6	133590,5	136432,8	138356,8	138587,6
Борзнянський	350996,9	364670,6	207631,5	211958,7	119309,5	130532,5
Варвинський	516,1	12562,5	14667,0	314,7	409,0	483,3
Городнянський	5492,3	76551,6	80224,3	198919,9	203210,2	308068,8
Ічнянський	3913,2	6946,2	7639,0	8708,0	9792,5	10680,7
Козелецький	177,4	3630,7	6878,6	—	1681,1	2530,8
Коропський	4,0	222,6	385,7	—	875,8	1085,7
Корюківський	46717,5	54621,1	59043,4	32285,1	36676,5	41487,2
Куликівський	1834,5	2535,2	3579,4	4431,1	—	10125,1
Менський	25047,9	58001,2	62498,9	68611,4	72505,5	80168,0
Ніжинський	4,4	0,2	0,5	—	—	—
Н.-Сіверський	247,5	22615,6	24315,6	25211,0	—	—
Носівський	11,6	2847,6	6265,1	10684,2	14849,5	20018,5
Прилуцький	49,8	51,4	7251,0	—	—	—
Ріпкинський	683,5	1434,8	1825,3	4998,4	5372,2	5728,1
Семенівський	2390,9	6266,1	9139,2	8156,6	9296,6	59847,0
Сновський	121,5	2643,5	3174,9	11843,5	13118,4	14355,5
Сосницький	333,6	328,1	325,0	818,7	49702,2	51445,0
Срібнянський	8,3	65,1	124,8	—	283,0	348,6
Талалаївський	53577,7	52094,5	52655,7	52824,2	52984,2	53134,2
Чернігівський	66,8	28991,9	30210,2	30952,0	31397,7	34521,2

¹ Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.13. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у розрахунку на одну особу в містах обласного значення та районах¹

	<i>(на кінець року; кг)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	8046,4	8977,4	9224,0	9596,7	9945,4	10518,6
м. Чернігів	25716,6	27357,0	28198,4	29016,8	29693,5	30754,4
м. Ніжин	8411,4	9029,0	9407,2	9679,0	9958,4	9915,6
м. Н.-Сіверський	...	...	...	–	1944,8	2025,6
м. Прилуки	85,5	412,2	767,3	–	1495,5	1871,9
райони						
Бахмацький	77,9	2133,2	2236,2	2359,9	2490,8	2643,3
Бобровицький	3306,3	3751,7	3890,9	4016,9	4117,8	4179,2
Борзнянський	9887,2	10675,4	6202,8	6464,5	3710,2	4125,6
Варвинський	29,5	738,6	871,9	18,9	24,9	29,8
Городнянський	177,7	2549,6	2715,6	6838,3	7080,5	10863,2
Ічнянський	112,8	206,4	230,9	268,0	306,8	340,0
Козелецький	3,5	73,8	142,1	–	36,1	55,4
Коропський	0,2	8,9	15,6	–	36,9	46,6
Корюківський	1610,9	1932,4	2115,2	1169,2	1343,2	1537,3
Куликівський	96,6	138,5	199,3	251,4	–	596,8
Менський	632,5	1507,1	1646,0	1833,1	1967,1	2211,8
Ніжинський	0,1	0,0	0,0	–	–	–
Н.-Сіверський	8,4	791,3	864,9	910,7	–	–
Носівський	0,4	92,1	205,6	355,8	501,2	684,1
Прилуцький	1,3	1,4	196,8	0,0	–	–
Ріпкинський	22,3	48,5	63,0	176,1	193,2	209,7
Семенівський	124,5	332,1	490,3	443,7	513,3	3347,7
Сновський	4,7	105,6	128,5	485,1	544,2	604,4
Сосницький	16,0	16,4	16,5	42,4	2620,9	2756,1
Срібнянський	0,7	5,4	10,6	–	24,7	30,9
Талалаївський	3773,1	3748,3	3842,6	3913,8	3985,9	4071,9
Чернігівський	1,2	549,0	575,5	592,8	603,6	660,9

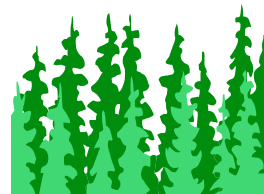
¹ Див. третю виноску до табл. 4.1.

4.14. Накопичення відходів протягом експлуатації в місцях видалення відходів у розрахунку на квадратний кілометр у містах обласного значення та районах¹

	<i>(на кінець року; т)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	278,4	304,8	310,0	319,2	327,4	342,6
м. Чернігів	97953,8	103958,5	106965,9	109816,6	112078,2	115474,1
м. Ніжин	14514,6	15420,5	15986,7	16351,9	16701,8	16475,1
м. Н.-Сіверський	...	...	...	–	1480,9	1528,4
м. Прилуки	117,4	562,4	1041,0	–	1997,6	2468,4
райони						
Бахмацький	2,5	67,6	69,9	72,9	76,1	79,7
Бобровицький	83,0	91,9	94,2	96,2	97,6	97,7
Борзнянський	218,3	226,8	129,1	131,8	74,2	81,2
Варвинський	0,9	21,3	24,9	0,5	0,7	0,8
Городнянський	3,5	48,8	51,2	127,0	129,8	196,7
Ічнянський	2,5	4,4	4,8	5,5	6,2	6,8
Козелецький	0,1	1,3	2,6	–	0,6	1,0
Коропський	0,0	0,2	0,3	–	0,7	0,8
Корюківський	32,8	38,4	41,5	22,7	25,8	29,1
Куликівський	1,9	2,7	3,8	4,7	–	10,7
Менський	18,2	42,2	45,4	49,9	52,7	58,3
Ніжинський	0,0	0,0	0,0	–	–	–
Н.-Сіверський	0,1	12,5	13,5	14,1	–	–
Носівський	0,0	2,5	5,4	9,3	12,9	17,4
Прилуцький	0,0	0,0	4,0	–	–	–
Ріпкинський	0,3	0,7	0,9	2,4	2,6	2,7
Семенівський	1,6	4,3	6,2	5,5	6,3	40,7
Сновський	0,1	2,1	2,5	9,2	10,2	11,2
Сосницький	0,4	0,4	0,4	0,9	54,3	56,2
Срібнянський	0,0	0,1	0,2	–	0,5	0,6
Талалаївський	84,6	82,3	83,2	83,5	83,7	83,9
Чернігівський	0,0	11,4	11,9	12,1	12,3	13,5

¹ Див. третю виноску до табл. 4.1.

5. ОХОРОНА ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

Лісовий фонд – землі, укриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю (нелісові землі), які надані та використовуються для потреб лісового господарства.

Ліси та інші лісовкриті площі – вкриті лісовою (деречною та чагарниковою) рослинністю землі та не вкриті лісовою рослинністю, але надані для потреб лісового господарства. Ліси та інші лісовкриті площі, які розміщені на землях інших категорій, також обліковано у цій категорії земель.

Вкриті лісовою рослинністю землі – лісові землі, на яких зростають зімкнуті деревостани.

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства визначають за ціною продажу відвантаженої за межі підприємства готової продукції лісового господарства (товарів, послуг), що зазначена в оформлених як підстава для розрахунків з покупцями (замовниками) документах, (уключаючи продукцію (товари, послуги) за бартерним контрактом), без урахування податку на додану вартість.

Заготівля деревини – вирубування стиглих деревостанів на спеціально виділеній ділянці лісу з метою отримання деревини, вирубування окремих насаджень із метою вирощування та охорони лісу, отримання деревини під час очищення лісу від захаращеності.

Рубки головного користування – це рубки стиглих деревостанів із метою заготівлі деревини.

Рубки формування й оздоровлення лісів та інші заходи – періодичні зруби в насадженнях частини дерев, чагарників, які проводять з початку створення насаджень до головної рубки з метою формування необхідного складу, форми насаджень та підвищення природу.

Ліквідна деревина – загальний обсяг поваленої чи заготовленої іншим чином і вивезеної деревини, яка може бути використана з господарською метою.

Відтворення лісів – роботи щодо відновлення лісів на лісових ділянках, що були вкриті лісовою рослинністю (зруби, згарища тощо) та лісорозведення на землях лісогосподарського призначення, не вкритих лісовою рослинністю.

Посадка лісу – роботи по посадці сіянців, саджанців, живців та іншого посадкового матеріалу на лісокультурних площах.

Посів лісу – посів насіння лісових культур на землях лісового фонду.

Природне поновлення лісу – сукупність заходів, що сприяють появі, збереженню підросту, молодняка найбільш цінних деревних порід (часткове розрихлювання ґрунту на зрубках, для забезпечення лісовідновлення в результаті нальоту насіння, збереження при рубках лісу підросту господарсько-цінних деревних порід тощо).

Ліквідна деревина – загальний обсяг поваленої чи заготовленої іншим чином і вивезеної деревини, яка може бути використана з господарською метою.

Паливна деревина – ліквідна деревина, що використовується як паливо в процесі приготування їжі, опалення чи виробництва енергії. Цей термін також включає деревину, що використовується для виробництва деревного вугілля, деревних пелет та інших агрегатів, деревну тріску, яка безпосередньо отримана в лісі з ліквідної деревини та підлягає використанню як паливо.

Площа лісових земель, пройдена пожежами – площа, на якій сталися пожежі в лісовому фонді, незалежно від виду пожеж, категорії, розміру площі пожеж і причин їхнього виникнення.

Захист лісів від шкідників і хвороб – забезпечується шляхом систематичного спостереження за станом лісів, своєчасного виявлення осередків шкідників і хвороб лісу, здійснення профілактики виникнення таких осередків, їх локалізації і ліквідації.

5.1. Лісовий фонд¹

Площа, тис.га	740,5
у тому числі вкрита лісовою рослинністю	663,2

¹За даними Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області на 1 січня 2016р.

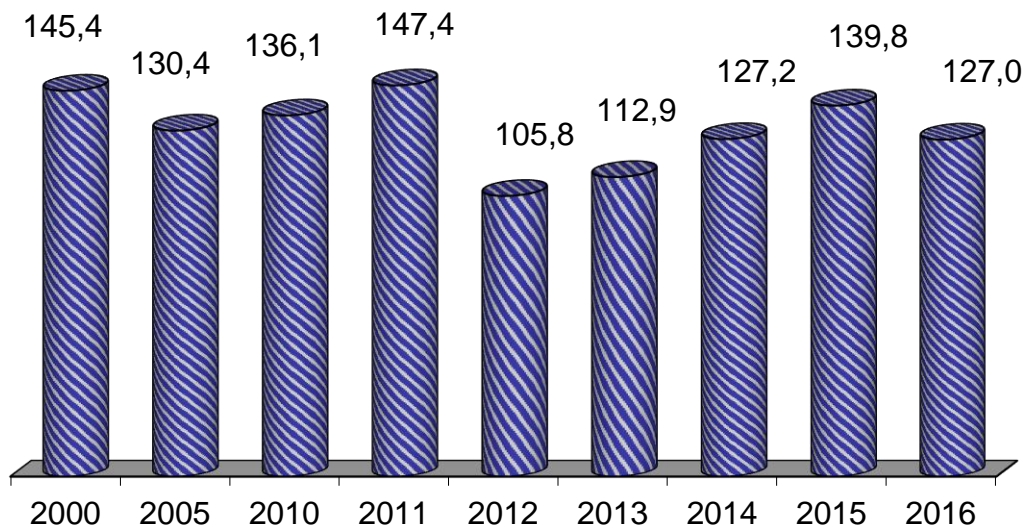
5.2. Основні показники ведення лісового господарства

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)лісового господарства, млн.грн	48,1	243,7	379,9	429,0	545,5	762,4	968,1
у тому числі продукції лісозаготівель	...	228,3	357,6	404,9	521,1	737,5	906,9
Заготівля ліквідної деревини, тис.м ³	938,0	1237,9	1421,5	1461,9	1522,2	1575,0	1727,7
від рубок головного користування	486,6	831,4	795,4	853,6	868,7	957,6	1014,6
від рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів	451,4	406,5	626,1	608,3	653,5	617,4	713,1
Площа рубок лісу та заходів, тис.га	39,2	23,9	24,8	24,7	26,1	25,3	25,6
головного користування	...	2,8	2,6	3,0	3,1	3,3	3,4
формування і оздоровлення лісів та інших заходів	39,2	21,1	22,2	21,7	23,0	22,0	22,2
Площа відтворення лісів, тис.га	2,5	3,4	4,1	4,1	3,7	4,8	4,7
садіння й висівання лісу	1,9	2,6	3,3	3,3	3,0	4,0	4,0
природне поновлення	0,6	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7
Площа переведення культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі, тис.га	2,2	3,3	4,8	4,3	4,2	4,5	3,4
у тому числі лісових культур	1,9	2,5	4,1	3,4	3,4	3,3	2,8
Залишки деревини на лісосіках ¹ , тис.м ³	13,8	63,5	177,3	148,1	144,2	115,4	97,2
Залишки неочищених площ, га	454	1214	414	739	434	1084	394

¹До 2010р. включно – на 1 травня відповідного року, з 2012р. – на кінець року.

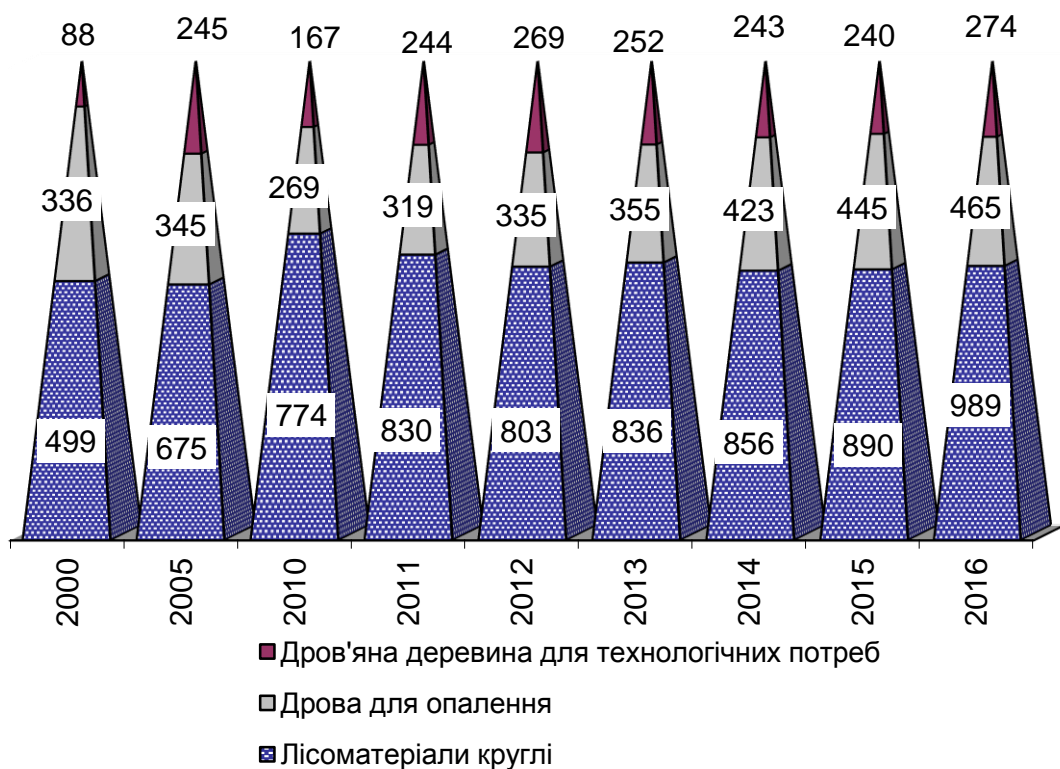
5.3. Темпи росту обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства

(відсотків до попереднього року)

5.4. Заготівля ліквідної деревини за категоріями технічної придатності

(тис.м³)

5.5. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) лісового господарства¹ в містах обласного значення та районах

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
<i>(тис.грн)</i>							
Чернігівська область	48125,6	243702,9	379869,7	428963,2	545530,6	762384,2	968118,9
м.Чернігів	5338,2	18616,0	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
м.Ніжин	3742,0	18041,2	28676,0	30054,2	35033,2	62574,7	75046,2
м. Н.-Сіверський	...	...	...	...	65022,7	90767,9	98347,8
м.Прилуки	1900,6	7820,6	13318,5	12594,0	13591,4	17581,6	23450,1
райони							
Бахмацький	816,9	531,7	957,8	1172,9	1443,0	1558,9	2084,1
Бобровицький	124,9	709,4	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Борзнянський	1170,3	9992,2	16434,8	16250,5	18725,5	25589,6	32986,2
Варвинський	11,5	218,3	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Городнянський	6452,7	25766,0	36188,6	35054,7	50536,1	72945,3	84643,6
Ічнянський	212,0	1177,6	1789,6	1770,4	1839,1	2685,4	2934,5
Козелецький	1831,4	18686,1	29978,8	31170,1	48535,4	56261,4	76835,9
Коропський	80,8	3100,5	4783,7	4772,3	5808,7	8116,2	6043,9
Корюківський	7925,7	50336,7	76416,0	80198,0	97165,7	131742,2	156150,8
Куликівський	29,5	292,5	—	—	—	—	—
Менський	177,0	482,3	1157,8	1812,0	3295,5	3563,8	5865,6
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	5258,4	21054,0	41996,5	58369,0	5418,0	6950,8	5105,9
Носівський	43,8	351,4	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Прилуцький	97,8	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	7996,4	27701,8	38043,2	44680,3	57811,5	80588,8	105918,9
Семенівський	3170,5	23715,2	36086,0	44863,4	52180,3	67956,4	96939,2
Сновський	58,9	1685,0	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Сосницький	67,5	1822,2	2784,9	7751,5	8660,1	12803,5	12325,1
Срібнянський	85,6	343,1	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Талалаївський	51,8	311,0	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Чернігівський	1481,4	10948,1	16338,9	17352,2	25952,6	49140,5	78961,4

¹ У фактичних цінах.

² У цій та наступних таблицях (5.6–5.9) – дані вилучено з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

5.6. Площа рубок лісу та заходів у містах обласного значення та районах

	(га)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	...	23889	24810	24702	26115	25251	25570
м.Чернігів	...	942	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
м.Ніжин	...	1942	2139	2300	2192	1926	1835
м. Н.-Сіверський	...	...	...	...	2242	2072	2324
м.Прилуки	...	1043	1074	1160	887	1036	892
райони							
Бахмацький	...	238	205	221	205	213	258
Бобровицький	...	252	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Борзнянський	...	1881	2263	1295	1713	1470	1215
Варвинський	...	150	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Городнянський	...	1920	1287	1343	1908	1398	1361
Ічнянський	...	579	645	581	580	625	523
Козелецький	...	1179	2103	2365	2374	2719	2662
Коропський	...	525	738	671	846	634	601
Корюківський	...	3797	3645	3271	3666	3280	3713
Куликівський	...	35	—	—	—	—	—
Менський	...	112	97	133	125	124	105
Ніжинський	...	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	...	2149	2331	2377	155	119	117
Носівський	...	87	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Прилуцький	...	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	...	1504	1217	1783	1860	1785	2114
Семенівський	...	2767	1757	1810	1999	2064	2351
Сновський	...	1036	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Сосницький	...	621	840	790	971	894	587
Срібнянський	...	49	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Талалаївський	...	132	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Чернігівський	...	949	1677	1599	1666	1779	1796

¹ Див. другу виноску до табл. 5.5.

5.7. Площа рубок лісу та заходів лісогосподарської діяльності в містах обласного значення та районах у 2016 році

(га)

	Площа рубок лісу та заходів	Рубки головного користування	Рубки формування і оздоровлення лісів та інші заходи, пов'язані з веденням лісового господарства		Інші заходи, не пов'язані з веденням лісового господарства
			усього	у тому числі рубки догляду	
Чернігівська область	25570	3409	22127	4731	34
м.Чернігів	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
м.Ніжин	1835	289	1546	297	—
м. Н.-Сіверський	2324	249	2071	348	4
м.Прилуки	892	76	796	117	20
райони					
Бахмацький	258	18	240	30	—
Бобровицький	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
Борзнянський	1215	233	982	122	—
Варвинський	... ¹	—	... ¹	—	—
Городнянський	1361	290	1071	379	—
Ічнянський	523	21	502	17	—
Козелецький	2662	307	2352	567	3
Коропський	601	82	519	5	—
Корюківський	3713	658	3055	752	—
Куликівський	—	—	—	—	—
Менський	105	27	78	4	—
Ніжинський	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	117	19	98	10	—
Носівський	... ¹	... ¹	... ¹	—	—
Прилуцький	—	—	—	—	—
Ріпкинський	2114	348	1761	862	5
Семенівський	2351	234	2115	473	2
Сновський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
Сосницький	587	84	503	48	—
Срібнянський	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	—
Талалаївський	... ¹	—	... ¹	—	—
Чернігівський	1796	191	1605	129	—

¹Див. другу виноску до табл. 5.5.

5.8. Заготівля ліквідної деревини в містах обласного значення та районах

	(тис.м ³)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	938,0	1237,9	1421,5	1461,9	1522,2	1575,0	1727,7
м. Чернігів	70,9	76,9	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
м. Ніжин	72,4	79,8	87,9	92,5	92,6	100,2	105,4
м. Н.-Сіверський	...	...	...	...	159,4	151,1	150,2
м. Прилуки	28,5	32,5	39,1	37,9	37,2	35,3	38,3
райони							
Бахмацький	8,4	5,7	7,5	5,1	5,9	5,9	7,1
Бобровицький	4,3	6,1	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Борзнянський	37,9	51,3	57,0	55,4	58,4	60,5	70,3
Варвинський	0,7	1,9	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Городнянський	76,3	110,3	113,0	107,7	119,6	121,9	124,9
Ічнянський	7,4	14,7	12,7	13,1	12,3	14,2	12,1
Козелецький	78,1	113,7	137,1	156,9	155,4	173,2	181,4
Коропський	15,6	25,0	30,5	29,9	32,4	33,3	34,2
Корюківський	161,7	220,6	246,1	254,0	252,0	259,7	285,2
Куликівський	0,9	2,3	—	—	—	—	—
Менський	5,4	9,1	10,1	8,5	19,4	16,8	20,4
Ніжинський	5,5	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	83,1	122,3	195,6	176,9	16,0	17,9	14,7
Носівський	2,5	4,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Прилуцький	1,3	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	112,2	111,7	116,8	128,5	138,0	142,8	157,4
Семенівський	78,6	104,0	117,5	136,3	125,3	124,7	139,6
Сновський	13,1	40,1	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Сосницький	18,7	25,3	31,7	29,8	32,1	36,7	35,3
Срібнянський	1,7	3,3	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Талалаївський	1,3	2,0	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Чернігівський	51,5	74,9	85,5	82,7	96,8	118,5	143,6

¹Див. другу виноску до табл. 5.5.

5.9. Заготівля лісоматеріалів круглих у містах обласного значення та районах

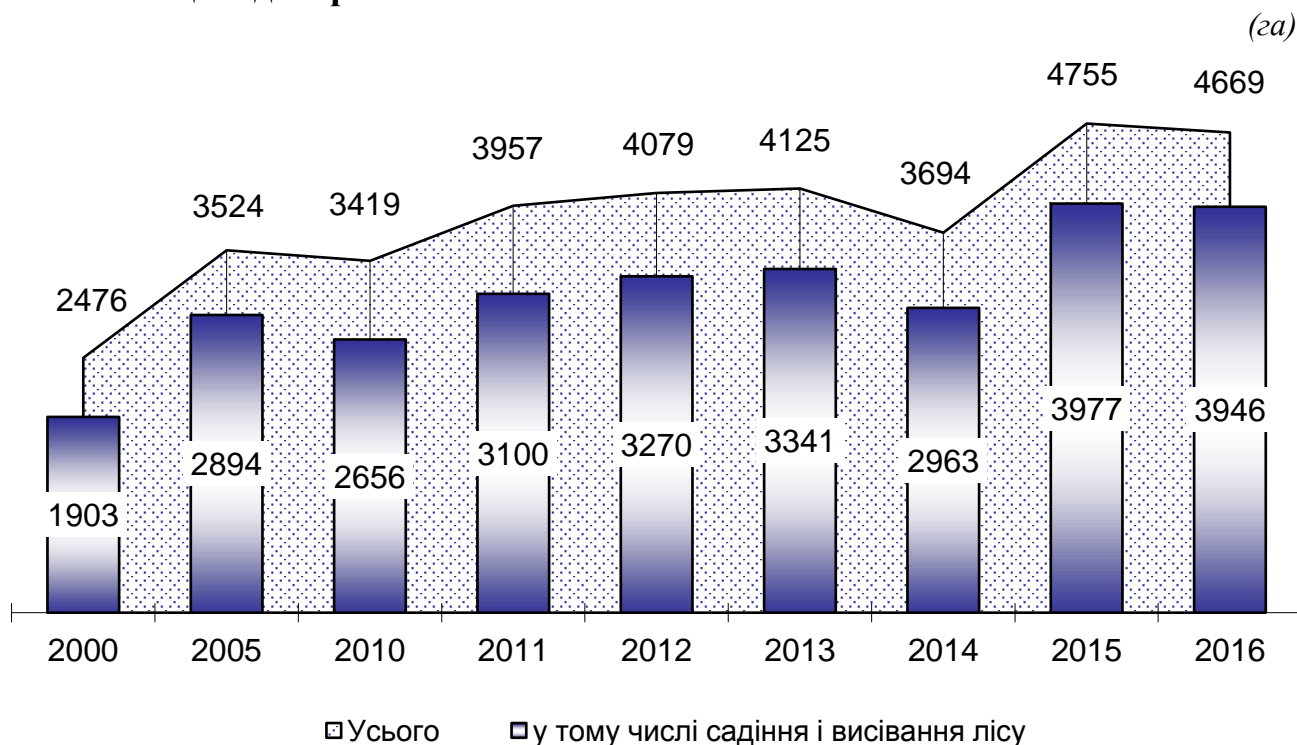
	<i>(тис.м³)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	498,8	774,0	803,0	835,9	856,2	890,1	989,1
м. Чернігів	37,6	47,0	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
м. Ніжин	31,9	39,3	43,4	42,0	41,0	43,4	46,5
м. Н.-Сіверський	...	...	...	...	93,6	96,2	85,8
м. Прилуки	13,1	17,7	20,6	15,6	15,9	12,9	18,2
райони							
Бахмацький	2,2	2,2	2,7	1,8	2,1	2,2	3,0
Бобровицький	1,9	2,9	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Борзнянський	16,4	29,9	29,1	28,6	28,9	30,3	40,1
Варвинський	0,7	0,5	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Городнянський	43,7	80,4	69,2	65,3	73,7	77,0	83,0
Ічнянський	4,0	4,0	3,2	2,6	3,2	3,6	3,2
Козелецький	44,1	64,3	73,9	81,1	85,0	87,2	94,1
Коропський	7,9	14,1	17,3	15,8	16,2	19,6	19,6
Корюківський	79,2	147,3	138,1	147,8	147,0	163,5	176,3
Куликівський	0,5	0,8	—	—	—	—	—
Менський	3,5	3,2	4,6	2,9	5,7	5,0	8,7
Ніжинський	1,5	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	49,0	82,4	105,8	109,3	8,7	9,4	8,6
Носівський	1,2	1,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Прилуцький	0,8	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	75,3	84,1	82,6	97,9	100,6	99,0	109,6
Семенівський	42,6	76,3	77,0	87,6	74,0	73,9	89,7
Сновський	4,9	17,5	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Сосницький	7,9	11,9	13,6	12,1	12,0	15,4	15,9
Срібнянський	1,2	0,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Талалаївський	0,8	0,4	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Чернігівський	26,9	46,0	48,2	50,3	58,7	67,6	75,8

¹ Див. другу виноску до табл. 5.5.

5.10. Площа відтворення лісів у містах обласного значення та районах

	(га)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	2476	3419	4079	4125	3694	4755	4669
м. Чернігів	203	206	229	224	205	327	311
м. Ніжин	298	286	306	276	262	342	309
м. Н.-Сіверський	...	...	...	...	489	400	399
м. Прилуки	60	124	114	88	119	103	114
райони							
Бахмацький	7	31	25	26	16	13	20
Бобровицький	15	16	32	39	50	32	34
Борзнянський	94	128	141	162	173	239	234
Варвинський	–	3	2	9	5	7	3
Городнянський	265	292	290	344	275	311	323
Ічнянський	74	30	31	34	28	27	33
Козелецький	171	363	494	415	341	629	636
Коропський	37	49	80	48	70	69	85
Корюківський	388	561	590	632	590	778	739
Куликівський	14	–	–	–	–	–	–
Менський	15	23	36	38	23	56	70
Ніжинський	–	–	–	–	–	–	–
Н.-Сіверський	130	275	440	538	35	34	28
Носівський	10	29	34	37	19	24	35
Прилуцький	–	–	–	–	–	–	–
Ріпкинський	380	387	445	424	237	487	365
Семенівський	138	252	311	328	342	310	325
Сновський	12	138	141	152	168	184	192
Сосницький	27	57	104	95	86	95	108
Срібнянський	–	14	12	8	3	3	5
Талалаївський	9	5	3	2	1	1	2
Чернігівський	129	150	219	206	157	284	299

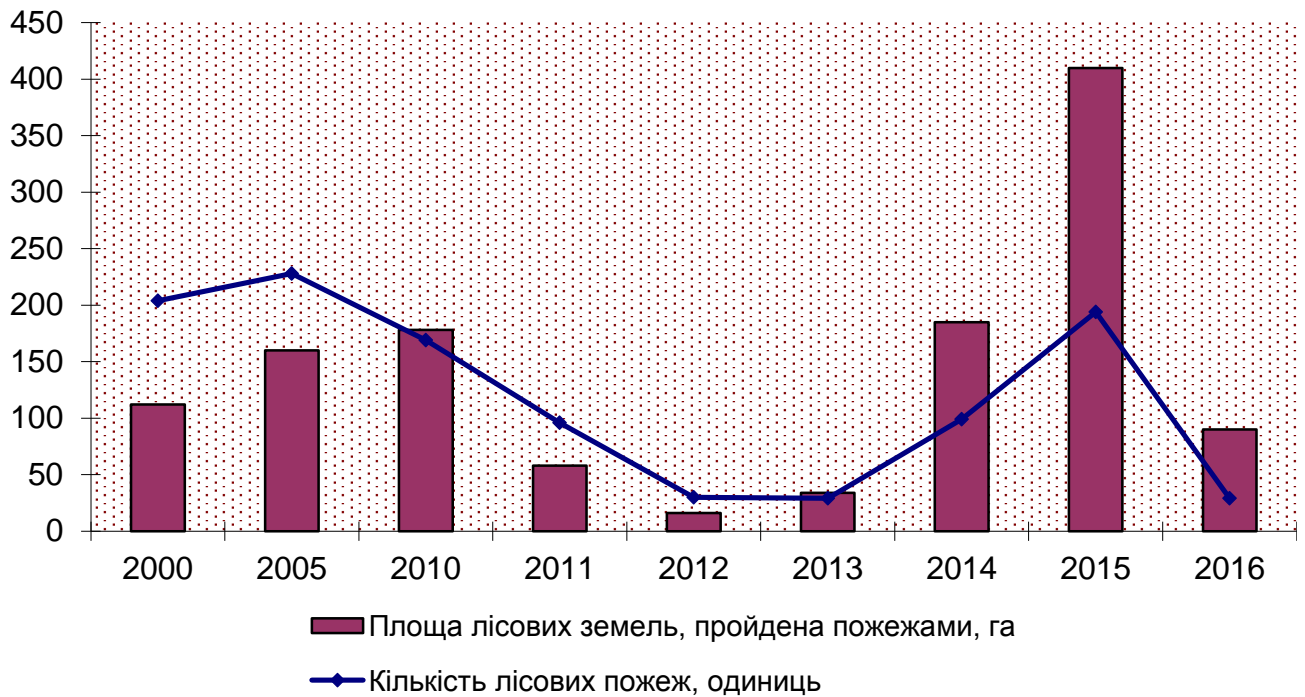
5.11. Площа відтворення лісів

5.12. Лісові пожежі на території області

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість лісових пожеж	204	169	30	29	99	194	29
Площа лісових земель, пройдена пожежами, га	112	178	16	34	185	410	90
низовими	107	178	16	34	182	397	72
верховими	5	—	—	—	—	13	18
підземними	—	—	—	—	3	—	—
Обсяг згорілого і пошкодженого лісу на пні, м³	601	674	—	1489	1215	12086	13511
Збитки, заподіяні лісовими пожежами (у фактичних цінах), тис.грн	52,1	202,6	35,8	134,6	286,1	1479,0	2166,2
вартість згорілого лісу на пні	20,1	13,9	26,4	1,7	16,0	779,3	544,0
вартість заготовленої лісової продукції та інших матеріальних цінностей	9,2	15,2	—	—	96,5	9,7	7,6
вартість робіт з відновлення лісу	2,6	29,7	—	118,0	—	227,7	308,7
вартість робіт з очищення території	1,3	13,8	—	0,2	48,0	28,6	1248,9
витрати на гасіння пожежі	18,9	130,0	9,4	14,7	125,6	433,7	57,0

5.13. Лісові пожежі

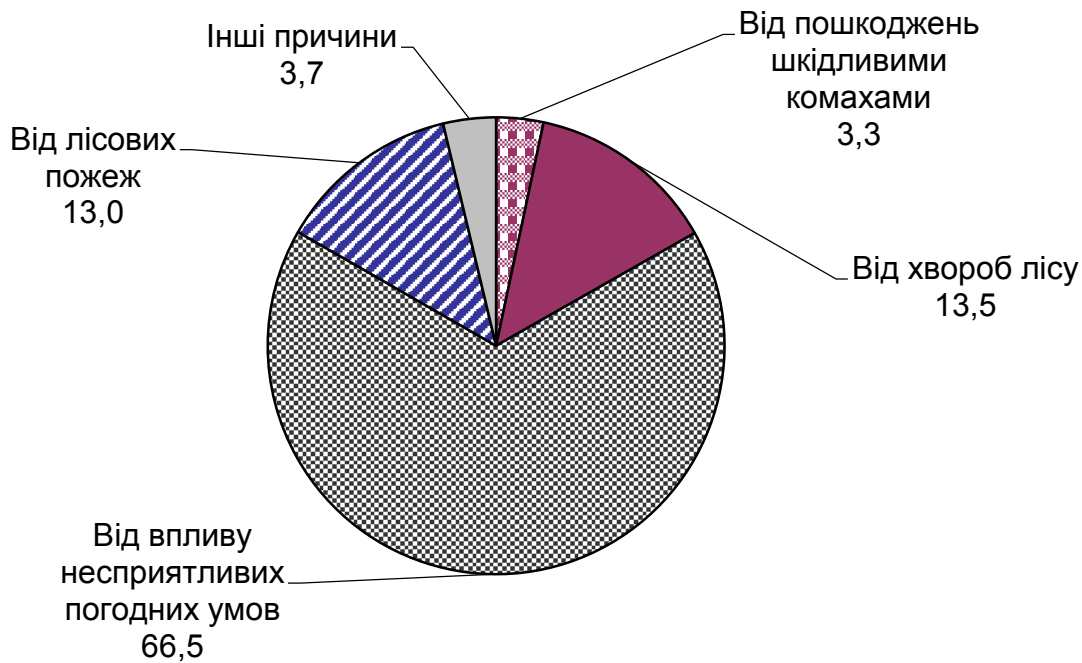

5.14. Лісозахисні роботи в лісовому фонді

	(тис.га)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Загальна площа осередків шкідників і хвороб лісу, на кінець року	63,6	55,4	73,9	86,3	82,5	70,8	57,3
Захист лісу від шкідників і хвороб							
біологічними препаратами	11,5	5,2	8,2	8,8	0,2	2,0	0,2
хімічними препаратами	—	0,0	2,0	2,6	—	—	0,2
Зменшення площі осередків шкідників та хвороб лісу в результаті проведення заходів та впливу природних факторів	5,8	3,0	76,3	8,1	6,2	13,7	17,7
Загибель лісових насаджень, га	342	336	772	857	1024	881	1287
від пошкоджень шкідливими комахами	17	11	12	5	26	54	43
від хвороб лісу	102	63	84	119	200	115	173
від несприятливих погодних умов	77	113	614	663	759	504	856
від лісових пожеж	145	110	31	66	26	162	167
з інших причин	1	39	31	4	13	46	48

5.15. Структура загибелі лісових насаджень у 2016 році за причинами

(відсотків)

5.16. Порушення лісового законодавства

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Випадки незаконних рубок дерев і чагарників, одиниць	...	204	184	137	231	132	139
Обсяги знищеної або пошкодженої деревини, м³	...	474	338	774	561	756	6249
Площа знищення або пошкодження деревостанів ¹ , га	...	...	...	...	1,3	0,2	—
Шкода, заподіяна лісовому господарству, тис.грн	...	659,3	601,1	1995,8	2200,8	2981,3	5446,2

¹ Облік здійснюється з 2014 року.

6. МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Мисливське господарство (як галузь) – сфера суспільного виробництва, основними завданнями якого є охорона, регулювання чисельності диких тварин, використання та відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо здійснення полювання, розвиток мисливського собаківництва.

Мисливство – вид спеціального використання тваринного світу шляхом добування диких звірів і птахів, що перебувають у стані природної волі або утримуються в межах мисливських угідь, з метою задоволення матеріальних, рекреаційних потреб громадян та інших суспільних потреб.

Мисливські угіддя – ділянки суші й водного простору (ліси, поля, луки, болота, озера тощо), на яких водяться мисливські тварини та які можуть бути використані для ведення мисливського господарства.

Користувачі мисливських угідь – спеціалізовані мисливські господарства, інші підприємства, установи та організації, в яких створені спеціалізовані підрозділи для ведення мисливського господарства з наданням в їх користування мисливських угідь.

Мисливські тварини – дикі звірі та птахи, що можуть бути об'єктами полювання.

Біотехнічні заходи – комплекс різноманітних господарських робіт, спрямованих на поліпшення умов існування, розмноження та збільшення чисельності мисливських тварин.

6.1. Основні показники ведення мисливського господарства

	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість мисливських господарств, на кінець року	37	48	54	55	55	55	55
Площа мисливських угідь (на кінець року), тис.га	2820,4	2712,5	2755,2	2707,6	2708,9	2708,9	2708,9
у тому числі охоплених мисливським упорядкуванням	728,8	2631,4	2696,0	2662,2	2662,2	2662,2	2662,2
Облікова кількість штатних працівників, зайнятих у мисливському господарстві (на кінець року), осіб	226	482	511	507	502	515	519
у тому числі спеціалістів мисливствознавців	35	41	43	43	42	46	45
Кількість тварин у мисливському господарстві, тис. голів							
копитних тварин	9,9	13,8	13,1	13,3	13,9	13,5	12,3
хутових звірів	75,7	72,6	70,7	70,9	71,3	70,2	71,5
пернатої дичини	325,0	755,7	838,3	868,3	862,9	806,1	865,0
Витрати на ведення мисливського господарства (у фактичних цінах), тис.грн	646,7	11455,6	12772,9	15146,2	16378,0	19220,9	20110,9
у тому числі на охорону, відтворення, облік диких тварин, упорядкування мисливських угідь	195,3	3976,5	3671,6	5126,3	4379,4	4815,0	6177,4
охорона та відтворення диких тварин, включаючи біотехнічні заходи	185,8	3816,9	3607,2	4764,0	4307,9	4699,9	6091,8
облік диких тварин упорядкування мисливських угідь	1,0	39,5	46,2	78,8	67,3	115,1	85,6
на утримання розплідників, вольєрів, ферм	8,5	120,1	18,2	283,5	4,2	—	—
	—	132,5	708,6	107,3	308,3	185,5	627,4

6.2. Площа угідь, охоплених мисливським упорядкуванням, у містах обласного значення та районах

	<i>(тис.га)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	728,8	2631,4	2696,0	2662,2	2662,2	2662,2	2662,2
м.Чернігів	—	844,9	844,9	851,0	851,0	851,0	851,0
м.Ніжин	8,6	—	—	—	—	—	—
м.Н.-Сіверський	...	...	...	...	160,1	160,1	160,1
м.Прилуки	141,7	246,9	276,5	241,6	241,6	241,6	241,6
райони							
Бахмацький	—	183,5	183,5	183,5	183,5	183,5	183,5
Бобровицький	48,0	120,1	149,2	149,2	149,2	149,2	149,2
Борзнянський	154,2	144,7	143,0	138,5	138,5	138,5	138,5
Варвинський	—	—	—	—	—	—	—
Городнянський	16,0	29,3	25,1	18,6	18,6	18,6	18,6
Ічнянський	—	109,8	110,8	110,8	110,8	110,8	110,8
Козелецький	197,0	75,8	98,6	102,9	102,9	102,9	102,9
Коропський	—	111,2	111,2	111,2	111,2	111,2	111,2
Корюківський	20,6	130,1	130,0	129,8	129,8	129,8	129,8
Куликівський	81,4	20,7	20,7	20,7	20,7	20,7	20,7
Менський	—	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	12,1	174,6	175,0	175,0	14,9	14,9	14,9
Носівський	—	88,9	88,8	88,8	88,8	88,8	88,8
Прилуцький	—	29,6	—	—	—	—	—
Ріпкинський	—	79,8	97,7	97,2	97,2	97,2	97,2
Семенівський	19,2	134,5	134,5	136,9	136,9	136,9	136,9
Сновський	—	33,7	33,7	33,7	33,7	33,7	33,7
Сосницький	—	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	—	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	30,0	73,3	72,8	72,8	72,8	72,8	72,8

**6.3. Витрати на ведення мисливського господарства в містах
обласного значення та районах**

	<i>(тис.грн)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	646,7	11455,6	12772,9	15146,2	16378,0	19220,9	20110,9
м.Чернігів	73,1	1385,7	1868,9	2100,1	2145,2	2509,0	2536,9
м.Ніжин	21,1	—	—	—	—	—	—
м.Н.-Сіверський	...	...	...	...	386,9	490,7	524,0
м.Прилуки	26,7	372,4	713,8	693,7	868,9	1240,8	1132,0
райони							
Бахмацький	16,4	264,8	360,9	335,2	447,0	430,7	482,6
Бобровицький	71,2	495,1	1866,8	1789,2	1681,2	1711,9	1538,2
Борзнянський	13,4	705,1	912,2	1057,7	1243,1	1598,9	1393,6
Варвинський	13,6	—	—	—	—	—	—
Городнянський	21,6	365,4	346,5	334,9	374,2	479,7	569,6
Ічнянський	13,6	244,2	311,4	305,5	323,4	329,6	372,1
Козелецький	111,1	3550,4	1876,1	2897,7	3378,0	3905,2	4172,8
Коропський	13,2	235,0	237,4	276,5	300,7	324,0	319,7
Корюківський	61,2	659,4	835,7	1304,0	1268,2	1445,5	1623,2
Куликівський	15,5	162,6	143,6	157,3	161,0	174,9	191,4
Менський	13,8	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	14,9	630,3	735,5	886,1	951,7	1118,9	1023,5
Носівський	12,3	582,0	474,4	546,1	623,8	568,5	571,5
Прилуцький	—	108,9	—	—	—	—	—
Ріпкинський	28,8	411,2	621,0	1026,6	835,4	1008,4	1348,9
Семенівський	17,5	213,5	230,0	312,4	293,6	370,1	390,2
Сновський	12,7	502,3	564,2	510,4	597,5	649,5	660,8
Сосницький	13,6	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	10,2	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	6,5	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	44,7	567,3	674,5	612,8	498,2	864,6	1259,9

6.4. Витрати на охорону, відтворення та облік мисливських тварин, упорядкування мисливських угідь у містах обласного значення та районах

	<i>(тис.грн)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	195,3	3976,5	3671,6	5126,3	4379,4	4815,0	6177,4
м.Чернігів	9,6	226,7	407,1	447,6	401,6	439,2	553,7
м.Ніжин	4,7	—	—	—	—	—	—
м.Н.-Сіверський	...	...	...	...	71,2	112,9	80,3
м.Прилуки	7,3	81,8	183,1	149,9	154,0	182,1	209,1
райони							
Бахмацький	2,6	61,2	94,7	80,4	80,1	79,9	102,2
Бобровицький	9,9	137,1	756,2	872,6	393,4	615,4	744,9
Борзнянський	3,0	146,2	171,7	219,5	362,0	278,3	241,3
Варвинський	4,3	—	—	—	—	—	—
Городнянський	5,6	79,5	123,6	161,3	155,1	150,9	142,4
Ічнянський	1,6	57,8	38,9	55,9	54,1	57,2	65,1
Козелецький	69,2	1894,7	729,8	899,2	909,5	951,1	1529,4
Коропський	4,0	64,2	35,3	38,5	47,6	45,0	59,7
Корюківський	24,2	239,5	208,8	737,3	399,0	355,0	478,7
Куликівський	5,1	73,7	98,0	75,7	74,5	92,7	104,7
Менський	2,8	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	3,9	125,5	199,2	411,6	577,8	649,0	517,4
Носівський	2,1	153,4	86,5	143,5	120,9	135,2	146,8
Прилуцький	—	41,2	—	—	—	—	—
Ріпкинський	7,7	134,3	259,2	517,9	173,5	212,1	436,6
Семенівський	5,7	82,4	73,8	133,8	90,7	87,0	89,0
Сновський	2,8	211,2	87,6	67,2	114,3	97,7	97,8
Сосницький	3,1	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	2,7	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	0,8	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	12,6	166,1	118,1	114,4	200,1	274,3	578,3

6.5. Загальна кількість копитних тварин

	(голів)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Копитні тварини, усього	9903	13790	13134	13284	13904	13474	12287
зубри ¹	70	—	—	—	—	—	—
лосі	701	984	905	943	981	1020	1059
олені	569	520	485	526	516	516	671
лані	—	—	—	—	15	—	159
козулі	6167	8318	7976	8061	8620	8876	9741
муфлон	—	—	—	—	—	—	25
кабани	2396	3968	3768	3754	3772	3062	632

¹У цій та наступних таблицях (6.6, 6.7) – занесені до Червоної книги України.

6.6. Загальна кількість хутрових звірів

	(голів)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Хутрові звірі, усього	75676	72635	70677	70852	71285	70163	71510
зайці	53876	44639	40779	41409	42502	43330	44949
білки	879	949	1127	978	837	831	745
ондатри	7639	11548	11884	11727	11403	9244	8795
бобри	1339	5135	5792	5960	6111	5775	6010
лисиці	6107	3435	3324	3251	2917	3010	2876
вовки	200	189	161	148	113	126	137
єнотовидні собаки	1354	1713	1747	1828	1821	1870	1852
норки	958	1023	1197	1107	1249	1509	1562
борсуки	898	1113	1091	1013	1108	1044	1077
видри ¹	400	543	584	595	630	725	735
куниці	1826	2093	2736	2603	2387	2520	2587
тхори чорні ¹	200	254	245	225	198	171	172
рисі ¹	—	1	10	8	9	8	13

¹Див. виноску до табл.6.5.

6.7. Загальна кількість пернатої дичини

	(голів)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Перната дичина, усього	325004	755706	838274	868289	862945	806066	865010
куріпки	10282	12444	8492	9181	10114	11620	19039
перепілки	1235	119034	114586	119418	118167	137053	142099
тетеруки ¹	415	1005	1536	1354	1874	2092	2228
рябчики ¹	105	4	52	371	56	–	37
гуси	47	136	140	100	136	160	96
качки	234230	286698	300989	304994	300445	251774	287137
лебеді ¹	46	–	–	–	49	98	103
лиски	73995	146655	140598	143130	135558	118112	125989
кулики	4025	115700	114900	118239	117445	105877	97063
голуби	624	74030	77749	85001	89630	114719	123682
курочки водяні норці великі (чомга)	...	...	78602	85854	88891	63978	65006
	...	...	630	647	580	583	2531

¹Див. виноску до табл. 6.5.

7. ВИТРАТИ НА ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПЛАТЕЖІ

Сукупні витрати на охорону навколишнього природного середовища – сума обсягів поточних витрат на охорону навколишнього природного середовища та інвестицій в основний капітал, направлених на охорону навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів.

Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища – інвестиції у придбання нових і тих, які були у використанні, або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів, витрати на капітальний ремонт та модернізацію, що здійснюються з метою охорони навколишнього природного середовища.

Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення – це всі витрати звітного року, пов'язані з поліпшенням об'єкта, яке призводить до збільшення майбутньої економічної вигоди, в першу чергу очікуваної від використання об'єкта, і на суму яких збільшується первинна вартість основного капіталу.

Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища – витрати, які здійснюються на підтримку (утримання та експлуатацію) об'єкта (основних засобів природоохоронного призначення) в робочому стані та входять до складу витрат поточного періоду.

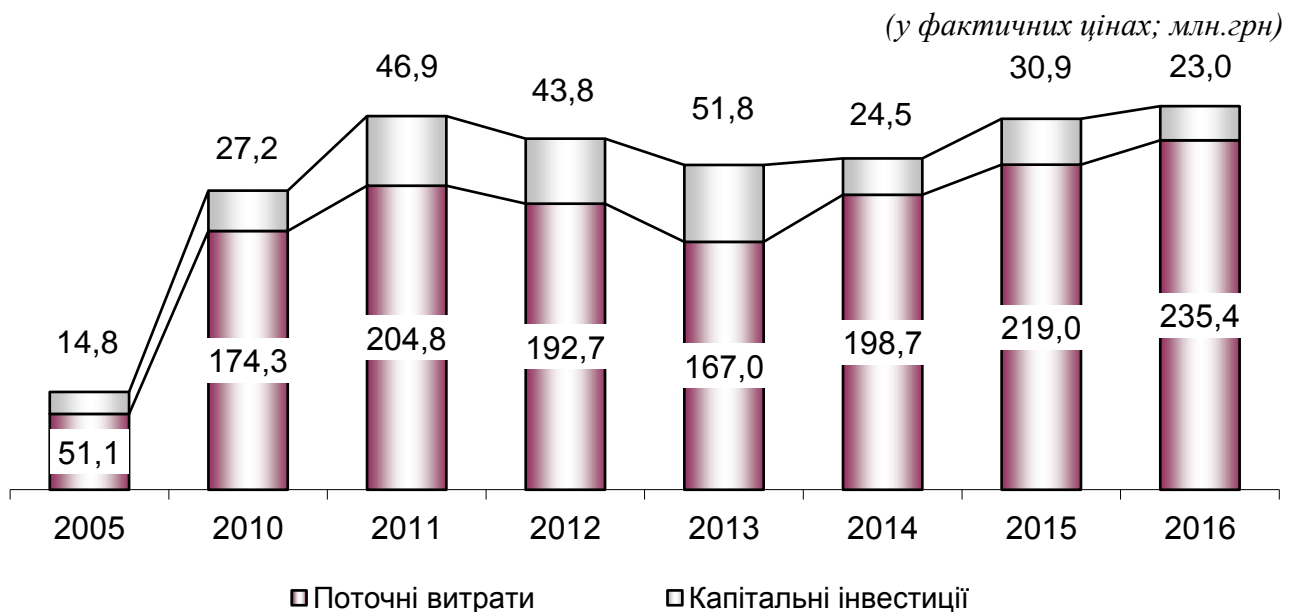
Екологічні платежі включають екологічний податок за забруднення навколишнього природного середовища, що справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти, розміщення відходів, штрафні санкції за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Штрафи, стягнені в адміністративному порядку з посадових осіб, у складі штрафних санкцій не обліковуються.

7.1. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Усі напрями	201462,3	236496,8	218796,0	223159,4	249904,5	258361,5
Охорона атмосферного повітря, попередження змін клімату	48484,6	71006,5	43912,4	61141,2	46264,7	50529,8
Очищення зворотних вод	77820,8	92856,7	99290,8	81697,6	102119,8	101504,5
Поводження з відходами	39143,0	41989,4	42721,5	49818,5	60925,9	52283,9
Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	16507,0	1934,1	3335,4	1420,3	748,7	4129,3
Зниження шумового і вібраційного впливу	—	—	1,0	1,0	—	—
Збереження біорізноманіття і середовища існування	14922,9	20530,0	22405,4	22313,8	31193,7	42054,4
Радіаційна безпека	350,0	438,0	463,0	540,0	649,0	871,0
Науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування	1,2	1669,8	925,6	81,1	76,6	287,5
Інші напрями природоохоронної діяльності	4232,8	6072,3	5740,9	6145,9	7926,1	6701,1
Частка витрат на охорону навколишнього природного середовища за рахунок коштів Держбюджету, відсотків	5,2	4,9	4,3	2,4	5,5	2,8

7.2. Витрати на охорону навколишнього природного середовища

7.3. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	201462,3	236496,8	218796,0	223159,4	249904,5	258361,5
м.Чернігів	88742,3	117569,0	118919,6	111029,3	120477,2	104835,1
м.Ніжин	7910,6	11764,0	13132,7	11333,7	17128,1	17285,2
м.Н.-Сіверський	...	...	...	3807,8	7215,9	7388,7
м.Прилуки	22216,2	5933,6	7062,4	5040,8	6538,2	16985,5
райони						
Бахмацький	5385,5	1807,8	1985,4	2163,1	2222,6	2463,9
Бобровицький	1431,2	1901,7	1858,3	1249,1	2038,8	303,5
Борзнянський	984,9	1705,2	1944,5	1704,7	2810,5	2664,9
Варвинський	8009,9	1155,8	1287,5	1479,5	1436,0	1679,6
Городнянський	324,6	686,4	923,1	1816,9	2675,1	4001,8
Ічнянський	3724,0	5124,3	5796,2	6746,2	10258,1	9723,1
Козелецький	2942,1	3917,1	3785,7	4483,2	7736,4	10683,3
Коропський	871,0	2696,4	1209,4	1166,0	985,7	1328,5
Корюківський	43353,9	66046,5	42668,7	54002,8	48467,8	54028,3
Куликівський	3216,7	713,6	667,8	882,4	893,2	1034,4
Менський	3148,3	1624,5	1417,7	2186,7	2634,6	2928,9
Ніжинський	12,0	—	—	—	—	42,0
Н.-Сіверський	1533,7	3413,3	3540,0	577,8	657,6	1031,7
Носівський	318,0	409,3	733,4	655,1	451,0	527,7
Прилуцький	1265,6	1063,2	905,8	1033,0	1361,5	1682,9
Ріпкинський	1043,8	1740,4	1854,6	1844,7	2366,3	3080,0
Семенівський	1943,6	2010,0	3024,5	3758,1	4447,6	5878,6
Сновський	1444,5	1968,5	2757,6	2912,5	1500,5	3136,1
Сосницький	230,6	991,3	731,1	706,0	811,6	1160,3
Срібнянський	106,0	22,3	20,1	90,0	240,7	362,2
Талалаївський	120,2	108,4	113,6	147,0	407,3	424,9
Чернігівський	1183,1	2124,2	2456,3	2343,0	4142,2	3700,4

7.4. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	27164,3	43819,6	51824,1	24474,2	30872,4	23012,3
м.Чернігів	23334,3	39868,3	46025,0	23963,0	30156,2	21602,2
м.Ніжин	161,7	122,5	79,2	38,0	—	69,1
м.Н.-Сіверський	...	...	...	—	3,1	—
м.Прилуки	70,0	1713,0	2597,0	—	114,1	771,6
райони						
Бахмацький	—	—	—	—	—	—
Бобровицький	—	89,9	16,0	—	364,0	—
Борзнянський	8,4	41,1	216,8	—	—	—
Варвинський	1011,3	—	—	—	—	—
Городнянський	—	—	—	—	—	—
Ічнянський	27,8	398,5	910,7	3,2	35,0	170,9
Козелецький	—	—	—	—	200,0	—
Коропський	—	1534,5	5,1	—	—	—
Корюківський	—	—	1973,8	405,0	—	29,3
Куликівський	2361,8	—	—	—	—	—
Менський	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	10,0	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	—	6,7	0,5	—	—	—
Носівський	—	—	—	65,0	—	—
Прилуцький	179,0	38,0	—	—	—	—
Ріпкинський	—	—	—	—	—	115,4
Семенівський	—	—	—	—	—	—
Сновський	—	7,1	—	—	—	—
Сосницький	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	—	—	—	—	—	253,8

7.5. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	174298,0	192677,2	166971,9	198685,2	219032,1	235349,2
м.Чернігів	65408,0	77700,7	72894,6	87066,3	90321,0	83232,9
м.Ніжин	7748,9	11641,5	13053,5	11295,7	17128,1	17216,1
м.Н.-Сіверський	...	...	...	3807,8	7212,8	7388,7
м.Прилуки	22146,2	4220,6	4465,4	5040,8	6424,1	16213,9
райони						
Бахмацький	5385,5	1807,8	1985,4	2163,1	2222,6	2463,9
Бобровицький	1431,2	1811,8	1842,3	1249,1	1674,8	303,5
Борзнянський	976,5	1664,1	1727,7	1704,7	2810,5	2664,9
Варвинський	6998,6	1155,8	1287,5	1479,5	1436,0	1679,6
Городнянський	324,6	686,4	923,1	1816,9	2675,1	4001,8
Ічнянський	3696,2	4725,8	4885,5	6743,0	10223,1	9552,2
Козелецький	2942,1	3917,1	3785,7	4483,2	7536,4	10683,3
Коропський	871,0	1161,9	1204,3	1166,0	985,7	1328,5
Корюківський	43353,9	66046,5	40694,9	53597,8	48467,8	53999,0
Куликівський	854,9	713,6	667,8	882,4	893,2	1034,4
Менський	3148,3	1624,5	1417,7	2186,7	2634,6	2928,9
Ніжинський	2,0	—	—	—	—	42,0
Н.-Сіверський	1533,7	3406,6	3539,5	577,8	657,6	1031,7
Носівський	318,0	409,3	733,4	590,1	451,0	527,7
Прилуцький	1086,6	1025,2	905,8	1033,0	1361,5	1682,9
Ріпкинський	1043,8	1740,4	1854,6	1844,7	2366,3	2964,6
Семенівський	1943,6	2010,0	3024,5	3758,1	4447,6	5878,6
Сновський	1444,5	1961,4	2757,6	2912,5	1500,5	3136,1
Сосницький	230,6	991,3	731,1	706,0	811,6	1160,3
Срібнянський	106,0	22,3	20,1	90,0	240,7	362,2
Талалаївський	120,2	108,4	113,6	147,0	407,3	424,9
Чернігівський	1183,1	2124,2	2456,3	2343,0	4142,2	3446,6

7.6. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2016 році

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>				
	Фактично витрачено	Капітальні інвестиції		Поточні витрати
		усього	у тому числі витрати на капітальний ремонт	
Усі напрями	258361,5	23012,3	1163,3	235349,2
Охорона атмосферного повітря, попередження змін клімату	50529,8	150,0	—	50379,8
Очищення зворотних вод	101504,5	12375,7	1014,6	89128,8
Поводження з відходами	52283,9	3060,8	118,7	49223,1
Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	4129,3	3826,3	—	303,0
Збереження біорізноманіття і середовища існування	42054,4	3449,5	—	38604,9
Радіаційна безпека	871,0	45,0	30,0	826,0
Науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування	287,5	—	—	287,5
Інші напрями природо- охоронної діяльності	6701,1	105,0	—	6596,1
Частка витрат на охорону навколишнього природного середовища за рахунок коштів Держбюджету, відсотків	2,8	3,2	—	2,8

7.7. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування у 2016 році

(у фактичних цінах; тис.грн)

	Фактично витрачено	Власні кошти	Кошти Державного бюджету		Кошти місцевих бюджетів		Інші джерела фінансування
			усього	у тому числі з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища	усього	у тому числі з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	
Усі напрями	23012,3	4523,2	741,9	636,9	17717,2	15779,9	30,0
Охорона атмосферного повітря, попередження змін клімату	150,0	150,0	—	—	—	—	—
Очищення зворотних вод	12375,7	3803,8	636,9	636,9	7935,0	7935,0	—
Поводження з відходами	3060,8	119,3	—	—	2941,5	1004,2	—
Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	3826,3	—	—	—	3826,3	3826,3	—
Збереження біорізноманіття й середовища існування	3449,5	435,1	—	—	3014,4	3014,4	—
Радіаційна безпека	45,0	15,0	—	—	—	—	30,0
Інші напрями природоохоронної діяльності	105,0	—	105,0	—	—	—	—

7.8. Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення за джерелами фінансування у 2016 році

(тис.грн)

	Фактично витрачено	Власні кошти	Кошти Державного бюджету	Кошти місцевих бюджетів	Інші джерела фінансування
Усі напрями	1163,3	1133,3	—	—	30,0
Очищення зворотних вод	1014,6	1014,6	—	—	—
Поводження з відходами	118,7	118,7	—	—	—
Радіаційна безпека	30,0	—	—	—	30,0

7.9. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування у 2016 році

(у фактичних цінах; тис.грн)

	Фактично витрачено	Власні кошти	Кошти Державного бюджету		Кошти місцевих бюджетів		Інші джерела фінансування
			Усього	у тому числі з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища	усього	у тому числі з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	
Усі напрями	235349,2	223329,9	6488,2		– 5330,1	151,2	201,0
Охорона атмосферного повітря, попередження змін клімату	50379,8	50302,6	–		– 20,5	–	56,7
Очищення зворотних вод	89128,8	86481,4	139,3		– 2492,8	–	15,3
Поводження з відходами	49223,1	46412,8	37,9		– 2647,5	2,9	124,9
Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	303,0	258,5	–		– 44,5	23,5	–
Збереження біорізноманіття і середовища існування	38604,9	36738,8	1814,2		– 47,8	47,8	4,1
Радіаційна безпека	826,0	826,0	–		–	–	–
Науково-дослідні роботи природо-охоронного спрямування	287,5	8,7	278,8		–	–	–
Інші напрямки природоохоронної діяльності	6596,1	2301,1	4218,0		– 77,0	77,0	–

7.10. Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення та поточні витрати на охорону природи

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення							
Усього	3225,0	5152,6	1801,0	3914,1	582,5	314,8	1163,3
Державного бюджету	233,6	1450,1	1212,8	1666,7	—	—	—
у тому числі з							
Державного фонду охорони навколишнього природного середовища	30,0	—	1212,8	—	—	—	—
Місцевих бюджетів	34,7	8,4	251,8	—	—	123,0	—
у тому числі з							
місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	17,9	8,4	—	—	—	123,0	—
Власних коштів підприємств, організацій, установ	2875,9	3694,1	336,4	2247,4	582,5	191,8	1133,3
Інших джерел фінансування	80,8	—	—	—	—	—	30,0
Поточні витрати на основні природоохоронні заходи							
Усього	25777,7	174298,0	192677,2	166971,9	198685,2	219032,1	235349,2
Державного бюджету	648,4	5125,2	5963,5	5687,1	5339,0	7648,5	6488,2
у тому числі з							
Державного фонду охорони навколишнього природного середовища	79,6	11,0	—	0,9	—	—	—
Місцевих бюджетів	489,9	1685,4	2892,8	2968,4	4066,3	5686,3	5330,1
у тому числі з							
місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	55,3	7,6	88,6	682,4	1321,0	136,4	151,2
Власних коштів підприємств, організацій, установ	24160,6	167225,7	183612,7	158049,8	189051,1	205452,6	223329,9
Інших джерел фінансування	478,8	261,7	208,2	266,6	228,8	244,7	201,0

7.11. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування в містах обласного значення та районах у 2016 році

(у фактичних цінах; тис.грн)

	Фактично витрачено	Власні кошти	Кошти Державного бюджету		Кошти місцевих бюджетів		Інші джерела фінансування
			усього	у тому числі з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища	усього	у тому числі з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	
Чернігівська область	23012,3	4523,2	741,9	636,9	17717,2	15779,9	30,0
м. Чернігів	21602,2	3884,3	—	—	17687,9	15779,9	30,0
м. Ніжин	69,1	69,1	—	—	—	—	—
м. Н.-Сіверський	—	—	—	—	—	—	—
м. Прилуки	771,6	134,7	636,9	636,9	—	—	—
райони	—	—	—	—	—	—	—
Бахмацький	—	—	—	—	—	—	—
Бобровицький	—	—	—	—	—	—	—
Борзнянський	—	—	—	—	—	—	—
Варвинський	—	—	—	—	—	—	—
Городнянський	—	—	—	—	—	—	—
Ічнянський	170,9	65,9	105,0	—	—	—	—
Козелецький	—	—	—	—	—	—	—
Коропський	—	—	—	—	—	—	—
Корюківський	29,3	—	—	—	29,3	—	—
Куликівський	—	—	—	—	—	—	—
Менський	—	—	—	—	—	—	—
Ніжинський	—	—	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	—	—	—	—	—	—	—
Носівський	—	—	—	—	—	—	—
Прилуцький	—	—	—	—	—	—	—
Ріпкинський	115,4	115,4	—	—	—	—	—
Семенівський	—	—	—	—	—	—	—
Сновський	—	—	—	—	—	—	—
Сосницький	—	—	—	—	—	—	—
Срібнянський	—	—	—	—	—	—	—
Талалаївський	—	—	—	—	—	—	—
Чернігівський	253,8	253,8	—	—	—	—	—

7.12. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування в містах обласного значення та районах у 2016 році

(у фактичних цінах; тис.грн)

	Фактично витрачено	Власні кошти	Кошти Державного бюджету		Кошти місцевих бюджетів		Інші джерела фінансу- вання
			усього	у тому числі з Державного фонду охо- рони навко- лишнього природного середовища	усього	у тому числі з місцевих фондів охо- рони навко- лишнього природного середовища	
Чернігівська область	235349,2	223329,9	6488,2	—	5330,1	151,2	201,0
м.Чернігів	83232,9	79122,1	38,9	—	4071,9	151,2	—
м.Ніжин	17216,1	17049,6	—	—	166,5	—	—
м. Н.-Сіверський	7388,7	7232,9	155,8	—	—	—	—
м.Прилуки	16213,9	16213,9	—	—	—	—	—
райони							
Бахмацький	2463,9	2333,2	—	—	130,7	—	—
Бобровицький	303,5	303,5	—	—	—	—	—
Борзнянський	2664,9	2664,9	—	—	—	—	—
Варвинський	1679,6	1679,6	—	—	—	—	—
Городнянський	4001,8	3994,0	—	—	7,8	—	—
Ічнянський	9552,2	3598,5	5832,6	—	121,1	—	—
Козелецький	10683,3	10535,0	—	—	2,6	—	145,7
Коропський	1328,5	839,2	460,9	—	24,3	—	4,1
Корюківський	53999,0	53644,3	—	—	354,7	—	—
Куликівський	1034,4	1034,4	—	—	—	—	—
Менський	2928,9	2860,8	—	—	68,1	—	—
Ніжинський	42,0	42,0	—	—	—	—	—
Н.-Сіверський	1031,7	1023,0	—	—	8,7	—	—
Носівський	527,7	527,7	—	—	—	—	—
Прилуцький	1682,9	1682,9	—	—	—	—	—
Ріпкинський	2964,6	2964,6	—	—	—	—	—
Семенівський	5878,6	5878,6	—	—	—	—	—
Сновський	3136,1	3136,1	—	—	—	—	—
Сосницький	1160,3	1160,3	—	—	—	—	—
Срібнянський	362,2	362,2	—	—	—	—	—
Талалаївський	424,9	—	—	—	373,7	—	51,2
Чернігівський	3446,6	3446,6	—	—	—	—	—

7.13. Екологічні платежі

(у фактичних цінах; тис.грн)

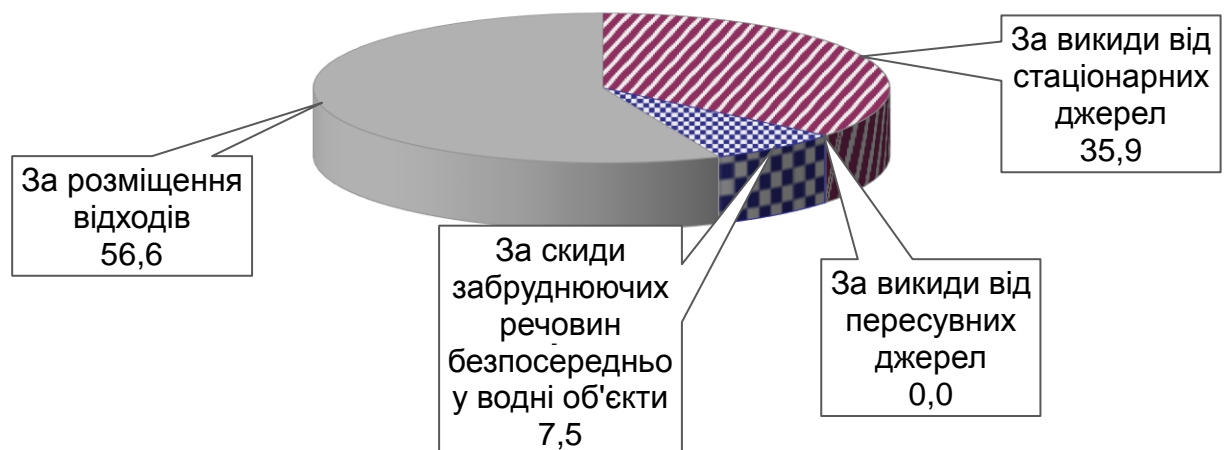
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Екологічний податок, пред'явлений підприємствам, організаціям, установам ¹	1804,5	14288,6	5205,6	6444,4	8373,7	8588,6	14605,7
за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин	1146,7	11071,0	2130,2	2838,6	3755,9	3734,8	5253,5
стаціонарними джерелами забруднення	777,7	9339,6	2052,4	2716,6	3655,3	3732,2	5247,3
пересувними джерелами забруднення	369,0	1731,4	77,8	122,0	100,6	2,6	6,2
за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	205,1	584,9	396,8	664,6	844,0	877,1	1093,6
за розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини	452,7	2632,7	2678,6	2941,2	3773,8	3976,7	8258,6
Штрафні санкції за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища ²	9,1	190,8	158,6	189,0	10,0	93,9	246,8
Частка фактично сплаченого екологічного податку до загальної суми пред'явленого, відсотків	64,7	94,4	89,2	88,7	93,4	97,8	90,2

¹ До 2010р. включно – збори за забруднення навколишнього природного середовища.

² У 2010р. – з урахуванням позовів (претензій) про відшкодування збитків і витрат, заподіяних порушеннями законодавства.

7.14. Структура екологічного податку, пред'явленого підприємствам, організаціям, установам у 2016 році

(відсотків)

7.15. Екологічні платежі, пред'явлені підприємствам, організаціям, установам за забруднення навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>						
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	15065,3	5364,2	6633,4	8383,7	8682,5	14852,5
м.Чернігів	10478,5	1539,8	2133,3	2582,3	2656,4	5923,1
м.Ніжин	286,0	379,2	622,7	719,2	917,1	1264,4
м.Н.-Сіверський	...	...	...	55,3	51,4	81,6
м.Прилуки	757,1	437,7	651,9	956,0	997,6	1334,0
райони						
Бахмацький	579,3	466,2	383,7	529,9	552,2	620,8
Бобровицький	196,3	136	105,0	103,9	122,3	108,8
Борзнянський	84,6	112,6	130,4	131,9	207,9	197,7
Варвинський	279,5	25,9	63,5	112,1	163,4	126,9
Городнянський	46,8	35,7	49,9	76,2	94,4	128,3
Ічнянський	97,2	313,8	269,0	277,4	295,1	438,1
Козелецький	154,5	205,9	144,3	156,8	211,9	297,4
Коропський	123,2	105,7	113,9	149,4	151,0	128,4
Корюківський	210,4	208,1	347,0	461,6	336,3	2060,0
Куликівський	197,9	164	176,6	192,3	176,8	195,1
Менський	127,1	216,6	270,9	290,9	252,0	258,8
Ніжинський	58,2	27,2	81,6	102,9	31,5	25,3
Н.-Сіверський	148,0	90,4	118,7	61,0	76,8	69,5
Носівський	129,9	83,4	87,4	198,0	190,1	251,2
Прилуцький	342,0	281,9	118,3	375,8	469,7	528,9
Ріпкинський	216,3	107,2	165,2	212,1	211,9	167,8
Семенівський	68,1	65,8	92,4	113,3	120,5	137,1
Сновський	157,2	91,5	124,0	130,2	87,0	132,9
Сосницький	18,9	33,2	41,2	46,7	37,5	81,6
Срібнянський	72,8	144,4	243,3	163,4	151,3	142,0
Талалаївський	31,2	16,9	19,3	12,3	36,0	57,5
Чернігівський	204,3	75,1	79,9	172,8	84,4	95,3

7.16. Екологічні платежі, фактично сплачені підприємствами, організаціями, установами за забруднення навколишнього природного середовища в містах обласного значення та районах

	<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чернігівська область	13726,3	4800,3	5901,4	7832,0	8481,0	13375,3
м.Чернігів	9898,5	1378,6	1979,2	2402,9	2588,8	4830,1
м.Ніжин	241,8	172,7	238,7	444,6	894,3	1339,4
м.Н.-Сіверський	...	...	...	52,5	50,6	79,9
м.Прилуки	714,8	407,4	595,5	1014,5	961,6	1299,6
райони						
Бахмацький	154,0	388,8	417,2	508,7	546,1	597,8
Бобровицький	206,4	106,1	98,2	109,7	126,5	84,3
Борзнянський	83,6	109,0	118,3	128,9	213,0	169,5
Варвинський	278,0	21,9	46,8	99,4	150,6	131,0
Городнянський	47,3	33,9	45,4	60,7	92,5	131,7
Ічнянський	94,4	311,4	255,3	266,5	300,3	388,9
Козелецький	134,1	208,5	159,2	155,2	209,9	291,6
Коропський	110,6	99,4	106,3	144,1	152,4	112,4
Корюківський	204,8	200,1	323,9	444,4	329,8	1869,8
Куликівський	91,6	124,0	155,1	144,1	175,9	185,4
Менський	141,5	207,1	244,8	303,8	235,4	219,9
Ніжинський	38,8	24,1	81,6	102,9	36,5	25,8
Н.-Сіверський	147,0	85,2	113,6	63,1	78,6	71,9
Носівський	107,5	203,8	90,0	209,9	182,6	242,4
Прилуцький	335,3	250,4	100,2	364,2	457,3	548,1
Ріпкинський	177,1	88,5	167,4	194,0	198,5	179,4
Семенівський	71,0	66,6	85,6	105,2	103,7	124,0
Сновський	148,1	80,6	121,5	117,1	93,2	114,5
Сосницький	21,8	34,5	37,1	41,1	39,2	80,1
Срібнянський	63,8	120,4	221,0	178,4	150,6	124,4
Талалаївський	11,3	3,9	25,5	11,3	29,6	37,9
Чернігівський	203,2	73,4	74,0	164,8	83,5	95,5

**7.17. Екологічний податок та штрафні санкції за порушення
природоохоронного законодавства, пред'явлені підприємствам,
організаціям, установам в містах обласного значення та районах у
2016 році**

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>							
	Пред'я- лено еколо- гічного податку	Викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин			Скиди забруд- нюючих речовин безпосе- редньо у водні об'єкти	Розмі- щення відходів	Пред'яв- лено штрафних санкцій за порушення природо- охоронного законо- давства
		усього	стаціо- нарними джере- лами забруд- нення	пересу- вними джере- лами забруд- нення			
Чернігівська область	14605,7	5253,5	5247,3	6,2	1093,6	8258,6	246,8
м. Чернігів	5711,5	1016,9	1016,9	—	593,5	4101,1	211,6
м. Ніжин	1253,9	298,1	298,1	—	57,9	897,9	10,5
м. Н.-Сіверський	81,6	55,3	55,3	—	8,4	17,9	—
м. Прилуки	1334,0	246,5	246,5	—	109,2	978,3	—
райони							
Бахмацький	613,0	454,3	454,3	—	89,0	69,7	7,8
Бобровицький	108,5	107,4	107,4	—	—	1,1	0,3
Борзнянський	197,7	90,3	90,3	—	10,5	96,9	—
Варвинський	125,9	22,1	22,1	—	27,2	76,6	1,0
Городнянський	128,3	49,3	48,5	0,8	—	79,0	—
Ічнянський	435,9	189,5	189,5	—	22,8	223,6	2,2
Козелецький	284,2	151,9	147,2	4,7	14,2	118,1	13,2
Коропський	128,4	87,2	87,2	—	16,8	24,4	—
Корюківський	2060,0	1373,3	1373,3	—	12,9	673,8	—
Куликівський	195,1	37,4	37,4	—	88,3	69,4	—
Менський	258,8	229,6	229,6	—	—	29,2	—
Ніжинський	25,3	20,9	20,9	—	0,4	4,0	—
Н.-Сіверський	69,5	58,3	58,3	—	—	11,2	—
Носівський	251,2	39,9	39,2	0,7	—	211,3	—
Прилуцький	528,9	205,0	205,0	—	1,4	322,5	—
Ріпкинський	167,8	79,4	79,4	—	25,9	62,5	—
Семенівський	137,1	49,6	49,6	—	2,5	85,0	—
Сновський	132,9	67,4	67,4	—	12,7	52,8	—
Сосницький	81,6	43,6	43,6	—	—	38,0	—
Срібнянський	142,0	131,4	131,4	—	—	10,6	—
Талалаївський	57,5	55,5	55,5	—	—	2,0	—
Чернігівський	95,1	93,4	93,4	—	—	1,7	0,2

7.18. Екологічний податок та штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства, фактично сплачені підприємствами, організаціями, установами в містах обласного значення та районах у 2016 році

<i>(у фактичних цінах; тис.грн)</i>							
	Фактично сплачено екологічного податку	Викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин			Скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	Розміщення відходів	Фактично сплачено штрафних санкцій за порушення природоохоронного законодавства
		усього	стаціонарними джерелами забруднення	пересувними джерелами забруднення			
Чернігівська область	13171,4	4806,5	4800,1	6,4	1066,3	7298,6	203,9
м.Чернігів	4669,4	895,3	895,3	—	553,9	3220,2	160,7
м.Ніжин	1328,9	273,2	273,2	—	92,5	963,2	10,5
м.Н.-Сіверський	79,9	54,3	54,3	—	7,8	17,8	—
м.Прилуки	1299,6	223,7	223,7	—	109,0	966,9	—
райони							
Бахмацький	590,0	441,1	441,1	—	84,1	64,8	7,8
Бобровицький	84,0	83,0	83,0	—	—	1,0	0,3
Борзнянський	169,5	69,5	69,5	—	10,1	89,9	—
Варвинський	122,0	30,6	30,6	—	24,0	67,4	9,0
Городнянський	131,7	52,8	52,0	0,8	—	78,9	—
Ічнянський	386,7	178,3	178,3	—	22,8	185,6	2,2
Козелецький	278,4	151,4	146,5	4,9	12,6	114,4	13,2
Коропський	112,4	77,0	77,0	—	15,0	20,4	—
Корюківський	1869,8	1272,5	1272,5	—	12,9	584,4	—
Куликівський	185,4	35,7	35,7	—	81,1	68,6	—
Менський	219,9	195,0	195,0	—	—	24,9	—
Ніжинський	25,8	21,4	21,4	—	0,4	4,0	—
Н.-Сіверський	71,9	62,6	62,6	—	—	9,3	—
Носівський	242,4	31,1	30,4	0,7	—	211,3	—
Прилуцький	548,1	169,8	169,8	—	1,4	376,9	—
Ріпкинський	179,4	91,4	91,4	—	25,9	62,1	—
Семенівський	124,0	44,9	44,9	—	2,5	76,6	—
Сновський	114,5	58,8	58,8	—	10,3	45,4	—
Сосницький	80,1	48,0	48,0	—	—	32,1	—
Срібнянський	124,4	115,5	115,5	—	—	8,9	—
Талалаївський	37,9	36,0	36,0	—	—	1,9	—
Чернігівський	95,3	93,6	93,6	—	—	1,7	0,2

8. НАСЕЛЕННЯ

Щільність населення вимірюється кількістю жителів на 1 км² і розраховується діленням чисельності наявного населення на площу території. Площа території наводиться за даними Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області.

Наявне населення – населення, яке на момент перепису перебуває на певній території, ураховуючи тимчасово проживаючих (за умови їхньої відсутності в постійному місці проживання не більше ніж 12 місяців).

Міське й сільське населення. Міське населення – населення, яке проживає в міських населених пунктах. Сільське населення – населення, яке проживає в сільських населених пунктах. До міських населених пунктів належать міста та селища міського типу, до сільських – села і селища.

Розрахунки (оцінки) чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання.

Природний приріст (скорочення) населення – різниця між кількістю живонароджених і кількістю померлих.

8.1. Територія, щільність населення та кількість адміністративно-територіальних одиниць

(на 1 січня 2017р.)

	Тери- торія, км ²	Щіль- ність, осіб на 1 км ²	Міста	Селища міського типу	Об'єд- нані терито- ріальні громади	Сільські населені пункти
Чернігівська область	31903	32	16	29	5	1465
м.Чернігів	78	3739	1	—	—	—
м.Ніжин	43	1653	1	—	—	—
Н.-Сіверський (міськрада)	53	255	1	—	—	1
м.Прилуки	43	1309	1	—	—	—
райони						
Бахмацький	1488	30	2	1	—	78
Бобровицький	1418	23	1	—	—	53
Борзнянський	1608	20	1	—	—	62
Варвинський	590	27	—	1	—	29
Городнянський	1566	18	1	—	—	75
Ічнянський	1576	20	1	2	1	73
Козелецький	2660	17	1	2	2	108
Коропський	1312	18	—	2	—	63
Корюківський	1424	19	1	1	—	77
Куликівський	944	18	—	1	—	24
Менський	1376	26	1	2	—	53
Ніжинський	1514	18	—	1	1	71
Н.-Сіверський	1751	8	—	—	—	83
Носівський	1152	25	1	—	1	46
Прилуцький	1793	20	—	3	—	96
Ріпкинський	2085	13	—	5	—	113
Семенівський	1470	12	1	—	—	71
Сосницький	1283	18	1	—	—	56
Срібнянський	916	20	—	1	—	42
Талалаївський	579	19	—	2	—	27
Чернігівський	633	20	—	1	—	44
Сновський	2548	21	—	4	—	120

Примітка. Кількість адміністративно-територіальних одиниць наведено за даними офіційного веб-порталу Верховної Ради України.

8.2. Чисельність наявного населення в містах обласного значення та районах¹

	<i>(на початок року; тис. осіб)</i>						
	2002 ²	2010	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Міські поселення та сільська місцевість</i>							
Чернігівська область	1245,3	1109,7	1077,8	1066,8	1055,7	1045,0	1033,4
м. Чернігів	305,0	297,4	296,1	295,7	294,7	294,1	291,6
м. Ніжин	76,6	74,3	73,3	72,9	72,4	71,8	71,1
Н.-Сіверський (міськрада)	15,2	14,2	13,8	13,8	13,8	13,7	13,5
м. Прилуки	64,9	59,2	58,5	58,2	57,7	57,1	56,3
райони							
Бахмацький	56,5	48,6	46,8	46,2	45,8	45,2	44,6
Бобровицький	41,1	35,8	34,5	34,1	33,8	33,4	32,9
Борзнянський	43,7	35,8	33,8	33,1	32,4	31,9	31,4
Варвинський	20,0	17,6	16,9	16,7	16,5	16,3	16,1
Городнянський	36,3	31,1	29,8	29,3	28,9	28,5	28,2
Ічнянський	41,2	34,9	33,4	32,8	32,2	31,6	31,2
Козелецький	61,7	51,4	48,9	47,9	47,0	46,2	45,2
Коропський	32,1	26,4	24,9	24,4	23,9	23,6	23,1
Корюківський	33,7	29,1	28,1	27,7	27,5	27,1	26,8
Куликівський	22,5	19,2	18,1	17,8	17,5	17,1	16,8
Менський	45,6	39,9	38,2	37,7	37,1	36,6	35,9
Ніжинський	36,5	30,7	29,1	28,6	28,1	27,7	27,2
Н.-Сіверський	20,9	15,7	14,5	14,1	13,7	13,3	13,2
Носівський	37,6	31,9	30,7	30,2	29,8	29,4	29,1
Прилуцький	45,0	38,8	37,2	36,6	36,0	35,6	35,5
Ріпкинський	37,6	31,0	29,3	28,7	28,1	27,5	27,1
Семенівський	23,5	19,4	18,8	18,5	18,3	18,0	17,8
Сновський	30,6	25,7	24,9	24,6	24,3	24,0	23,6
Сосницький	24,9	21,0	19,9	19,5	19,1	18,8	18,5
Срібнянський	14,6	12,4	11,9	11,7	11,6	11,3	11,3
Талалаївський	16,7	14,3	13,8	13,6	13,4	13,2	12,9
Чернігівський	61,3	53,9	52,6	52,4	52,1	52,0	52,5

НАСЕЛЕННЯ

Продовження табл. 8.2

	2002 ²	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Міські поселення							
Чернігівська область	727,2	692,0	684,7	682,0	678,8	675,3	669,3
м. Чернігів	305,0	297,4	296,1	295,7	294,7	294,1	291,6
м. Ніжин	76,6	74,3	73,3	72,9	72,4	71,8	71,1
м. Н.-Сіверський	15,2	14,2	13,8	13,8	13,8	13,7	13,5
м. Прилуки	64,9	59,2	58,5	58,2	57,7	57,1	56,3
райони							
Бахмацький	26,2	24,2	23,8	23,6	23,5	23,4	23,1
Бобровицький	11,9	11,2	11,2	11,3	11,3	11,3	11,2
Борзнянський	11,7	10,6	10,5	10,4	10,3	10,3	10,2
Варвинський	8,9	8,6	8,3	8,3	8,2	8,2	8,1
Городнянський	14,0	12,9	12,6	12,4	12,4	12,3	12,3
Ічнянський	16,4	15,3	15,1	14,9	14,8	14,6	14,5
Козелецький	23,3	22,3	22,1	22,0	21,9	21,9	21,7
Коропський	8,5	8,0	7,8	7,7	7,6	7,6	7,5
Корюківський	17,6	16,3	15,9	15,8	15,9	15,7	15,7
Куликівський	5,9	5,6	5,5	5,5	5,5	5,4	5,4
Менський	21,0	19,9	19,4	19,3	19,2	19,0	18,7
Ніжинський	4,5	4,2	4,1	4,1	4,0	4,0	3,9
Н.-Сіверський	—	—	—	—	—	—	—
Носівський	16,0	14,3	14,1	14,0	13,9	13,8	13,7
Прилуцький	12,3	11,5	11,3	11,1	11,0	10,9	10,9
Ріпкинський	16,8	15,3	14,8	14,7	14,6	14,4	14,4
Семенівський	9,7	8,5	8,5	8,5	8,5	8,4	8,4
Сновський	12,3	11,4	11,5	11,5	11,4	11,4	11,3
Сосницький	8,1	7,6	7,4	7,3	7,2	7,2	7,1
Срібнянський	5,0	4,5	4,5	4,5	4,5	4,4	4,4
Талалаївський	5,2	5,1	5,1	5,0	5,0	5,0	4,9
Чернігівський	10,2	9,6	9,5	9,5	9,5	9,4	9,4

НАСЕЛЕННЯ

Продовження табл. 8.2

	2002 ²	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Сільська місцевість							
Чернігівська область	518,1	417,7	393,1	384,8	376,9	369,7	364,1
райони							
Бахмацький	30,3	24,4	23,0	22,6	22,3	21,8	21,5
Бобровицький	29,2	24,6	23,3	22,8	22,5	22,1	21,7
Борзнянський	32,0	25,2	23,3	22,7	22,1	21,6	21,2
Варвинський	11,1	9,0	8,6	8,4	8,3	8,1	8,0
Городнянський	22,3	18,2	17,2	16,9	16,5	16,2	15,9
Ічнянський	24,8	19,6	18,3	17,9	17,4	17,0	16,7
Козелецький	38,4	29,1	26,8	25,9	25,1	24,3	23,5
Коропський	23,6	18,4	17,1	16,7	16,3	16,0	15,6
Корюківський	16,1	12,8	12,2	11,9	11,6	11,4	11,1
Куликівський	16,6	13,6	12,6	12,3	12,0	11,7	11,4
Менський	24,6	20,0	18,8	18,4	17,9	17,6	17,2
Ніжинський	32,0	26,5	25,0	24,5	24,1	23,7	23,3
Н.-Сіверський	20,9	15,7	14,5	14,1	13,7	13,3	13,2
Носівський	21,6	17,6	16,6	16,2	15,9	15,6	15,4
Прилуцький	32,7	27,3	25,9	25,5	25,0	24,7	24,6
Ріпкинський	20,8	15,7	14,5	14,0	13,5	13,1	12,7
Семенівський	13,8	10,9	10,3	10,0	9,8	9,6	9,4
Сновський	18,3	14,3	13,4	13,1	12,9	12,6	12,3
Сосницький	16,8	13,4	12,5	12,2	11,9	11,6	11,4
Срібнянський	9,6	7,9	7,4	7,2	7,1	6,9	6,9
Талалаївський	11,5	9,2	8,7	8,6	8,4	8,2	8,0
Чернігівський	51,1	44,3	43,1	42,9	42,6	42,6	43,1

¹ Дані оцінки чисельності населення за 2002, 2010, 2013–2016рр. перераховані в адміністративно-територіальних межах на 1 січня 2017р.

² За даними перепису населення станом на 5 грудня 2001р.

8.3. Народжуваність, смертність та природний приріст (скорочення) населення

	Осіб			На 1000 наявного населення		
	кількість народжених	кількість померлих	природний приріст (скорочення) населення	кількість народжених	кількість померлих	природний приріст (скорочення) населення
Міські поселення та сільська місцевість						
2000	8818	25185	-16367	6,9	19,8	-12,9
2005	8792	25405	-16613	7,5	21,6	-14,1
2010	10091	21644	-11553	9,1	19,6	-10,5
2011	10134	20179	-10045	9,3	18,5	-9,2
2012	10222	20208	-9986	9,4	18,7	-9,3
2013	9852	19909	-10057	9,2	18,6	-9,4
2014	9552	20324	-10772	9,0	19,2	-10,2
2015	9104	19957	-10853	8,7	19,0	-10,3
2016	8506	19235	-10729	8,2	18,5	-10,3
Міські поселення						
2000	5217	10706	-5489	7,1	14,5	-7,4
2005	5750	10798	-5048	8,1	15,3	-7,2
2010	6577	9936	-3359	9,5	14,4	-4,9
2011	6618	9276	-2658	9,6	13,5	-3,9
2012	6604	9403	-2799	9,6	13,7	-4,1
2013	6467	9343	-2876	9,5	13,7	-4,2
2014	6322	9747	-3425	9,3	14,3	-5,0
2015	6110	9635	-3525	9,0	14,2	-5,2
2016	5670	9525	-3855	8,4	14,2	-5,8
Сільська місцевість						
2000	3601	14479	-10878	6,8	27,3	-20,5
2005	3042	14607	-11565	6,5	31,0	-24,5
2010	3514	11708	-8194	8,5	28,3	-19,8
2011	3516	10903	-7387	8,7	26,9	-18,2
2012	3618	10805	-7187	9,1	27,2	-18,1
2013	3385	10566	-7181	8,7	27,2	-18,5
2014	3230	10577	-7347	8,5	27,8	-19,3
2015	2994	10322	-7328	8,0	27,7	-19,7
2016	2836	9710	-6874	7,7	26,5	-18,8

8.4. Розподіл померлих за статтю та віковими групами

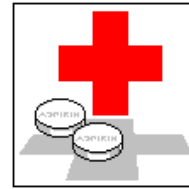
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Чоловіки							
Усього	12108¹	10216	9505	9398	9768	9531	9108¹
у віці, років							
0–4	96	65	76	57	63	49	56
5–9	24	7	5	6	4	9	2
10–14	19	3	18	8	5	4	5
15–19	50	37	24	26	22	24	29
20–24	124	93	52	71	64	64	54
25–29	205	168	122	116	126	124	118
30–34	245	211	171	184	188	184	186
35–39	350	266	236	250	264	281	234
40–44	582	318	294	315	340	326	310
45–49	701	524	436	359	441	389	411
50–54	780	706	658	637	656	601	555
55–59	802	881	842	848	901	788	802
60–64	1754	966	997	1037	1075	1069	1038
65–69	1314	862	733	821	915	1085	1056
70 і старшому	5056	5109	4841	4663	4704	4534	4251
Жінки							
Усього	13077¹	11428	10703	10511	10556	10426	10127
у віці, років							
0–4	55	36	42	43	28	47	37
5–9	16	8	3	4	5	4	6
10–14	16	13	2	2	4	2	5
15–19	23	21	13	10	11	8	5
20–24	25	32	20	16	16	14	8
25–29	41	51	37	26	31	38	17
30–34	48	59	51	58	60	64	49
35–39	97	57	76	66	59	76	85
40–44	119	99	95	106	92	95	102
45–49	211	142	122	135	140	136	132
50–54	260	234	213	222	177	218	185
55–59	322	348	356	359	338	300	318
60–64	788	414	468	486	506	477	440
65–69	842	600	475	510	568	601	672
70 і старшому	10212	9314	8730	8468	8521	8346	8066

¹ Уключаючи випадки, коли вік померлих був невідомий.

8.5. Смертність населення за причинами смерті

	Осіб		На 100 тис. наявного населення	
	2015	2016	2015	2016
Усього померлих	19957	19235	1900,1	1851,0
Деяких інфекційних та паразитарних хвороб	231	248	22,0	23,9
у тому числі від				
туберкульозу	120	104	11,4	10,0
хвороби, зумовленої вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ)	99	129	9,4	12,4
Новоутворень	2121	2054	201,9	197,7
Хвороб крові й кровотворних органів та окремих порушень із залученням імунного механізму	8	5	0,8	0,5
Ендокринних хвороб, розладів харчування та порушень обміну речовин	91	85	8,7	8,2
Розладів психіки та поведінки	82	89	7,8	8,6
у тому числі розладів психіки та поведінки внаслідок вживання алкоголю	79	85	7,5	8,2
Хвороб нервової системи	98	100	9,3	9,6
Хвороб ока та його придаткового апарату	—	—	—	—
Хвороб вуха та соскоподібного відростка	2	—	0,2	—
Хвороб системи кровообігу	14780	14240	1407,2	1370,3
з них алкогольної кардіоміопатії	130	83	12,4	8,0
Хвороб органів дихання	515	479	49,0	46,1
Хвороб органів травлення	572	568	54,5	54,7
у тому числі алкогольної хвороби печінки	60	57	5,7	5,5
Хвороб шкіри та підшкірної клітковини	8	4	0,8	0,4
Хвороб кістково-м'язової системи та сполучної тканини	7	14	0,7	1,3
Хвороб сечостатевої системи	71	67	6,8	6,4
Вагітності, пологів та післяпологового періоду	2	2	0,2	0,2
Окремих станів, що виникають у перинатальному періоді	46	43	4,4	4,1
Природжених вад розвитку, деформацій та хромосомних аномалій	36	38	3,4	3,7
Неуточнених та невідомих причин смерті	151	187	14,4	18,0
Зовнішніх причин смертності	1136	1012	108,2	97,4

9. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Рівень захворюваності визначають як частку від ділення кількості хворих із уперше в житті встановленим діагнозом на середньорічну кількість постійного населення.

Поширеність хвороби визначають як частку від ділення кількості хворих, що перебували на обліку в медичних закладах на кінець року, на кількість постійного населення на початок наступного за звітним року.

Розподіл даних про захворювання населення за класами хвороб здійснено відповідно до Міжнародної статистичної класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я десятого перегляду (МКХ-10).

9.1. Захворюваність населення області за класами хвороб

<i>(кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань)</i>							
	Випадків						
	2000	2010 ¹	2012 ¹	2013 ¹	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹
Усі захворювання	1008558	801633	745723	744799	726566	732741	748545
у тому числі							
деякі інфекційні й парази- тарні хвороби	32890	23273	24161	23164	22990	21450	21508
новоутворення	11130	8980	9179	9503	8927	8453	8605
хвороби крові й кровотвор- них органів та окремі порушення із залученням імунного механізму	6529	3263	2779	2921	2682	2714	2418
хвороби ендокринної сис- теми, розладу харчування та порушення обміну речовин	15763	8907	8362	8496	7244	7044	6256
розлади психіки та поведінки	6038	4486	4790	4586	4401	4712	4458
хвороби нервової системи	26017	14799	13833	15647	15533	16524	16574
хвороби ока та його придаткового апарату	44982	37744	38356	38718	39098	39007	37041
хвороби вуха та соскоподіб- ного відростка	38612	28211	27510	27979	27140	25857	27968
хвороби системи кровообігу	63756	48604	48326	49162	43772	42941	40844
хвороби органів дихання	460893	396963	357745	360165	356339	361296	382303
хвороби органів травлення	45458	27137	22742	22431	22454	23231	22191
хвороби шкіри та підшкірної клітковини	56227	42904	43829	38186	37575	40217	40194
хвороби кістково-м'язової системи та сполученої тканини	49912	38949	36977	36609	37149	37168	37249
хвороби сечостатевої системи	62090	41142	38973	38439	36562	37785	36033
вагітність, пологи та після- пологовий період	12019	8144	7959	7441	7700	7658	7195
уроджені аномалії (вади розвитку), деформації та хромосомні порушення	1063	703	327	719	746	777	757
травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин	69947	65754	58155	59229	54998	54612	55777

	На 100 000 населення						
	2000	2010 ¹	2012 ¹	2013 ¹	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹
Усі захворювання	79552	73179	69394	70015	69019	70335	72628
у тому числі							
деякі інфекційні і паразитарні хвороби	2594	2125	2248	2178	2184	2059	2087
новоутворення	878	820	854	893	848	811	835
хвороби крові і кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму	515	298	259	275	255	261	235
хвороби ендокринної системи, розладу харчування та порушення обміну речовин	1243	813	778	799	688	676	607
розлади психіки та поведінки	476	410	446	431	418	452	433
хвороби нервової системи	2052	1351	1287	1471	1476	1586	1608
хвороби ока та його придаткового апарату	3548	3446	3569	3640	3714	3744	3594
хвороби вуха та соскоподібного відростка	3046	2575	2560	2630	2578	2482	2714
хвороби системи кровообігу	5029	4437	4497	4621	4158	4122	3963
хвороби органів дихання	35354	36238	33291	33857	33850	34681	37093
хвороби органів травлення	3586	2477	2116	2109	2133	2230	2153
хвороби шкіри та підшкірної клітковини	4435	3917	4079	3590	3569	3860	3900
хвороби кістково-м'язової системи та сполученої тканини	3937	3556	3441	3441	3529	3568	3614
хвороби сечостатевої системи	4897	3756	3627	3613	3473	3627	3496
вагітність, пологи та післяпологовий період ²	4095	3130	3169	3022	3188	3225	3086
уроджені аномалії (вади розвитку), деформації та хромосомні порушення	84	64	67	68	71	75	73
травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин	5517	6003	5412	5568	5224	5242	5412

¹ Зареєстровані закладами системи Міністерства охорони здоров'я України.² На 100 тис. жінок фертильного віку (15–49 років).

9.2. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення в містах обласного значення та районах

(кількість хворих із діагнозом, що встановлений уперше)

	Кількість хворих із діагнозом, що встановлений уперше			На 100 000 населення		
	2010	2015	2016	2010	2015	2016
Чернігівська область	3856	3866	3902	352,0	371,1	378,6
м.Чернігів	1158	1178	1263	397,5	408,2	440,0
м.Ніжин	226	266	281	306,6	371,4	396,0
м.Прилуки	203	215	196	348,3	379,3	350,3
райони						
Бахмацький	151	116	148	316,9	259,0	334,8
Бобровицький	107	101	115	302,6	302,3	348,8
Борзнянський	119	132	108	337,0	412,2	342,8
Варвинський	49	60	54	280,3	365,7	333,7
Городнянський	104	101	103	336,3	351,1	362,3
Ічнянський	105	97	84	304,1	305,4	268,8
Козелецький	172	181	173	337,6	388,2	378,3
Коропський	79	81	86	301,9	340,5	368,2
Корюківський	74	90	92	256,3	330,7	342,0
Куликівський	65	79	79	343,1	458,6	467,4
Менський	139	151	130	352,5	411,4	360,2
Ніжинський	147	111	87	480,3	395,1	314,5
Н.-Сіверський	93	86	79	314,6	316,3	294,6
Носівський	109	102	97	345,2	345,3	332,4
Прилуцький	92	110	114	238,4	306,4	320,0
Ріпкинський	142	111	104	463,5	399,9	381,5
Семенівський	64	65	73	333,3	359,6	409,1
Сновський	78	88	81	306,3	366,9	342,8
Сосницький	82	73	76	396,8	388,0	410,4
Срібнянський	35	37	27	285,8	324,4	239,9
Талалаївський	47	39	27	333,2	296,2	209,0
Чернігівський	216	196	225	401,2	375,2	428,9

9.3. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення за окремими локалізаціями

	Кількість хворих із діагнозом, що встановлений уперше			На 100 000 населення		
	2010	2015	2016	2010	2015	2016
Усього	3856	3866	3902	352,0	371,1	378,6
зі злоякісними новоутвореннями						
губи, порожнини рота, глотки	184	171	180	16,8	16,4	17,5
стравоходу	54	63	59	4,9	6,0	5,7
шлунку	347	323	297	31,7	31,0	28,8
прямої кишки	210	221	237	19,2	21,2	23,0
гортані	59	60	53	5,4	5,8	5,1
трахеї, бронхів, легенів	397	341	338	36,2	32,7	32,8
кісток та суглобових хрящів	8	8	6	0,7	0,8	0,6
шкіри	505	527	446	46,1	50,6	43,3
жіночої молочної та чоловічої грудної залози	384	357	382	35,1	34,3	37,1
шийки матки	111	103	85	18,5 ¹	18,1 ¹	15,1 ¹
тіла матки	154	189	223	25,7 ¹	33,2 ¹	39,6 ¹
яєчників	77	91	111	12,8 ¹	16,0 ¹	19,7 ¹
передміхурової залози	160	195	208	32,3 ²	41,2 ²	44,4 ²
сечових органів	279	250	310	25,5	24,0	30,1
головного мозку	30	38	33	2,7	3,6	3,2
щитовидної залози	90	70	66	8,2	6,7	6,4
лімфатичної, кровотворної та спорідненої тканини	229	217	205	20,9	20,8	19,9
інших органів	578	642	663	52,8	61,6	64,3

¹ На 100 тис. жінок.

² На 100 тис. чоловіків.

10. ДЕЯКІ МІЖРЕГІОНАЛЬНІ ПОРІВНЯННЯ

У даному розділі наведено інформацію за основними показниками забруднення атмосферного повітря, охорони та використання рослинних та тваринних ресурсів, утворення та поводження з відходами за регіонами України.

Дані по Донецькій та Луганській областях можуть бути уточнені.

Дані за 2014–2016 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

**10.1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від
стаціонарних джерел забруднення за регіонами**

	<i>(тис.т)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Україна	3959,4	4131,6	4335,3	4295,1	3190,4	2857,4	3078,1
Автономна Республіка Крим	33,5	32,3	32,7	26,6	...	...	...
області							
Вінницька	80,1	103,0	101,3	149,5	124,5	134,7	119,8
Волинська	10,3	8,2	7,3	6,6	4,3	4,7	4,7
Дніпропетровська	783,6	933,1	962,0	940,5	855,8	723,9	833,0
Донецька	1590,0	1378,1	1514,8	1448,1	1043,0	917,6	981,4
Житомирська	12,3	18,4	18,5	17,2	10,9	9,0	9,3
Закарпатська	7,7	17,4	8,1	7,7	3,9	4,4	4,9
Запорізька	231,2	217,5	207,6	245,9	206,7	193,7	167,0
Івано-Франківська	141,0	169,2	196,7	202,9	228,8	223,9	196,7
Київська	80,8	106,8	129,4	111,9	96,2	78,1	98,2
Кіровоградська	44,7	14,8	16,8	15,7	11,8	14,2	11,8
Луганська	429,0	511,7	447,6	442,0	38,2	115,2	155,5
Львівська	108,6	113,2	130,7	121,4	100,2	102,4	103,1
Миколаївська	11,4	21,5	25,1	20,4	15,9	15,8	13,9
Одеська	23,2	29,2	28,2	26,2	23,2	26,1	26,4
Полтавська	60,4	72,8	67,9	66,6	62,9	55,6	56,2
Рівненська	14,1	12,9	14,9	12,0	11,6	10,2	9,1
Сумська	26,3	31,7	30,2	30,5	27,0	17,5	19,8
Тернопільська	9,2	18,5	20,9	15,9	8,2	8,5	9,0
Харківська	143,7	151,9	197,6	210,3	150,5	53,4	100,2
Херсонська	11,6	5,3	6,4	6,0	7,2	8,9	9,7
Хмельницька	18,4	19,1	16,4	17,2	17,1	18,3	21,7
Черкаська	28,8	61,2	69,4	73,1	66,7	57,5	52,3
Чернівецька	4,1	3,8	2,9	2,7	2,5	3,2	3,0
Чернігівська	20,2	47,4	45,8	43,7	41,9	33,9	37,1
міста							
м.Київ	32,6	28,6	32,9	31,9	31,4	26,7	34,3
м.Севастополь	2,6	4,0	3,2	2,6	...	...	...

10.2. Упровадження повітроохоронних заходів за регіонами у 2016 році

	Кількість заходів	Витрати на заходи, спрямовані на зменшення викидів у атмосферне повітря, тис.грн		Зменшення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря після впровадження заходів, т	
		за кошторисною вартістю	фактично витрачено з початку виконання заходів	очікуване	фактичне
Україна	295	2093948,6	2228298,7	37795,8	30066,7
Автономна Республіка Крим	...	...	...	...	...
області					
Вінницька	8	3743,4	3770,8	16,0	14,8
Волинська	5	58,5	109,5	159,6	166,1
Дніпропетровська	26	1249054,8	1076440,8	19415,4	12590,9
Донецька	49	398740,1	380964,2	2891,8	2878,4
Житомирська	4	488,0	487,5	2,1	2,1
Закарпатська	4	1336,7	1336,7	5,4	5,3
Запорізька	3	231386,1	512631,4	1357,9	983,5
Івано-Франківська	16	17269,2	51648,1	3992,2	3808,9
Київська	1	19,2	19,2	3,0	3,0
Кіровоградська	7	1838,2	1838,1	279,6	278,0
Львівська	13	1659,7	1527,7	175,7	93,5
Миколаївська	17	55151,0	57106,5	2209,0	2209,0
Одеська	7	213,5	202,8	2,6	2,6
Полтавська	19	1229,5	5475,8	109,8	108,1
Рівненська	8	17546,5	6647,1	4,1	3,9
Сумська	22	3339,4	3327,9	8,4	8,4
Тернопільська	1	13,7	13,7	1,1	1,0
Харківська	23	39747,5	61926,3	4924,7	4751,8
Херсонська	1	15,0	15,0	10,0	10,0
Хмельницька	14	20899,4	20900,0	17,7	17,7
Черкаська	10	17368,5	17466,7	54,8	56,4
Чернівецька	4	117,3	117,3	0,8	0,8
Чернігівська	9	894,2	894,2	28,4	29,0
міста					
м.Київ	24	31819,2	23431,4	2125,7	2043,5
м.Севастополь	...	...	...	...	...

10.3. Утворення відходів за регіонами¹

(тис.т)

	2010	2012	2013	2014	2015	2016 ²	
						I-IV класів	у тому числі I-III класів
Україна	419191,8	450726,8	448117,6	354803,0	312267,6	295870,1	621,0
Автономна Республіка Крим	2893,2	3709,1	2584,8	...	...	...	...
області							
Вінницька	1834,6	3132,6	2907,4	2423,8	1950,3	1927,5	0,6
Волинська	633,0	733,8	572,0	583,4	638,9	684,0	0,4
Дніпропетровська	282128,6	291188,6	300581,8	259353,9	227076,8	205850,1	51,8
Донецька	56381,3	56650,7	53295,2	17679,8	16877,5	20205,7	146,2
Житомирська	565,0	866,8	673,2	671,9	518,3	550,4	0,9
Закарпатська	169,5	561,9	123,3	96,0	133,7	155,6	1,4
Запорізька	5537,8	6120,9	4594,9	5155,6	5463,3	5040,8	16,0
Івано-Франківська	1097,9	1782,8	1692,6	1815,0	2124,8	1935,4	2,8
Київська	2932,2	3015,9	2427,8	1272,1	1660,5	1561,3	25,7
Кіровоградська	29058,6	40091,2	38934,9	39748,6	33344,7	34408,1	6,0
Луганська	15717,8	16706,2	17838,6	3642,1	2548,4	2456,4	7,1
Львівська	2485,3	3350,4	2652,3	3323,0	2953,3	2773,8	2,1
Миколаївська	3126,9	2475,1	2476,3	2328,6	2306,1	2366,4	62,8
Одеська	514,0	1337,2	720,5	809,5	602,6	647,5	8,1
Полтавська	4436,4	6300,2	5898,9	5013,7	4431,7	5421,2	51,4
Рівненська	649,7	1281,4	1587,1	1356,0	843,3	713,2	0,6
Сумська	889,6	1216,7	768,2	938,2	840,0	672,6	120,9
Тернопільська	1054,3	1001,3	690,2	858,9	808,9	862,2	9,1
Харківська	2643,5	2417,5	2179,5	2172,5	1711,4	1952,6	61,5
Херсонська	439,1	485,6	439,4	467,8	417,3	388,7	34,5
Хмельницька	1243,1	1471,1	1111,6	1266,2	960,9	1299,6	2,2
Черкаська	1526,7	1895,4	1029,8	1041,2	1179,2	1219,2	0,7
Чернівецька	141,8	550,6	415,9	388,9	398,1	388,5	0,1
Чернігівська	366,6	740,6	674,7	848,3	867,3	720,6	1,0
міста							
м.Київ	608,9	1342,4	976,0	1548,0	1610,3	1668,7	7,1
м.Севастополь	116,4	300,8	270,7	...	...		

¹У 2000р. дані наведено по відходах I–III класів небезпеки, з 2010р. – по відходах I–IV класів небезпеки.

²До 2010р. дані наведено від економічної діяльності підприємств та організацій, з 2012р. – з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах.

10.4. Поводження з відходами за регіонами у 2016 році

	<i>(тис.т)</i>			
	Спалено	Утилізовано	Видалено у спеціально відведені місця або об'єкти	Обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації в місцях видалення відходів на кінець року
Україна	1106,1	84630,3	157379,3	12393923,1
Автономна Республіка Крим	...	...	...	...
області				
Вінницька	53,6	343,4	105,3	29042,2
Волинська	39,5	118,7	496,2	8875,3
Дніпропетровська	33,0	66745,7	103161,9	10238254,5
Донецька	27,2	3758,0	8775,3	864761,1
Житомирська	42,2	76,5	140,9	5049,7
Закарпатська	7,0	0,3	142,5	1967,9
Запорізька	79,2	2887,8	1790,9	162288,7
Івано-Франківська	114,1	681,8	774,7	43559,7
Київська	19,9	53,9	1393,2	45429,3
Кіровоградська	31,6	3049,9	31016,5	375580,4
Луганська	34,2	562,2	2117,5	155913,5
Львівська	58,6	482,7	1642,5	231799,8
Миколаївська	25,5	81,0	1819,3	50926,0
Одеська	14,0	10,3	679,5	11621,8
Полтавська	34,4	3615,2	344,5	26311,5
Рівненська	73,9	65,2	155,4	24509,9
Сумська	18,3	194,0	410,8	34293,2
Тернопільська	5,7	83,1	28,7	500,2
Харківська	58,8	422,0	859,0	41803,2
Херсонська	24,9	23,5	64,7	1175,0
Хмельницька	10,7	450,1	292,7	8500,0
Черкаська	5,6	697,7	252,7	6220,4
Чернівецька	20,0	121,1	209,6	2985,9
Чернігівська	15,6	104,3	418,4	10930,8
міста				
м.Київ	258,6	1,9	286,6	11623,1
м.Севастополь	...	...	...	...

10.5. Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) лісового господарства за регіонами

	(млн.грн)						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Україна	744,4	4097,7	5911,6	6363,9	7739,9	10778,2	12838,8
Автономна Республіка Крим	6,4	37,2	46,2	44,2	...	...	...
області							
Вінницька	27,6	160,3	229,4	233,5	308,1	452,3	566,7
Волинська	26,8	211,1	323,2	336,6	543,4	652,1	795,7
Дніпропетровська	4,5	30,8	37,8	36,0	33,7	52,4	40,5
Донецька	3,3	39,9	42,8	42,9	23,2	32,7	38,7
Житомирська	93,6	616,3	864,7	984,0	1244,5	1689,2	2075,0
Закарпатська	58,2	199,2	333,7	372,2	467,6	549,8	715,3
Запорізька	2,4	23,0	33,6	32,3	28,8	33,4	22,4
Івано-Франківська	37,9	216,0	353,1	378,9	465,9	653,2	696,7
Київська	68,1	320,3	429,1	461,6	546,2	895,6	1030,2
Кіровоградська	10,6	46,4	67,9	68,4	79,2	121,7	176,3
Луганська	12,2	85,3	98,9	100,7	68,5	66,4	71,7
Львівська	62,7	287,4	376,4	436,4	535,0	788,5	826,9
Миколаївська	3,4	30,8	36,5	35,8	33,4	37,0	21,6
Одеська	4,4	42,7	48,7	71,5	75,2	83,1	61,9
Полтавська	20,2	101,7	147,1	156,9	180,1	245,5	320,7
Рівненська	63,0	401,6	575,8	630,2	744,9	1077,4	1303,3
Сумська	34,0	271,0	386,2	378,1	466,3	657,7	824,0
Тернопільська	18,2	64,5	95,5	95,6	119,4	182,2	201,1
Харківська	40,7	100,4	135,1	134,0	147,4	188,9	260,3
Херсонська	3,7	43,3	58,0	60,7	56,0	56,6	37,2
Хмельницька	33,3	155,9	201,1	222,6	295,7	470,2	577,6
Черкаська	23,7	142,6	244,9	248,3	308,6	477,2	594,2
Чернівецька	33,5	199,9	293,3	291,3	335,2	417,0	450,0
Чернігівська	48,1	243,7	379,9	429,0	545,5	762,4	968,1
міста							
м.Київ	3,3	21,7	65,9	75,0	88,1	135,7	162,7
м.Севастополь	0,6	4,7	6,8	7,2	...	...	...

10.6. Заготівля ліквідної деревини за регіонами

	<i>(тис.м³)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Україна	11261,7	16145,6	17506,7	18021,9	18333,2	19267,7	19605,7
Автономна Республіка Крим	54,4	59,3	69,1	57,9	...	...	...
області							
Вінницька	438,2	667,3	664,5	674,8	682,4	686,6	651,2
Волинська	641,8	976,7	1021,8	1023,4	1078,4	1127,6	1181,6
Дніпропетровська	54,4	44,6	104,7	70,0	63,0	83,6	100,8
Донецька	36,5	81,2	84,4	75,9	44,6	88,6	100,1
Житомирська	1356,3	2444,1	2677,7	2881,5	3026,1	3127,3	3402,9
Закарпатська	906,7	1003,7	1154,9	1188,9	1372,4	1451,2	1323,9
Запорізька	21,6	28,0	25,9	25,1	27,1	30,8	29,5
Івано-Франківська	518,0	923,2	1124,3	1107,4	1141,5	1223,6	1213,2
Київська	950,1	1274,7	1237,3	1357,9	1424,6	1565,8	1661,7
Кіровоградська	101,2	182,8	201,5	189,0	196,1	217,5	225,1
Луганська	205,6	230,3	192,0	184,4	134,2	169,0	220,3
Львівська	774,1	1106,8	1146,4	1266,4	1261,9	1284,4	1242,9
Миколаївська	34,4	33,9	33,8	34,6	34,6	37,2	38,0
Одеська	71,5	77,0	79,9	92,7	90,0	106,2	109,6
Полтавська	386,7	367,1	397,8	419,5	437,3	491,3	471,0
Рівненська	816,0	1409,5	1557,4	1615,4	1486,9	1528,9	1690,8
Сумська	640,2	962,2	1012,6	1027,3	992,0	982,6	980,3
Тернопільська	243,7	247,2	287,8	272,4	269,1	279,9	255,4
Харківська	406,9	421,4	459,8	405,6	428,3	476,7	486,6
Херсонська	68,6	127,0	119,1	131,9	121,5	76,6	59,5
Хмельницька	520,4	576,1	570,1	596,9	615,5	698,6	750,5
Черкаська	406,9	608,0	633,9	617,7	658,6	699,0	673,5
Чернівецька	569,3	899,9	971,3	951,1	931,4	828,5	750,9
Чернігівська	938,0	1237,9	1421,5	1461,9	1522,2	1575,0	1727,7
міста							
м.Київ	97,8	152,4	253,8	286,8	293,5	431,2	258,7
м.Севастополь	2,4	3,3	3,4	5,5	...	...	...

10.7. Площа мисливських угідь за регіонами

	<i>(на кінець року; тис.га)</i>						
	2000	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Україна	47806,9	46745,7	44565,0	42685,9	37539,8	38709,9	38340,6
Автономна Республіка Крим	2101,2	1927,3	1917,1	1968,7	...	...	...
області							
Вінницька	1963,1	2135,5	2135,4	2135,4	2135,4	2148,2	2135,4
Волинська	1581,5	1575,1	1562,5	1577,4	1580,1	1459,5	1478,9
Дніпропетровська	2547,2	2591,1	2561,2	2426,0	2426,1	2426,1	2435,2
Донецька	2014,1	2014,4	2014,7	2013,9	1227,1	1205,4	851,5
Житомирська	2283,3	2108,6	2047,2	2146,1	2146,1	2100,9	2098,5
Закарпатська	1026,3	1037,3	786,7	743,4	743,7	743,8	743,7
Запорізька	2129,4	2106,3	2126,6	1750,3	1784,1	1821,8	1827,5
Івано-Франківська	1012,2	989,0	808,2	686,6	730,5	722,2	712,6
Київська	2091,0	472,6	350,1	542,1	677,7	745,4	746,7
Кіровоградська	1982,1	1948,1	1928,5	1928,5	1960,0	1960,0	1960,1
Луганська	2096,7	2119,5	2125,4	1766,6	532,9	883,8	883,8
Львівська	1752,3	1793,8	1665,0	1559,3	1626,6	1638,8	1647,8
Миколаївська	2068,3	2042,7	1129,0	1189,8	1199,5	1240,1	1256,6
Одеська	2391,3	2535,2	2395,6	2502,1	2439,6	2461,7	2448,2
Полтавська	2355,8	1900,4	1911,0	2042,9	2071,0	2075,2	2088,4
Рівненська	1682,2	1401,5	1410,0	1343,9	1350,0	1333,2	1334,7
Сумська	2050,6	2053,8	2024,4	2070,1	2070,1	2067,9	2069,9
Тернопільська	973,0	972,9	965,9	943,4	943,4	943,4	943,4
Харківська	2643,8	2639,4	2549,5	2463,9	509,3 ¹	1370,7	1459,7
Херсонська	2195,9	2193,8	2007,3	2009,4	2008,4	1992,9	1989,1
Хмельницька	1563,1	1575,2	1523,4	1523,4	1518,8	1518,8	1514,7
Черкаська	1728,1	1586,9	1504,6	1555,2	1562,7	1574,2	1574,2
Чернівецька	642,7	636,4	626,8	626,8	626,8	626,8	446,7
Чернігівська	2820,4	2712,5	2755,2	2707,6	2708,9	2708,9	2708,9
міста							
м.Київ	28,1	1572,9	1630,3	360,0	961,0	940,2	984,4
м.Севастополь	83,2	103,5	103,4	103,1	...	...	...

¹У зв'язку з передачею мисливських угідь "Харківської обласної організації УТМР" до складу Державного резерву мисливських угідь відбулося зменшення на 2,1 млн.га площі наданих у користування мисливських угідь у Харківській області.

10.8. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за регіонами у 2016 році

	Капітальні інвестиції		Поточні витрати	
	усього	у % до загального обсягу	усього	у % до загального обсягу
Україна	13390,5	100,0	19098,2	100,0
області				
Автономна Республіка Крим	...	...	...	...
області				
Вінницька	63,7	0,5	180,1	0,9
Волинська	10,6	0,1	114,3	0,6
Дніпропетровська	1662,3	12,4	5481,7	28,7
Донецька	650,9	4,9	2054,5	10,8
Житомирська	16,7	0,1	103,3	0,5
Закарпатська	5,9	0,0	129,1	0,7
Запорізька	1062,7	7,9	1849,6	9,7
Івано-Франківська	119,7	0,9	252,7	1,3
Київська	8313,3	62,1	601,1	3,2
Кіровоградська	18,5	0,1	113,8	0,6
Луганська	39,2	0,3	608,9	3,2
Львівська	104,0	0,8	383,5	2,0
Миколаївська	122,7	0,9	1358,8	7,1
Одеська	17,5	0,1	519,7	2,7
Полтавська	103,1	0,8	914,0	4,8
Рівненська	30,2	0,2	329,3	1,7
Сумська	48,6	0,4	308,0	1,6
Тернопільська	55,0	0,4	12,8	0,1
Харківська	95,2	0,7	822,4	4,3
Херсонська	2,3	0,0	74,0	0,4
Хмельницька	36,7	0,3	180,7	1,0
Черкаська	66,8	0,5	199,6	1,0
Чернівецька	13,8	0,1	70,2	0,4
Чернігівська	23,0	0,2	235,4	1,2
міста				
м.Київ	708,1	5,3	2200,7	11,5
м.Севастополь	...	...	...	...

Держстат
Головне управління статистики у Чернігівській області

Довкілля Чернігівщини – 2016
Статистичний збірник

За редакцією Козар Тетяни Володимирівни

Відповідальна за випуск
Зінич Галина Михайлівна

Підписано до друку 22.08.2017 №07.2-04/625-17
Тираж 3 прим.

Головне управління статистики у Чернігівській області
вул.Гонча, 37, м.Чернігів, 14000, Україна